

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911.   Andra kammaren.   Nr 36.

Onsdagen den 3 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne april.

§ 2.

Herr statsrådet *von Krusenstierna* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

angående de medel, af hvilka pensioner, som jämlikt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehafvares rätt till pension komma att beviljas befattningshafvare i patent- och registreringsverket samt vid tullverket äfvensom i försäkringsinspektionen, skola utgå; och

angående täckande af öfverbetalning å reservationsanslaget till flottans öfningar.

Dessa propositioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition angående godkännande af förlikningsaftal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad angående strand- och vattenrätt i Dalälfdven m. m.

§ 4.

Vidare föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 52.

Andra kammarens protokoll 1911. Nr 36.

§ 5.

Bevillningsutskottets härfpå föredragna memorial, nr 23, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande, nr 19, i anledning af väckta motioner om ändring i 8 § af förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt den 28 oktober 1910, lades till handlingarna.

§ 6.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

Till afgörande förelåg nu första särskilda utskottets utlåtande, nr 1, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 43, med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, dels åtskilliga med föranledande af nämnda förslag väckta motioner.

I en till Riksdagen aflåten proposition, nr 43, af den 6 sistlidne februari hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare,
  - 2) lag om särskild domstol i vissa arbetstvister,
  - 3) lag om vissa arbetstvister,
  - 4) lag om vissa arbetsaftal,
  - 5) lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen,
- samt
- 6) lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

Nämnda proposition hade af Riksdagens båda kamrar hänvisats till behandling af särskilda utskottet nr 1. ♣

Härjämte hade utskottet fått till sig för handläggning öfverlämnade följande inom Riksdagen väckta motioner, nämligen:

- 1) af herr Löfgren (motion i Första kammaren nr 90);
- 2) af herr Süderbergh (motion i Första kammaren nr 91);
- 3) af herrar Blomberg och Steffen (motion i Första kammaren nr 92);
- 4) af herr Johansson i Stockholm m. fl. (motion i Andra kammaren nr 52);
- 5) af herr Fürst (motion i Andra kammaren nr 304);

- 6) af herr Jansson i Edsbäcken (motion i Andra kammaren nr 305);
- 7) af herr Karlsson i Fjäl (motion i Andra kammaren nr 306);
- 8) af herr Thyren (motion i Andra kammaren nr 307);
- 9) af herr Åkerman (motion i Andra kammaren nr 308);
- 10) af herr Pettersson i Bjälbo (motion i Andra kammaren nr 309);
- 11) af grefve Hamilton (motion i Andra kammaren nr 311);
- 12) af herr Olsson i Kullenbergstorp (motion i Andra kammaren nr 312);
- 13) af herr Lindqvist m. fl. (motion i Andra kammaren nr 313);
- 14) af herr Schotte (motion i Andra kammaren nr 314);
- 15) af herr Stärner (motion i Andra kammaren nr 315);
- 16) af densamme (motion i Andra kammaren nr 316);
- 17) af herr Jönsson i Refvinge (motion i Andra kammaren nr 317); samt
- 18) af herr Johansson i Jönköping (motion i Andra kammaren nr 320).

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

Utskottet hemställde,

1) att Riksdagen, med förklarande att det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition innefattade förslaget till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare icke kunde oförändradt godkännas, måtte antaga:

a) vid punkten fogadt förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare;

b) det i förevarande proposition innefattade förslag till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister;

2) att Riksdagen, med förklarande att det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag om vissa arbetstvister icke kunde oförändradt godkännas, måtte antaga vid punkten fogadt förslag till lag om vissa arbetstvister;

3) att Riksdagen, med förklarande att det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag om vissa arbetsaftal icke kunde oförändradt godkännas, måtte antaga ett punkten vidfogadt förslag till lag om vissa arbetsaftal;

4) att Riksdagen, under förutsättning att lag om vissa arbetsaftal blefve af Kungl. Maj:t och Riksdagen antagen, måtte antaga det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen;

5) att Riksdagen, under förutsättning att lag om vissa arbetsaftal blefve af Kungl. Maj:t och Riksdagen antagen, måtte antaga det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m. angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egen-
dom den 14 juni 1907;

6) att Riksdagen i anledning af den utaf herr Johansson i Stockholm m. fl. väckta motion måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla,

att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, hvilka föreskrifter lämpligen skulle kunna meddelas beträffande s. k. arbetareregister i syfte att bereda tryggad rätt för arbetare, om hvilken uppgift till registret lämnats, att erhålla del af de upplysningar, som registret rörande honom innehöle, samt därefter till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kunde föranleda; samt

7) att

a) herr *Löfgrens* motion nr 90 i Första kammaren,

b) herr *Söderberghs* motion nr 91 i Första kammaren,

c) herrar *Blombergs* och *Steffens* motion nr 92 i Första kam-
maren,

d) herr *Johanssons* i Stockholm m. fl:s motion nr 52 i Andra
kammaren,

e) herr *Fürsts* motion nr 304 i Andra kammaren,

f) herr *Janssons* i Edsbäcken motion nr 305 i Andra kam-
maren,

g) herr *Karlssons* i Fjäl motion nr 306 i Andra kammaren,

h) herr *Thyréns* motion nr 307 i Andra kammaren,

i) herr *Åkermans* motion nr 308 i Andra kammaren,

j) herr *Petterssons* i Bjälbo motion nr 309 i Andra kam-
maren,

k) grefve *Hamiltons* motion nr 311 i Andra kammaren,

l) herr *Olssons* i Kullenbergstorp motion nr 312 i Andra
kammaren,

m) herr *Lindqvists m. fl:s* motion nr 313 i Andra kammaren,

n) herr *Schottes* motion nr 314 i Andra kammaren,

o) herr *Stärners* motioner nr 315 och 316 i Andra kammaren,

p) herr *Jönssons* i Refvinge motion nr 317 i Andra kam-
maren,

q) herr *Johanssons* i Jönköping motion nr 320 i Andra kam-
maren,

mätte, där de icke kunde anses besvarade genom hvad utskottet ofvan hemställt, icke föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Reservationer hade inom utskottet afgifvits:

vid *punkten 1)*:

af herr *Zetterstrand*, och

af herr *Pettersson* i Bjälbo;

vid punkten 1) mom. a):

af herrar *Löfgren, Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Wijk, Sandström* och *Åkerman*, hvilka hemställt, att förevarande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare icke måtte af Riksdagen antagas, samt

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, som yrkat, att såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare icke måtte af Riksdagen bifallas;

vid punkten 1) mom. b):

af herrar *Löfgren, Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Wijk, Sandström* och *Åkerman*, hvilka hemställt, att det förevarande förslaget till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister icke måtte varda af Riksdagen antaget, samt

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, som gjort enahanda hemställan;

vid punkten 2):

af herrar *Östberg, Sandwall, Strömberg, Aaby Ericsson*, friherre *Fleming* och *Bäckström*,

af herrar *Löfgren, Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Wijk, Sandström* och *Åkerman*, som yrkat, att Riksdagen, med förklarande att det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag om vissa arbetstvister icke kunde oförändradt godkännas, måtte antaga ett vid reservationen fogadt förslag till lag angående medling i arbetstvister,

af herr *Zetterstrand* samt

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, hvilka hemställt, att Riksdagen, med afslag å såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag till lag om vissa arbetstvister, måtte antaga det af herr *Löfgren* m. fl. i reservation vid förevarande utlåtande fogade förslag till lag om medling i arbetstvister;

vid punkten 3):

af herrar *Löfgren, Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Wijk, Sandström* och *Åkerman*, hvilka hemställt, att Riksdagen, med afslag å såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, efter ytterligare allsidig utredning, måtte för Riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning om enskilda arbetsaftal,

af herr *Zetterstrand* samt

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, som yrkat, att förevarande förslag till lag om vissa arbetsaftal icke måtte af Riksdagen antagas;

Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

vid punkterna 4) och 5):

af herrar *Löfgren, Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Wijk, Sandström* och *Åkerman*, hvilka, under hänvisning till sitt yrkande om afslag å förslaget till lag om vissa arbetsaftal, yrkat, att jämväl förevarande lagförslag måtte af Riksdagen afslås;

vid punkten 6):

af herrar *Sandwall, Strömberg, Aaby Ericsson, Spånberg*, friherre *Fleming, Bäckström, Antonsson, Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo, hvilka yrkat afslag å såväl herr *Johanssons* i Stockholm m. fl:s motion nr 52 i Andra kammaren som utskottets skrifvelse-förslag; samt

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö; samt

vid punkten 7) k:

af herrar *Löfgren, Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Wijk, Sandström* och *Åkerman*.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet af

Herr Schotte, som anförde: Herr talman! Med afseende å föredragningen af föreliggande utlåtande får jag hemställa, att utlåtandet föredrages punktvis och att inom hvarje punkt föredrages hvarje lag för sig samt lagarna paragrafvis; att vid behandlingen af § 1 i kollektivaftalslagen diskussionen får röra sig om utlåtandet i sin helhet; att, därest en eller annan del af de i utlåtandet omförmälda lagförslagen af båda kamrarna eller endera af dem återremitteras till särskilda utskottet, detta må äga befoget att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller anses böra vara en följd af återremissen; att ifråga om nummerbeteckning af paragrafer och moment utskottet må äga vidtaga sådana ändringar, som påkallas af kamrarnas beslut; samt att af lagtext uppläsning behöfver ske allenast när sådant särskildt begäres.

Den af herr Schotte gjorda hemställan bifölls af kammaren.

I anledning häraf företogs till en början det under punkten 1) a upptagna förslaget till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare.

Efter föredragning af 1 § yttrade:

Herr Schotte: Herr talman, mina herrar! Då uti den reservation, som af mig och åtskilliga andra kammarens leda-

möter är afgifven vid detta betänkande, tämligen utförligt behandlas de olika spörsmål, på hvilka reservationen hufvudsakligen grundar sig, och kammarens ledamöter naturligtvis däraf redan tagit del, skall jag icke uppehålla mig vid detaljerna i reservationen, utan närmast tillåta mig några allmänna uttalanden och frambålla några allmänna synpunkter i den föreliggande frågan.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Jag vill då först hänvisa till den allmänna tendens, som så ofta gör sig gällande hos oss, att så snart missförhållanden på ett eller annat område i samhällslifvet yppa sig, genast ropa på och lita sig till lagstiftning. Detta må vara en relativt bekväm utväg, men den är icke heller utan sina faror. Lagar äro dock bräckliga och mänskliga ting och göra sannerligen icke underverk, huru vidlyftigt och huru snärjande man än lägger dem. Men den faran ligger i tilliten till lagstiftningen, att allmänheten så lätt suggereras af tron, att botemedlet mot ett visst samhällsöndt främst ligger i lagar. Det är gifvet, att lagar äro af betydelse, när det gäller att normera och reglera åtskilliga förhållanden, som uppstå under utvecklingen i samhällslifvet, särskildt när denna går så fort som i våra dagar. Men det är å andra sidan obestriddigt, tror jag, att på det föreliggande området öfverskattningen af lagstiftningens betydelse haft sina olägenheter; det har blifvit en öfvertro, att, få vi blott lagar, och helst så många och ingående lagar som möjligt, så skapa vi fredliga och lugna förhållanden på arbetsmarknaden. Denna uppfattning är skadlig icke blott för ett lugnt och objektivt bedömande af de olika lagförslag, som framläggas, utan äfven för uttolkandet af blifvande lagars effektivitet, enär, om man finner, att lagarna icke ha så goda följder, som man väntat sig, så ropar man på allt mer och mer ingående lagstiftning.

Det är också lyckligt, att vi i den situation, som är i år, kunna med större lugn och mera sakligt och lidelsefritt behandla och öfverskåda de olika förslag, som föreligga, och deras konsekvenser, utan den nervösa oro, som i viss mån präglade stämningen under fjolårets behandling i Riksdagen efter händelserna under 1909 års stora arbetsstrid.

Men det är icke blott detta rop på lagstiftning, till hvilket man icke bör alltför villigt lystra, som så lätt suggererar allmänheten och som visar sin öfverskattande inverkan t. o. m. så, att man på åtskilliga håll tillåter sig att tala om »laglöshet», därest man ej genast får en lagstiftning till stånd. Det är jämväl nödvändigt att icke heller falla undan för ett annat slagord, som ofta höres i diskussionen, nämligen »positivt resultat». Trots alla sakanmärkningar, som från olika håll anförts mot ifrågasvarande lagförslag, höres detta rop på positivt resultat från olika håll, äfven från sådana, där man kanske icke haft tillfälle och tid att noggrant sätta sig in i och göra sig förtrogen med lag-

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

förslagen, deras vanskligheter och konsekvenser. Ett positivt resultat är naturligtvis något att sträfvä efter på detta område, under förutsättning att resultatet verkligen blir *godt*, så att man kan ha den öfvertygelsen, att man gör *rätt* och handlar *klokt* genom att verka för dess uppnående. Men under annan förutsättning är ett positivt resultat icke något eftersträfvansvärdt. Det är så mycket viktigare, att man icke låter det nämnda slagordet inverka på sitt omdöme, som konsekvenserna af hvarje beslut på detta område kunna mer än på andra områden bli farliga och ödesdigra. Det gäller här hundra tusen människors förvärf, och det gäller i åtskilliga afsenden den svenska industrien; det är därför nödvändigt, att förhållandena på detta område bli lagda med all den försiktighet och all den omsikt, som öfver hufvud är möjligt. Förresten kan man, åtminstone icke mot liberala samlingspartiet, rikta den förebräelsen, att detta parti ej velat vinna ett positivt resultat. Vi gingo i fjol nästan till själfuppgifvansens gräns genom att acceptera särskilda utskottets sammanjäkningsförslag, blott med villkor af fem års giltighetstid för kollektivafstalslagen. Förslaget afvisades af Första kammaren, och det är således på *dess* votum det beror, att vi icke redan ha ett positivt resultat i frågan, låt vara begränsadt till viss tid. Men ingen, som ser, hur frågan nu ligger, kan undra på att vi i fjol icke vågade släppa denna försökstid. Tanken på fem års giltighetstid för kollektivafstalslagen, hvarmed risken att antaga bestämmelser, om hvars verkan man var oviss, gifvetvis är mindre, har, enligt hvad vi förvissat oss om, lika litet i år som i fjol någon möjlighet att realiseras. Vi ha därför nödgats uppgifva den linjen, såsom icke längre varande praktisk politik. Jag beklagar för min del, att förhållandena äro sådana, ty det skulle hafva varit af stort intresse och visat sig lända till bestämd nytta för en varaktig lösning af frågan, om man erhållit en dylik försökstid för lagen. Men man har som sagdt icke velat vara med härom, och det är icke på oss ansvaret faller, att den vägen nu är stängd.

Jag förstår väl, att flera kunna vara tveksamma, huruvida man nu ej bör godkänna de här lagförslagen, och att man gärna skulle vilja ha bort ett agitationsämne och vinna en lösning på ett så svårt lagstiftningsområde som detta. Men man får icke se frågan på det sättet. Här är nämligen ansvaret mer än eljes viktigt och tungt, och alla hafva vi inom utskottet känt det så. Men vid det närmare studium af frågan, som varit möjligt i år, ha vi icke funnit oss mera benägna än i fjol för en lösning i nu föreslagen riktning. Vid ett förnyadt studium har det kommit fram åtskilliga nya synpunkter på här ifrågavarande lagstiftningsområde, och nya svårigheter och vanskligheter ha uppmärksamrats, hvilket allt gjort, att vi för vår del — och jag vet, att jag talar i alla reservanternas af samlingspartiet namn

— blifvit än mera öfvertygade både om lagstiftningens svårigheter och begränsning och därom, att det nu föreliggande förslaget icke innebär ett väl balanserat maktförhållande mellan parterna och icke heller kan betraktas som det mest gagnande ur arbetsfredens synpunkt. Detta är en mening, som delas, fastän på andra grunder, af de närmast intresserade parterna.

Svenska arbetsgifvareföreningen har som bekant haft ett allmänt möte, där lagförslaget ganska skarpt kritiserades och där man vände sig mot åtskilliga af förslaget detaljer. Vid reservationen till utskottets förslag ha vi icke velat återropa den ställning, som de närmast intresserade parterna intagit i denna lagstiftningsfråga. Men jag anser, att det icke bör i Riksdagens protokoll saknas en erinran om, huru parterna ställt sig till det lagstiftningsverk, som här föreligger. Inför svenska arbetsgifvareföreningen hölls å ofvanberörda möte den 11 mars ett föredrag, där åtskilliga invändningar gjordes mot förslaget, och därvid man också gjorde mig den äran att anse förslaget, som det säges, »icke vara regeringens utan herr Schottes och en del med honom liktänkande politikere». Ja, det var kanske en buse att skrämman med —, men jag öfverlämnar gärna faderskapet till lagen till den, som har det, nämligen herr justitieministern. Det framgick af diskussionen å berörda möte, att stämningen var synnerligen afvisande emot lagkomplexet. En talare yttrade sålunda, att frågan icke vore mogen för sin lösning och att den föreslagna lagen icke skulle bidra till arbetsfreden och vara till gagn för någondera parten eller för industrien i landet, och att det därför vore fördelaktigast, om den ej komme till stånd. En annan talare fann, att han hellre ville ha ingen lagstiftning än den föreslagna, och ännu en annan yrkade på ett enhälligt mötesbeslut med uttalande, att förslaget genomförande icke vore till gagn för vårt land. Flera talare hade ungefär samma uppfattning; så yrkades på, att »ett rop skulle höjas, som hördes öfverallt och gäfvade vår opinion tillkänna». Vid mötet antogs slutligen en resolution, som innebar en protest mot lagstiftningen och som torde vara för allmänt bekant för att här behöfva uppläsas. Sedermera har ytterligare i ett offentliggjordt yttrande af Svenska arbetsgifvareföreningens förtroenderåd uttalats samma synpunkter om att lagförslagen borde afslås.

Arbetarnes ställning känna vi också väl till; den är af medlemmar af arbetarepartiet i denna kammare tydligt uttalad i motioner och reservationer, som här föreligga, och af hvilka det tydligt framgår, att det socialdemokratiska arbetarepartiet ställt sig afvisande mot förslaget. Man har emellertid velat göra gällande, att det uteslutande skulle vara socialdemokraterna, som rest detta motstånd. Det är emellertid ett misstag. De, som tagit del af de öfver lagförslagen afgifna yttranden, som utdelats, torde finna, att äfven svenska arbetareförbundet, som vis-

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

serligen icke uttalat sig mot lagstiftningen i dess helhet, funnit nödigt häfda den s. k. Refvingelinjen, en linje, som ansetts vara ett oeftergiftigt villkor för ifrågavarande lagstiftning, men en linje som, efter allt att döma, för närvarande tycks vara omöjlig att genomföra i Riksdagen. Jag skall endast tillåta mig ett citat ur svenska arbetareförbundets yttrande i dess allmänna del, emedan detta i viss mån är ganska betecknande och sådant, att man bör fästa ett ej ringa afseende vid detsamma. Där säges, att »genom de stora striderna hålles också den föreställningen vid makt, att förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare med naturnödvändighet måste utvecklas till en kamp mellan olika samhällsklasser. Det är samhällets plikt att med lagen som stöd söka sammanföra de olika medborgarnes intressen till en det hela gagnande samverkan. För att detta skall kunna ske, måste ju emellertid all lag vara oväldig. Men om detta gäller i allmänhet för annan lagstiftning, så gäller det i högsta grad för den här ifrågasatta. Kan det med fog sägas, att de lagstiftande myndigheterna icke förstått eller velat väga rättigheter och skyldigheter lika, då verkar lagen söndrande i stället för enande, och teorien om klasskampen såsom enda botemedlet kommer att vinna starkare gehör».

Då man således i ett och samma andetag säger, att det blott är socialdemokraterna som icke vilja ha lagen, och samtidigt kritiserar Refvingelinjen såsom omöjlig, så har den ståndpunkten icke något stöd i de verkliga förhållandena.

Med hvad jag yttrat har jag icke nu velat uttala något kritiskt omdöme om parternas ståndpunkt i denna fråga. Jag har blott konstaterat fakta.

Nu är det ju därmed icke sagdt, att hvad parterna säga sig vilja och önska bör vara afgörande i en dylik fråga, så mycket mindre som det här gäller ett område, där intressesatserna stå så skarpt emot hvarandra, så att full enighet knappast är möjlig uppnå. Men gifvetvis är det icke heller utan betydelse, hvilken ställning de olika parterna intaga ifråga om ett föreliggande lagförslag eller om lagstiftningen på detta område mötes af deras ömsesidiga förtroende eller icke. Förefinnes ej detta förtroende, kunna stora faror uppstå för lagens effektivitet; man kommer att söka kringgå eller undandraga sig lagbestämmelserna och det hela blir lätt lagar allenast på papperet. Den bestämdt afvisande hållning, som de närmast intresserade parterna intagit, har emellertid skärpt reservanternas uppmärksamhet och kommit oss att än kraftigare känna, att samhället skall vara bra lifligt öfvertygad om, att förslaget verkligen är godt och ägnadt att främja de syften man vill vinna, och att man på detta område verkligen lyckats träffa det rätta och kloka, för att mot parternas enstämmigt afvisande mening gå till en lagstiftning i ämnet af den art nu föreligger.

Det är så långt ifrån, att reservanterna skulle ha denna uppfattning af förslaget, att de tvärtom äro öfvertygade, att det *kan* föreligga en verklig fara för utvecklingen af förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare, om detta lagförslag upphöjes till lag. Nu säger man också, att hvad båda parterna äro missnöjda med måtte vara ett godt förslag, att man då väl träffat den gyllene medelväg, hvarmed samhället kan vara fullt belåtet och som det således är vår plikt att beträda. Detta är en ren godtköpsståndpunkt, som drabbas af samma anmärkning som ropet på »positivt resultat». Det beror på, hur lösningen sker. Är man icke öfvertygad om, att den är i och för sig god och acceptabel, är det naturligtvis icke rimligt att taga den därför, att bägge parterna äro missnöjda. Som saken nu ligger, är det min öfvertygelse, att det är riktigast att låta förhållandena någon tid utveckla sig på här ifrågavarande område, utan att lagstiftningen mera omfattande ingriper och fastslår tvifvelaktiga bestämmelser, om hvilka man är öfvertygad, att de icke komma att verka godt och att de ej heller komma att främja arbetsfreden.

Det kan väl också hända, att en och annan anser, att en riksdag, som själf underkänt grunderna för sin sammansättning och som om några veckor frånträder sitt värf, bör vara särskildt försiktig i fråga om antagande af lagförslag, som äro de viktigaste och betydelsefullaste, som kanske på många år förelagts den svenska Riksdagen och som af de närmast intresserade parterna mötas med så starkt motstånd, som här är fallet.

Det måste medgifvas, att det är till gagn, att kollektivaf-talens begrepp och förhållande till det enskilda arbetsaftalet bli i lag bestämda. Men man måste också säga sig, att några större olägenheter af att så ej nu är fallet näppeligen ha inträffat. Kollektivaf-talet har hos oss nått en synnerligen stor användning, och dessa aftal ha i det hela visat sig ganska väl i stånd att ordna och reglera förhållandena på arbetsområdet.

Det är också, såsom många gånger förut påpekats, så, att lagstiftningen i främmande händer knappast har kommit längre, än vi för närvarande ha gjort på detta område. I England är det c:a 90 procent af de mer kvalificerade arbetarne, som ha sina arbetsvillkor och sina löner i öfrigt reglerade genom kollektivaf-tal, men någon lagstiftning om kollektivaf-tal har där icke kommit till stånd, och icke heller torde någon sådan förestå för närmaste tiden. I Tyskland har kollektivaf-talens utbredning varit mindre, men den 1 januari 1910 gällde i alla fall öfver 7,000 kollektivaf-tal därstädes, och där finnes heller ingen lagstiftning på detta område. Jag tror, att man kan vara ganska säker på, att om kollektivaf-talens rättsliga reglerande öfverhufvud taget ansetts så trängande, skulle man i Tyskland, där benägenheten är så stor för en ingående lagstiftning, långt förut

*Lag om
kollektivaf-tal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

hafva sökt åstadkomma en dylik reglering. I hela världen finnes ingen mera ingående lag om kollektivafstal. Den i kantonen Genève i Schweiz gällande är kanske den mest ingående. Den föreskrifver dock väsentligen blott de former, i hvilka kollektivafstal skola åvägabringas för att erhålla giltighet. Österrikes lagstiftning på detta område har föga gemensamt med kollektivafstalet, såsom detta utbildat sig i andra länder. Inom lagens område faller allenast handtverket men icke industrien. Det hela försiggår där dessutom i rent offentlighetsliga former, hvaregenom det icke får karaktären af afstal. I Nederländernas lagstiftning finnes angående denna sak en enda paragraf, som lyder: »Hvarje afstal mellan arbetsgifvare och arbetare, som står i strid med en kollektiv arbetsöfverenskommelse, af hvilken båda äro bundna, skall, för så vidt det angår fordran, som grundar sig därpå, kunna förklaras ogiltigt på talan af en hvar, som vid det kollektiva afstalet var part, med undantag af den arbetsgifvare, som ingått arbetsafstalet». Vidare innehåller en senare § en definition på kollektiv arbetsöfverenskommelse, hvarmed där förstås en reglering, träffad mellan en eller flera arbetsgifvare eller en eller flera rättspersonlighet ägande föreningar af arbetsgifvare, på den ena sidan, med en eller flera rättspersonlighet ägande föreningar af arbetare, på den andra, med hänsyn till de arbetsvillkor, som skola gälla vid ingående af arbetsafstal.

Det är vid sådana förhållanden i utlandet icke mycket att undra på, att vi här i Sverige famlat och känt oss ovissa, när vi sökt reglera kollektivafstalen med den fullständighet, som har varit ifrågasatt under de bägge sista åren. Tvärt om tror jag, att den underlåtenhet att lagstifta, som föreligger från främmande länder, bör vara ett ytterligare skäl till betänksamhet, enär det blott kan vara till nytta för en framtida god och bestående lagstiftning, att man får kännedom om, huru man i den utländska lagstiftningen tänkt sig reglera åtskilliga af dessa förhållanden. Det är tydligt, att nutidens stora arbetsstrider, där parterna genom sina sammanslutningar stå såsom två fientliga arméer emot hvarandra, skola uppkalla många krafter till arbete på att försöka komma till ett resultat, som förhindrar eller förminskar striderna. Det är också gifvet, att man därvid icke får lita på lagstiftningen allena utan också hoppas på parternas egna välförstådda känsla af samarbete och erkännande af olika intressen. Jag vågar också uttala den förhoppning, att, om detta lagförslag nu faller, det icke skall befinnas alldeles omöjligt, att de båda parterna komma tillsammans och söka ena sig om någon förhandlingsordning, som kan begagnas såsom grundval och stöd för en försiktig lagstiftning, särskildt om arbetsinställelser.

Nu kan man fråga sig: hvad förlorar man på att nu afvisa den lagstiftning, som här är ifrågasatt? Och hvad vinner man? Man förlorar hufvudsakligen två saker, *först* det, att vid *intresse*

tvister mellan parterna i kollektivafstal användandet af maktmedel blir som nu tillåtet. Det är emellertid en ganska obetydlig förlust, dels emedan dessa intressetvister varit få, dels emedan, såsom det påpekats i reservationen, man icke genom denna lagstiftning fastslagit något sätt att afgöra dessa tvister. Det finnes ingen skiljedom eller något annat sätt att lösa dessa arbetstvister, och maktmedel kan man ju icke heller anlita, sedan lagen kommit till stånd. Arbetarne måste stillatigande finna sig i, att det blir arbetsgifvarne, som i allmänhet komma att diktera villkoren. Det är gifvet, att detta ger anledning till ökad spänning. Jag tror således, att man icke kan säga, att det blir någon förlust beträffande berörda intressetvisters afgörande, om lagarne nu afslås.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Vidare förlorar man bestämmelsen om, att *rättstvister* ovillkorligen skola afgöras af domstol. Det är visserligen mycket lämpligt, att dylika tvister icke få afgöras genom maktmedel. Men det har också parterna själfva kommit till insikt om, och det har allmänt slagit igenom. Man har hittills försökt trygga ett afgörande utan strid i dylika rättstvister genom bestämmelser om förliknings- och skiljenämnder i ett stort antal kollektivafstal.

Den 1 januari 1908 gällande aftal med bestämmelser om förliknings- eller skiljenämnd för samtliga tvister uppgingo till 317, omfattande 85,633 arbetare; med bestämmelser om sådant afgörande af tvister rörande aftalens tolkning allena funnos 199 aftal med 35,815 arbetare. Under 1908 träffade aftal rörande samtliga tvisters afgörande genom förliknings- eller skiljenämnd voro 73 med 41,407 arbetare samt med skiljedom endast rörande aftalens tolkning 127 med 27,557 arbetare. 1909 kom härtill ytterligare 16 aftal med förliknings- och skiljedomsförfarande, omfattande 1,486 arbetare, samt med sådant förfarande beträffande tvister om aftalens tolkning allena 97 aftal, omfattande 10,276 arbetare. Därtill kommer riksafstalet för de enskilda järnvägarna, omfattande cirka 20,000 personer, och riksafstalet inom byggnadsindustrien, omfattande 45,000 arbetare, hvilka bägge ha riksskiljenämnder, det förra innebärande verkligt skiljedomsafgörande. Detta ger en summa af cirka 148,000 arbetare, som äro underkastade bestämmelser om förliknings- och skiljenämnd för samtliga tvister, och cirka 128,000 arbetare, som äro underkastade sådan nämnd beträffande tolkningen af aftalen. Nu torde en dubbelräkning föreligga, då en stor del af de under 1908 och 1909 träffade aftalen trädte i stället för de under den 1 januari 1908 redovisade, men man kan i alla fall vara tämligen säker på, att de aftal som ha dylik skiljenämndsklausul, omfatta minst 100,000 arbetare. För bortåt en tredjedel af alla arbetare i industrier gälla således bestämmelserna om skilje- eller förlikningsnämnd för afgörande af rättstvister. Särskildt är det åtskilliga stora industrier, som ha bestämmelser om skiljedom

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

för afgörande af tvister, äfvensom åtskilliga handtverksmässigt bedrifna näringar, såsom bagare-, bokbindare- och kakelugns-makareyrkena.

Af statistiken från och med 1903 finner man, att dessa bestämmelser ha verkat så, att rättstvisterna varit tämligen sällsynta. Under de fem åren 1903 till 1907 har det varit 28 tolkningstvister, omfattande 1,150 arbetare, medan under dessa 5 år mellan 7 och 8 % af alla tvister, som föranledde arbetsinställelse, voro rättstvister. Mellan 6 och 7 % af alla utaf samtliga inställelserna berörda arbetare voro invecklade i rättstvister. Åren 1908 och 1909 stego siffrorna något i följd af de exceptionella förhållanden på arbetsområdet, som då voro rådande. Då voro 12 % af alla tvister rättstvister, men bland arbetare, som voro invecklade i arbetstvister, berördes blott 7 % af rättstvister. Dessa rättstvister hafva således hittills i stor omfattning afvecklats lugnt och utan strid, och det är att antaga, att så fortfarande kommer att ske. Det är naturligtvis att räkna med, att äfven för framtiden en och annan rättstvist kommer att föranleda strid. Men visst är i allt fall, att det är sympatistriderna, som varit och komma att förbli de mest förödande för arbetsfreden, och dessa blifva ju fortfarande tillåtna med Kungl. Maj:ts förslag. Jag tror emellertid, att det snarast måste betecknas som en vinst, om förhållandena på nu berörda stridsområde tillsvidare blifva oreglerade, hellre än att man går med på en lagstiftning, hvarigenom man får dessa sympatistrider legaliserade.

Jag behöfver med afseende å detta legaliserande blott hänvisa till professor Thyréns motion och den utredning, som föreligger i vår reservation. Att icke heller svenska arbetsgifvareföreningens direktör, herr von Sydow, varit blind för att landtbruket kan lida skada genom ett sådant legaliserande framgår af ett hans yttrande vid förut berörda möte, hvilket yttrande lyder så: »Hvad särskildt landtbruket beträffar, kunna vi icke förtänka dess målsmän, att de hysa starka betänkligheter mot en lagstiftning som faktiskt, om också icke på papperet, medgifver sympatistrejker utan att innehålla förbud för strejker, som äro farliga för samhället eller för enskildas lif och egendom. Ty i och med detta vore äfven skördestrejkerne, som landtbruket fruktar mer än något annat, i själftva verket legaliserade. Fastän jag helt naturligt saknar något uppdrag att tala särskildt å landtbrukets vägnar, kan jag icke underlåta att uttala den meningen, att äfven med hänsyn till denna Sveriges viktigaste näring det framlagda förslaget är oantagligt». Om både alla reservanterna, däribland herr Zetterstrand, och herrar Thyrén och von Sydow äro ense om detta förhållande, tycker jag, att detta kan vara skäligen konstateradt, att Kungl. Maj:ts förslag verkligen innebär vådor för landtbrukets arbetsförhållanden. Det kan således betecknas som en vinst, att man, genom afslående

af denna lagstiftning, undgår att legalisera sympatistriderna och därigenom att komma in på områden, hvars konsekvenser man icke kan öfverskåda. Den verkliga vinsten vore att skörda, om lagstiftningen antog »Refvingelinjen» — det absoluta förbudet för sympatistridar —, men utskottsarbetet och allt hvad som för öfrigt förekommit visar, att det för närvarande än mer än i fjol saknas tillräcklig resonans för denna linje; den *kan* helt enkelt icke föras till seger. Men skola arbetsstriderna fortfarande läggas efter de stora linjer, som under senare tider i allmänhet skett, och kommer icke bättre samhörighet mellan arbetare och arbetsgifvare till stånd, är det min öfvertygelse, att Refvingelinjen en dag måste beträdas i samhällsintressets namn.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Huru skadeståndsbestämmelserna äro otillfredsställande behöfver jag icke närmare redogöra för, utan blott hänvisa till reservationen. Undgåendet af sådana skadeståndsbestämmelser vore snarast en vinst. Antingen komme dessa bestämmelser att hänga som ett ständigt hot öfver arbetsorganisationernas tillgångar och verka hämmande på organisationernas utveckling, hvilket i och för sig icke kan vara till något gagn, då kollektivafstalen förutsätta starka organisationer; eller kanhända sannolikare komme organisationernas kassor att säkerställas och lagens föreskrifter kringgås, hvilket icke möter några synnerligen stora svårigheter, såsom lagen är formulerad. Bestämmelserna äro i själfva verket, såsom det påpekats, af den beskaffenheten, att den allmänna rättskänslan icke komme att alltför mycket reagera, om något sådant inträffade. Lagens syfte är emellertid därmed i grund förfeladt. Jag tror icke heller, att det har så synnerligen stor betydelse att få skadeståndsfrågan i lag reglerad på sätt som här föreslagits, ty det är nog tyvärr så, att, om man har än så starka och vidsträckta skadeståndsbestämmelser, hindrar detta icke de kraftmätningar, som äro för samhället farligast. Det är nämligen så, att när man ser eller tror, att ens lifsintressen hotas, och lidelserna flamma upp, då hålla ej aftalen och då afskräcka icke heller skadeståndsbestämmelserna. Detta är att beklaga, men man har vid lagstiftning på detta område att i praktiken räkna äfven med detta sannolika eller möjliga förhållande.

Det är uppenbart och bör äfven i år betonas, att, äfven om alla de nu föreslagna lagarna varit gällande, den stora kraftmätningen på arbetsfältet 1909 ändå icke kunnat undvikas. Det enda man kunnat ställa någon förhoppning på i detta hänseende hade varit förlikningskommissionens inrättande, men vi veta, att den har man icke velat vara med om i utskottet och särskildt ibland dess ledamöter från Första kammaren. Det är vidare uppenbart och klart för en hvar, att den arbetsstrid, som nu hotar inom byggnadsfacket, icke heller skall kunna afvärjas med den här ifrågasatta lagstiftningen. Däremot är möjligt, att,

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

om vi nu hade en förlikningskommission, denna kunde ingripa och ordna förhållandena. I öfrigt finnes intet stadgande i denna lag, som skulle kunna förekomma det hotande fredsbrottet i nämnda industri. Det är parternas sans och den allmänna opinionen, man i förevarande fall har att lita till. Hela den lagstiftning, som här är i fråga, synes ha kommit in i en återvändsgränd. Det är kanske mest beroende på den brådska, hvarmed den framdrefs, och då närmast på aftalskommitténs upplösning. Visserligen har ett godt stycke arbete verkställt i justitiedepartementet, men jag tror, att det behöfs nya riktlinjer, obundna af föregående ståndpunkter, för att få fram ett fullt antagligt förslag. Det är uppenbart, att stora svårigheter alltid skola yppa sig, men så fort som utvecklingen går på detta område, bör det kunna vara möjligt, att parterna snart nog komma till insikt om, att det är i deras eget intresse att söka komma till mera lugna och stabila förhållanden på arbetsfältet och att det är på fred och förståelse, som allt ytterst hänger. Däraf gagnas ock industriens utveckling, hvaraf bägge parterna ha det största intresse. Jag tror därför, att man icke bör vara alltför pessimistisk, med afseende på möjligheten af en lagstiftning på detta område inom några år. Och jag är öfvertygad om, att, i fall förevarande spörsmål få i lugn hvila och ytterligare skärskådas, skall man så småningom nå ett godt resultat. Det arbete, som under dessa två år pågått i utskott och Riksdag, utgör i allt fall ett värdefullt bidrag till en framtida, bättre och lämpligare lagstiftning på detta område, än den som hittills föreslagits.

Herr talman, under återopande af hvad jag sålunda yttrat och under hänvisning till den af herr Löfgren m. fl. afgifna reservationen ber jag att, i anslutning till densamma, få yrka afslag å den föreliggande paragrafen 1 och därmed å hela förslaget till kollektivaftalslag.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet Petersson: Herr talman, mina herrar! Då jag nu går att yttra mig i detta ämne, är jag ganska villrådig, icke om hvad som borde sägas, ty sådant finnes nog och öfver nog, men om hvad som icke bör sägas eller, rättare, hvad som är möjligt att låta bli att säga.

Här föreligger yrkande om afslag på alltsammans, och då borde man naturligtvis taga upp hvarje särskild punkt, som återopas till grund därför, och undersöka hvad därom vore att säga. Men detta är omöjligt. Därtill skulle hvarken tid eller krafter förslå. Således blir det nödvändigt att inskränka sig till vissa hufvudpunkter, och dessa hufvudpunkter äro naturligen gifna i motiveringen till den liberala reservationen. Om jag ser denna reservation mot bakgrunden af reservanternas eget uttalande, att lagstiftning på detta område dock är önskvärd

och behöflig, är det alldeles klart, att det måste vara synnerligen starka och tungt vägande skäl, som förmått dem att det oaktadt stanna för ett rent afslagsyrkande. Jag vill därför syna dessa skäl i sömmarna, och jag gör det, om icke för annat så därför, att kammarens protokoll skall förvara den kritik, som dessa skäl inbjuda till, och för att en framtida forskare eller hvarför icke lika gärna den stora allmänhet, som dock är intresserad af att något skall komma till stånd, må få tillfälle att väga mellan hvad reservanterna haft att säga och mina skäl och själf bedöma, på hvilken sida det rätta ligger.

Det första af reservanternas skäl är, att lagförslaget icke anvisar något sätt att lösa intressetvister mellan parterna under aftalstiden. I 8 § förbjudes all strid mellan aftalsbundna parter under den tid, kollektivaftalet gäller. Nu säger man, att det kan uppkomma tvist på en eller annan punkt, som icke är reglerad i aftalet. Något användande af maktmedel får ju icke ske, och alltså kan ingen lösning uppnås.

Denna fråga är fullständigt genomdiskuterad under de förberedande arbetena, och jag skulle kunna inskränka mig till att hänvisa till dem, särskildt det yttrande, som finnes i propositionen på sidan 36. Men några ord bör jag väl ändå säga i anledning af denna anmärkning, eftersom den föregående talaren strök under den såsom viktig. Jag vill då säga, att anmärkningen är ur teoretisk synpunkt fullkomligt riktig, men praktiskt taget — utan betydelse. Stadgandet är önskvärdt och möjligt att genomföra utan någon påvisbar olägenhet, och därför ha vi tagit upp detsamma. 1910 års förslag upptog det icke. Då ställde sig Kungl. Maj:ts förslag på fullkomligt teoretiskt riktig grund. Men 1910 års utskott ville icke vara med om detta, därför att man på båda sidorna var ense om, att det så sällan förekommer några sådana strider, och att, om de förekomma, de kunna lösas genom öfverenskommelse. Riksdagens bägge kamrar gingo då enhälligt med på denna synpunkt. Sedermera har stadgandet varit föremål för yttranden af förlikningsmän och af kommerskollegium, och båda två säga, att det är ett förträffligt stadgande. Då synes icke någon rimlig anledning finnas att gå ifrån detsamma, då som sagdt det är praktiskt önskvärdt och möjligt att genomföra.

Och hvarför är det möjligt att genomföra? Jo, därför att stadgandet icke gjorts tillämpligt på äldre aftal utan blott på sådana aftal, som framdeles komma att slutas, och i dessa aftal blir det naturligtvis en enkel sak att föra in en klausul om skiljenämnd, då förhållandena sådant påkalla. Och till och med om man i ett sådant aftal skulle glömma klausulen om skiljenämnd, och om tillika på detta område skulle t. ex. uppstå nya maskinella anordningar, som göra att de gamla kollektivaftalen icke i alla delar passa, ja, t. o. m. om något sådant skulle

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

inträffa, föranleder detta ingalunda till den situation, som reservanternas målat, den nämligen att det blefve arbetsgifvarne som bestämde lönevillkoren, och att arbetarna fingo nöja sig därmed eller utsätta sig för risken att bli afskedade. Nej, dit kommer det icke eller behöfver åtminstone icke komma, ty det finnes goda skäl för det antagandet — den juridiska konstruktionen är för lång för att här ge sig in på — att en sådan situation skulle betraktas och anses så som om arbetsaftal utan bestämmelse om lönebeloppet föreläge, och då inträder den paragraf i arbetsaftalslagen, som stadgar, att skälig lön skall betalas. Man talar då om att arbetsgifvarna säga upp och affolka, men hvad inträffar då? Det är icke omöjligt, att ett sådant förfarande skulle kunna rubriceras såsom en form af förtäckt lockout och således för arbetsgifvarna föranleda det ansvar, som följer därmed.

Med den naturliga utvecklingen af kollektivafstalen bli dessa alltmer och mer fullständiga, det blir allt färre punkter, på hvilka anledningar till tvister kunna uppstå, och, som jag sagt, finnes alltid såsom sista resurs bestämmelse om skiljenämnd, som torde bli vanlig i dessa aftal, och hvars sak det då blir att afgöra, hvad arbetarne skola ha eller icke. På dessa grunder anser jag det vara fullt försvarligt och möjligt att genomföra den bestämmelse i § 8, som nu är i fråga.

Men om man nu — såsom de liberala reservanternas — är så rädd för att ta det *praktiskt* och ovillkorligen vill hålla på det *teoretiskt* strikta, ja, då kunna vi gå tillbaka till 1910 års förslag. Där finnes en formulering, mot hvilken ur teoretisk synpunkt ingen som helst anmärkning finnes att göra.

Detta angående den första af reservanternas anmärkningar.

Den andra rör sympatistrejkerna, och här kommer jag in på en af förslagets ömma punkter.

Att börja med finner jag det då anmärkningsvärdt och bör konstatera, att det totalförbud mot arbetsinställelse, som framställdes i den s. k. Refvingelinjen, i år blifvit uppgifvet. Förra året höllo de liberala mycket starkt på den linjen, men jag antar, att de nu diskuterat igenom den och funnit den omöjlig att komma fram på, och i det fallet är jag ense med dem.

Men här äro ett par andra linjer föreslagna i motioner i denna kammare. Den ene af dem skulle jag vilja kalla en Refvingelinje med genombrott. Jag syftar därvid på professor Thyréns motion, som går ut på, att man i lagen skulle införa ett absolut förbud för sympatiåtgärd, men arbetsdomstolen skulle hafva befogenhet att i speciellt trängande fall befria från påföljden af en öfverträdelse af detta förbud. Man skulle resonera så, att om den person, som öfverträdt lagen, varit i den situationen, att hans öfverträdelse kunde karakteriseras såsom nödvärn, så skulle han befrias från påföljden.

Den andra linjen — jag kan ju få kalla den Jönköpingslinjen efter den motionär, som tagit upp den — går ut på, att man skulle i lagen förbjuda alla sympatiätgärder, men medgifva att i kollektivafstal finge intagas en bestämmelse om att sympatistrejck trots lagens förbud finge anlitas som maktmedel. Inom parentes vill jag nämna, att Jönköpingslinjen finnes i *omvänd form* i Kungl. Maj:ts förslag, ty intet som helst hinder finnes för att i kollektivafstal komma öfverens om att absolut ingen arbetsinställelse får ske, vare sig sympatistrejck eller annan. Det som står i kollektivafstalet skall respekteras, och sympatiätgärder, strejck eller lockout äro absolut uteslutna, så snart det finnes förbud därför i kollektivafstalet. Det, mina herrar, är enligt min uppfattning den naturliga vägen, på hvilken man skall bli af med dessa sympatistrider, som nu göra så mycket ofog. Den vägen kommer att beträdas i den mån, som de olika näringarna finna sig behöfva just detta skydd. Det kommer således att bli en naturlig klausul i kollektivafstal inom jordbruket. Jag kan icke tänka mig ett kollektivafstal inom jordbruket, som skulle sakna en sådan klausul. Den vägen är i praxis redan beträdd: vi hafva 116 kollektivafstal, omfattande 30,000 arbetare, i hvilka det finnes inryckt ett absolut förbud mot sympatistrid.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Reservanterna hafva icke uttalat sig om någon af dessa linjer, hvarken Refvinge- eller Jönköpingslinjen. Jag förmodar de diskuterat saken och funnit dessa linjer omöjliga. De stanna vid ett uttalande, som lyder så: »den rätta linjen för en lagstiftning i förevarande afseende är utomordentligt svår att uppdraga». Ja, reservanterna kunde gärna hafva sagt, att den är *omöjlig* att uppdraga, för så vidt man ställer upp problemet på det sätt reservanterna gjort.

Hur gick det t. ex., mina herrar, i Danmark? Detta land har åberopats som ett utmärkt föredöme för hur man skall gå till väga, när man lagstiftar i dessa ämnen. Ja, där satt en stark kommission af arbetsgifvare och arbetare, 10 på hvardera sidan. De hade den allra mest framstående ordförande, jurisdoktor Ussing. Där framlades tre förslag. De rörde behandlingen af arbetstvister (detta egentligen ett formulär för blifvande kollektivafstal), särskild domstol för rättsstridigheter och förlikningsman i arbetstvister. — Det är ungefär detsamma som vi ha i våra förslag. — De två senare blefvo lag i Danmark. Men frågan om sympatiätgärder uppsköts till ett senare stadium. Så sammanträdde kommissionen för att behandla dessa, men hade icke varit tillsammans mer än några få gånger, innan meningskiljaktigheterna blefvo så stora, att det befanns omöjligt att komma till resultat. Kommissionen måste upplösa sig. För närvarande är ingenting i lagstiftningsväg gjordt i den punkten, frågan är lika olöst i Danmark, som den förblir olöst i Sverige,

Lag om om föreliggande förslag antages. Jag tror, att problemet är
 kollektivafstal mellan arbets- olösligt, sådana förhållandena nu äro hos oss.
 gifvare och Men om så är, vore det då icke skäl att nu gå med på
 arbetare m. m. Kungl. Maj:ts förslag och taga allt det andra, som vi kunna få?

(Forts.)

Herr Schotte har själf påpekat de fördelar, som ovillkorligen
 vinnas, om man antager denna lag. Nej, det vilja icke reser-
 vanterna vara med om, utan de ställa sig på det rena afslags-
 yrkandets ståndpunkt, och hvarför det?

Jo, därför — och nu kommer jag till motiveringen i reser-
 vationen — att sympatistrejkerne därigenom skulle legaliseras.
 Faktiskt finnas de, det veta vi alla, och det ofog de ställa till
 det ha vi nog också alla erfarenhet af, men, säga reservanterna,
 det skulle bli ändå värre, om man toge detta förslag. Då de
 skola förklara, huru de kommit till en sådan uppfattning, så gå
 de ut från något, som de kalla jämnviktsförhållandet mellan par-
 terna inom industrien. De anse, att sympatilockouten numera
 är ett långt starkare vapen än sympatistrejken, och att arbets-
 gifvarna därför hafva en bestämd öfvervikt vid arbetsvillkorens
 bestämmande. Ifall man nu antog dessa lagar, så skulle detta
 förhållande fastlåsas och man skulle sätta arbetarna i en sva-
 gare, ogynnsam ställning, som skulle medföra de särskilda olägen-
 heter, hvilka reservanterna redogöra för. Jag skall icke här
 upptaga tiden med att läsa upp dem, utan hänvisar till reserva-
 tionen.

Om jag nu ser efter, hvad som innerst är innebörden i
 detta påstående, så är det helt enkelt det, att reservanterna
 anse, att maktförhållandet inom industrien för närvarande är
 ojämnt och till arbetarnes nackdel, och att arbetsgifvarne hafva
 en obehörig, olämplig öfvermakt, därför skall lagstiftningen träda
 emellan och ställa tungan på vågen rätt — kan man icke göra
 det, skall man icke göra något alls.

Hvad nu först utgångspunkten för detta resonemang beträffar,
 nämligen den olika maktställningen, så har jag härom en
 annan uppfattning än reservanterna. Jag kan icke godkänna
 den utgångspunkten. Jag tror visserligen, att om någon öfver-
 väger arbetsförhållandena, sådana de i närvarande ögonblick te
 sig, och dömer endast och allenast efter hvad han *nu* ser, så
 skall han kanske få den uppfattningen, att arbetsgifvarna äro
 starkare än arbetarna. Men om det för ögonblicket så skulle
 förhålla sig så, ligga också skälen därtill i öppen dag. En lång-
 varig lågkonjunktur har minskat efterfrågan på arbetskraft, ska-
 pat större utbud än efterfrågan på det området; vidare äro ar-
 betarnes organisationer decimerade och utmattade efter det där
 hufvudlösa storstrejksäfventyret år 1909; däremot torde arbets-
 gifvarnas föreningar och organisationer kanske just på allra
 sista tiden vuxit sig rätt starka. Men tro herrarna, att detta
 förhållande ständigt skall fortfara? Nej, sådana förhållanden

förändras, och förändras med konjunkturena. Om vi i stället räkna med en högkonjunktur, då efterfrågan på arbetskraft är större än tillgången, om vi vidare räkna med att — såsom naturligtvis mycket snart kommer att ske — arbetarnes organisationer hämta sig från sin tillfälliga kraftnedsättning och fylla sina kassor — skall då det förhållandet fortfa-
*Lag om kollektivaf-
 mellan arbets-
 gifvare och
 arbetare m. m.*
 (Forts.)

ta, att arbetsgifvarna hafva öfvermakten, att vågskålen lutar till arbetsgifvarnas förmån, såsom reservanterna säga? Ja, säga reservanterna, det kommer att fortfa-
 ra på samma sätt, därför att det beror på de ekonomiska resurserna, hvem som kan hålla ut i striden, och i fråga om de ekonomiska resurserna äro arbetsgifvarna otvifvelaktigt starkare. Icke ens det resonemanget vill jag gå med på, ty när man talar om de ekonomiska resurserna, får man icke tänka sig dessa absoluta, utan man måste tänka sig dem i relation till de förluster, som dessa ekonomiska resurser skola ersätta. Och hvad är det då, som arbetsgifvarna å sin sida hafva att räkna med? Jo, de hafva att räkna med att hela affärsverk kunna få läggas ned, hela industrier dö. Särskildt gäller det exportindustrier, då man kommer upp till sådan höjd i arbetsomkostnader, att produktion sedan icke är möjlig. När man kommer in på kapitlet om dessa förluster, mina herrar, då är arbetsgifvarnas ekonomiska ställning icke mycket att lita till, ty mycket sådant tåla de icke.

Nej, det är nog så, att det som reglerar maktförhållandena på arbetsmarknaden, det är de ekonomiska konjunkturena, och därför bör lagstiftningen låta bli att lägga sig ombord med dessa. Om man lagstiftar på grund af en tillfällig ekonomisk situation, så rinner grunden undan, när den ekonomiska situationen ändras. Därför bör icke heller lagstiftningen gifva sig in på en så vansklig sak som att reglera maktförhållandet mellan två kontraherande parter. Jag anser, att den föreslagna lagstiftningen undviker detta, och jag anser det verkligen som en styrka i densamma, att den icke gifver sig in på försök att reglera dessa problem.

Men om man nu ovillkorligen vill ha lagstiftningen efter de riktlinjer, som reservanterna antyda, d. v. s. om man vill binda armarna på arbetsgifvarna, *lagom* naturligtvis, *lagom*, så att man icke riskerar, att hönan, som värper guldägg, genast slaktas, då finnes det endast en linje, och den ligger lika klar nu, som den skulle göra, om det fortfarande undersöktes i årtal, och det är den obligatoriska skiljedomen. Där träda staten och dess funktionärer emellan och dekretera, hvad som skall vara arbetarens del i utbytet. De kunna därvid taga hänsyn till maktförhållandet; men att skriva en lag, som skall reglera *af-
 tal* mellan parter, som stå mot hvarandra, och därjämte fordra, att den lagen skall sörja för, att maktförhållandet blir jämnt fördelat, det är omöjligt. Den obligatoriska skiljedomen må nu

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

vara en sak, som kanske tål att tänka på, och nog tror jag, att situationen en gång kan blifva sådan, att vi nödgas gifva oss in på den linjen, men för närvarande är jag ganska viss på, att ställningen här i Sverige icke är mogen för den lösningen. Den, som vidare vill reflektera öfver detta, ber jag att få hänvisa till utredningen angående obligatorisk skiljedom i utskotts-betänkandet, som innehåller mycket tänkvärda saker.

Men om det nu är så, att de föreslagna lagarna icke på något sätt fastläsa maktförhållandet — jag begagnar detta ord efter reservanternas — fastläsa maktförhållandet mellan de olika parterna, arbetsgifvare och arbetare; och om en reglering i det syfte, som reservanternas önska, d. v. s. någon slags tvångsreglering icke kan göras annat än genom den obligatoriska skiljedomen, då, menar jag, är icke heller det skäl, som reservanternas i denna del anfört, något skäl för att slå ihjäl allt. Tvärtom, skulle jag vilja säga, genom att taga hvad som nu bjudes, skulle marschen till det slutmål, som reservanternas ställt för sig, gifvetvis underlättas, ty det är alldeles klart, mina herrar, att om denna lagstiftning med dess mildare medel blir försökt och misslyckas, då ligger ju vägen till tvångsregleringen betydligt närmare än nu, innan det försöket är gjort. Detta om detta.

Nu skall jag be att få gå in på den tredje af reservanternas anmärkningar, den som i deras ögon kanske har den största betydelsen, och den rör regleringen af skadeståndsskyldigheten, sådan som vi föreslagit den. Jag blir nog — jag ber om ursäkt därför — en smula vidlyftig på den punkten, men det har sin förklaringsgrund däri, att de synpunkter, som här framföras, äro väsentligen nya. De ha icke kommit upp förrän just nu.

Jag upptager då först två af reservanternas anmärkningar, som åtminstone delvis bero på missförstånd af hvad förslaget innehåller. Det gäller — det borde jag ha sagt — *föreningarnas* skadeståndsskyldighet. De enskilda personernas skadeståndsskyldighet äfvensom föreningarnas skadeståndsskyldighet för brott mot sådant, som de själfva åtagit sig i aftalen, det ha reservanternas icke haft något emot, utan det är fråga om föreningars skadeståndsskyldighet därutöfver. Nu säga reservanternas, att en förening, som lämnar understöd vid en obehörig arbetsinställelse, ådrager sig skyldighet att gälda den skada, som förorsakas af arbetsinställelsen i dess helhet, och det oafsedt om flera eller färre fått understöd och oafsedt huruvida understödet lämnats under hela tiden för arbetsinställelsen eller en ensstaka gång. Detta innebär en orättvisa, som icke kan afhjälpas genom arbetsdomstolens diskretionära befogenhet, ty arbetsdomstolen får i dylikt fall endast taga hänsyn till de subjektiva, icke till de objektiva förhållandena. Därför får den icke taga hänsyn till sådana omständigheter, som reservanternas anfört.

Men detta är ett missförstånd. För att visa det vill jag

hänvisa till den anmärkning af lagrådet, som föranlett tillkomsten af den mildrande makt, man lagt i händerna på arbetsdomstolen. Lagrådet behandlar först frågan om enskilda arbetare, eller arbetsgifvare, som gemensamt gjort en obehörig arbetsinställelse, och anser riktigt, att dessa skola svara därför, men att skadeståndet skall fördelas på de enskilda. Men om föreningarna säger lagrådet, att om flera föreningar medverkat till eller understödt en sådan obehörig åtgärd, torde föreningarna i allmänhet böra solidariskt ansvara för hela skadan. Under vissa förhållanden kan dock en sådan ansvarighet bli obillig. Lagrådet tager det exemplet, att en förening anordnat en arbetsinställelse men strax efteråt fått klart för sig, att det icke var rätt gjordt. Så fattar föreningen beslut i motsatt riktning och gör allt hvad den kan för att afstyra följderna, men lyckas icke, utan inställelsen fortgår. Då är det icke billigt, att föreningen skall svara för hela skadeståndet. Eller ock kan man tänka sig, att en förening understöder en arbetsinställelse, men sedan finner den obehörig och så drager in sitt understöd. Då är det icke heller billigt, att föreningen skall svara för hela skadan. Därför vill lagrådet ha den lösningen, att arbetsdomstolen erhåller rätt att, där särskilda omständigheter därtill gifva anledning, bestämma förenings skadeståndsplikt till lägre belopp än hela skadan. Som det nu står i lagförslaget, kan det gå ända därhän, att föreningen alldeles befrias från att betala skadestånd.

Af detta lagrådets yttrande, som ligger till grund för paragrafen, framgår alldeles oemotsägligt, att domstolen äger taga hänsyn just till sådana omständigheter, som reservanternas ontalat. Emellertid vill jag erkänna, att reservanternas kunna ha en viss anledning till sin uppfattning i denna del däraf, att i yttrandet till statsrådsprotokollet — af anledning, som icke hör hit — icke talats om annat än den subjektiva sidan af saken. Men den omständigheten, att man där icke behöft beröra annat än de subjektiva mildringsgrunderna, utgör naturligtvis icke någon som helst anledning, att icke äfven de objektiva kunna och böra beaktas af domstolen.

En annan anmärkning är äfven, åtminstone delvis, beroende på missförstånd. Det är, då reservanternas säga, att enligt lagen finnes ingen regressrätt, då olaglig arbetsinställelse företages, och en förening blir på grund däraf att den lämnat understöd dömd att utgifva skadestånd. Där borde finnas regressrätt mot de ursprungligen skyldiga. Därpå vill jag svara, att regressrätt finnes, åtminstone i vissa fall. Det var fråga om, att man skulle uttryckligen reglera äfven denna sak, men vid undersökningar, som gjordes, befanns det, att den saken förde in på så många förhållanden, att man måste öfverge försöket. Därför fick man nöja sig med att låta sådant afgöras efter allmänna rättsgrundsatser, på samma sätt som i fråga om regress är fallet på åt-

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

skilliga andra rättsområden. Det är således bristen på *allmänna* rättsregler om regress i öfriga delar af lagstiftningen, som för- anledt, att man icke sökt afgöra frågan i lagförslaget, men lika visst som denna regressrätt finnes i fråga om vissa andra rätts- förhållanden, där uttrycklig lag saknas, lika visst kan den finnas här, fastän det blir arbetsdomstolens sak att bedöma, om och när de allmänna rättsgrundsatserna här kunna komma till till- lämpning med afseende på regressrätten.

Ja, nu kommer jag till reservanternas öfriga anmärkningar, som gå ut på, att man behandlar organisationerna och deras kassor för hårdt, när man lägger på dem en sådan skadestånds- skyldighet, som förslaget verkligen innebär. För att nu klargöra, huru jag ser saken i denna del, blir det nödvändigt att gifva några allmänna erinringar om vissa förhållanden, som reser- vanterna icke ha ägnat den uppmärksamhet och tillmätt den betydelse, som de enligt mitt förmenande böra ha. Det är numera icke uteslutande eller ens hufvudsakligen individerna, hvilkas görande och låtande är bestämmande för förhållandena mellan arbetare och arbetsgifvare, utan det är kollektiviteten, föreningsväsendet, som gifver hela detta område i nutiden sin prägel. Föreningarna, icke de enskilda medlemmarna, bestämma arbetsvillkoren. Medlemmarna skjutas i bakgrunden, de få böja sig för hvad organisationerna därutinnan göra och låta. För- eningarna äro ock de, som bestämma, om arbetsinställelse och dylik åtgärd skall vidtagas eller icke, och föreningarna göra, åtminstone på arbetaresidan, genom det understöd, som de lämna vid arbetsinställelser, dessa åtgärder till det effektiva kampmedel, som de i verkligheten äro. På alla håll träda sålunda organisa- tionerna fram såsom den afgörande, den bestämmande faktorn. Men om så är, att de sitta inne med makten och utöfva rättig- heterna, då är det väl rimligt, att de också ha några skyldig- heter. Det, som enligt lagförslaget begäres af dessa organisationer, är verkligen ej mycket utan tvärtom mycket litet. I utlandet är det stora flertalet rättslärda ense om, att en förening, som slutit kollektivafstal, har den ovillkorliga skyldigheten att icke företaga någon åtgärd, som strider mot eller sätter kollektiv- aftalet i fara. På åtskilliga håll går man ännu längre. Där vill man afven ålägga föreningarna den skyldigheten att med alla till buds stående medel söka afstyra, att de enskilda förenings- medlemmarna gifva sig in på några aftalsbrott. Det nu föreliggande förslaget utkräfver icke ens fullkomligt den först- nämnda negativa förpliktelsen för föreningarna, nämligen att icke göra något, som kan sätta kollektivaftalet i fara; det stadgar skadeståndsskyldighet endast i det fall, att förening uppsåtligt åstadkommer eller understödjer mot aftalet eller lagen direkt stridande arbetsinställelser och dylika åtgärder. Jag frågar, om detta kan vara för mycket.

Med hvad som sagts anser jag mig hafva bemött en af reservanternas invändningar, nämligen att det icke vore rätt att ålägga föreningarna strängare ansvarsskyldighet, än man ålägger enskild person. Och om en enskild person skulle understödja en arbetsinställelse, så blir han ju icke ansvarig härför. Ja, grunden till och befogenheten af det stadgande, jag förut talat om, framgår tydligen af den ställning, som organisationerna, föreningarna, innehafva, åtminstone såvidt det rör den förening, som själf slutit aftal. Men detsamma gäller äfven för understödjande förening, som står utanför aftalet. Särskildt bör härvid beaktas, att en arbetsinställelse i grund och botten icke är något annat än en ekonomisk strid. Den, som ekonomiskt understödjer, den deltar också i striden, och detta i lika hög grad vare sig han själf står i direkt konflikt eller han endast inträder däri såsom allierad understödjare. Den förening, som i detta fall understödjer en stridande part, gör det naturligtvis icke, utan att detta, åtminstone i mycket hög grad, sker i dess eget intresse: föreningen anser sig vinna något själf på att den sida, som den understödjer, segrar.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Reservanterna anmärka vidare följande. Understöd, som på arbetaresidan utgår, utbetalas i regel af fackförbundet. Men förbundets tillgångar bestå af sammanskott från samtliga fackföreningarna inom yrket. Den verkliga skulden vid en obehörig arbetsinställelse ligger däremot hos de strejkande arbetarne eller deras förening, samt hos förbundets styrelse, som mot lagens föreskrift utbetalar understöd i sådant fall. Reservanterna mena på grund af dessa omständigheter, att skadestånd för ett obehörigt understödjande af arbetsinställelse borde icke tagas af fackförbundets medel, utan förbundets styrelse skulle i stället få svara för detsamma. Ja, detta är en uppfattning, som står alldeles stick i stäf mot de grundsatser, som gå igenom förenings- och organisationslagstiftningen här i landet. Det är väl klart, att, när fackförbundets delägare sammanskjutit medel för fackförbundets räkning, den sålunda bildade kassan utgör en gemensamhet, som är afsedd att användas för det helas räkning. Behöfves det hjälp eller understöd på någon enskild punkt, så kastas medlen dit, och till en annan punkt en annan gång. Det är denna enhet, som lika väl här som i fråga om alla andra ekonomiska sammanslutningar kommer att svara icke för de enskilda medlemmarnas görande och låtande utan för förbundets görande och låtande. Reservanterna säga, att detta förhållande blir särskildt obilligt, ifall nu styrelsens åtgärd att betala ut ett understöd innebär ett öfverskridande af styrelsens egen befogenhet, om t. ex. i stadgarna sagts ut, att styrelsen icke får betala understöd obehörigen, men styrelsen gör det ändå. Detta är en fråga, som rör föreningslagstiftningen. Det är en grundläggande uppfattning på hela föreningslagstiftningens område, att det

Lag om
kollektivafval
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

naturligtvis är föreningen med sina medel, som skall svara för hvad som dess representant, styrelsen, gör, och om denna representant vid sitt handlande för föreningens räkning har öfverskridit hvad föreningen uppdragit åt densamma, så blir styrelsen visserligen ansvarig gentemot föreningen för den ekonomiska skada, den vållat. Men man kan icke begära, att tredje man, som står utanför alltsammans, skall blifva lidande.

Så komma reservanterna in på en annan anmärkning, nämligen att skadeståndsskyldighet för föreningarna drabbar olika hårdt på arbetsgifvarnes och arbetarnes sida. Reservanterna säga, att i regel kommer skadestånd, då det gäller arbetarna, att långt oftare utsökas hos föreningarna än hos den enskilde. Beträffande arbetsgifvaresidan kan det vanligen tagas ut af arbetsgifvaren själf, ty han är vederhäftig och har tillgångar, men så är icke förhållandet på arbetaresidan, och därför vänder man sig mot föreningarna. Vidare säga reservanterna, att den skada, som orsakas af en strejk, är i regel större och svårare att på förhand beräkna än den skada, som vållas af en lockout. Och slutligen förmena de, att arbetsgifvarne skulle genom att åtaga sig nya leveranser och sådant kunna öka skadeståndsskyldigheten för arbetarne vid obehöriga arbetsinställelser. Allt detta kan inverka på organisationens kassor, och dem skall man vara rädd om och skydda. Framför allt fordras i sådant hänseende, att skadeståndsskyldigheten begränsas, så att den blir lika på båda håll.

Hvad nu först angår, att skadeståndet i regel skulle utkrävas af arbetarnes kassor i stället för af arbetarna själfva, så beror det naturligtvis därpå, att där har den skadeståndsberättigade utsikt att få ut det skadestånd, hvartill han är berättigad; af de enskilda arbetarne skulle han i allmänhet icke kunna få ut något. Betänker man nu, att detta skadestånd är utdömdt af arbetsdomstolen, som därvid tager hänsyn till alla de förmildrande omständigheterna, som jämkat skadeståndet så, att det blir skäligt och billigt, så är det väl icke orättvist eller för mycket, att den, som är berättigad till detta skadestånd, får taga ut det af den, som, om man ser något djupare på saken, egentligen är den till öfverträdelsen skyldige. För öfrigt är jag fullt ense med reservanterna om, att man skall vara varsam mot organisationerna — deras sociala betydelse underskattar jag ingalunda. Man bör se till, att föreningarna och deras kassor icke lida något som helst *obehörigt* intrång. Men, mina herrar, då lägger jag tonvikten på »obehörigt»: omsorgen om organisationerna får icke sträcka sig så långt, att därigenom begås en verklig orättvisa mot andra berättigade intressen. Och det är icke med rättvisa och billighet förenligt, att lagen skall förvägra den, som varit utsatt för en rättskränkning af den uppenbara och svåra art, som det här är fråga om, att utfå ersättning af

den, som gjort denna rättskränkning, eller att utfå den annat än till en mindre del. Jag tror, att förslaget gjort nog i syfte att skydda föreningarna och se till, att deras kassor icke blifva utsatta för obehöriga påkänningar. Förslaget har gjort detta genom den synnerligen vidsträckta och till alla områden sig sträckande rätt, som det gifvit arbetsdomstolen att bedöma dessa förhållanden på ett skäligt och billigt sätt.

Det var sant, beträffande påståendet, att det skulle kunna förekomma, att arbetarnes och därmed deras organisationers skadeståndsskyldighet i följd af en arbetsinställelse blefve ökad, genom att arbetsgifvarne åtog sig nya leveranser och inginge nya kontrakt o. s. v., men är detta något som är uteslutet redan enligt nu gällande rättsgrundsatser. Icke kan arbetsgifvaren få ersättning för en skada, som han själf ådragit sig. Ett sådant påstående torde ej förtjäna något afseende. Jag tror sålunda, att förslaget i denna del är väl afvägdt och mera till organisationernas fördel än tvärtom.

Nu hafva reservanterna i förevarande hänseende åberopat exemplet från England. Där har man fått en särskild lag, som stadgar, att organisationernas kassor icke äro ansvariga för skadestånd i följd af facklig strid. Ja, jag tror icke, att förhållandena här äro fullt jämförliga med dem i England, därför att där har kollektivafvalet uttryckligen fränkänts hvarje rättsverkan, hvarje rättslig betydelse. Det är en stor skillnad, mina herrar. Om man försöker gifva rättslig betydelse åt kollektivafvalet, så skall det väl hafva någon inverkan äfven på parternas ställning till hvarandra i skadeståndsafseende. Jag tror, att det vore lämpligare att taga exempel från ett håll, där förhållandena äro mera jämförliga, nämligen Danmark. I fjolårets danska lag om skiljedomstol för arbetstvister är stadgadt, att organisation, som är »delaktig» i obehörig arbetsinställelse, kan åläggas något, som den danska lagen kallar för bot. Vid botens bestämmande skall beloppet fastställas med hänsyn till ungefär samma omständigheter, som vi här i Sverige vilja, att arbetsdomstolen skall taga hänsyn till, men då skada skett genom arbetsinställelsen, skall boten beräknas efter skadans storlek. Det är sålunda alldeles samma regler, som man har sökt genomföra här. Nu är det att märka, att den danska lagen är genomförd efter sådana förhandlingar mellan arbetsgifvarne och arbetarne, som reservanterna så lifligt påyrka. Dessa förhandlingar hafva ledt till nämnda resultat, och det borde väl vara en borgen för att resultatet är öfverensstämmande med billighetens kraf. Kunna då verkligen de ifrågavarande skadeståndsbestämmelserna anföras som skäl för att vi här i vårt lagförslag skulle gått för långt?

Reservanternas slutomdöme om lagförslaget i denna del har herr Schotte läst upp, jag behöfver sålunda icke göra det om igen; eljest hade jag tänkt göra det. Men jag vill bara till

*Lag om
kollektivafval
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

detta slutomdöme foga den anmärkningen, att reservanterna måtte tänka bra lågt om våra svenska arbetare och deras organisationer. Ansvarighet för föreningarna är ju icke stadgad för annat än fullt medvetna aftals- eller lagbrott. Skulle då föreningarna och deras målsmän vara så begifna på uppenbara aftals- och lagbrott, att den skadeståndsskyldighet, som därför stadgas, skulle kunna anses hänga som ett ständigt hot öfver deras kassor? Nej, mina herrar, det är icke fråga om något sådant hot. Om de låta bli dessa uppenbara aftalsbrott, så förefinnes icke något som helst hot mot deras kassor.

Och härmed, mina herrar, är jag färdig med reservanternas motivering.

Det återstår nu en sak till, som jag icke kan underlåta att nämna några ord om, därför att den dock är af så stor vikt. Den gäller dessa lagars förhållande till jordbruket. I från jordbruksnäringsens sida ha lagförslagen mottagits med en viss mistro. Då man icke anser sig kunna förbjuda allt hvad arbetsinställelser heter under alla förhållanden, så fruktar man för, att jordbrukets ställning skall blifva sämre och icke bättre, om de här lagarna antagas. Man suggereras af talet om faran för sympatistrejker — skördestrejker, mjölkningsstrejker — och därmed är man färdig att kasta alltsammans öfver bord. Det är därför, tror jag, synnerligen viktigt, att dessa lagförslags innebörd i fråga om jordbruket blir fullt klarlagd, ty jag tror, att värdesättningen af den då skulle bli en annan. Till en början ber jag då att först få erinra om, att kollektivafталen hafva en mycket ringa betydelse för jordbruket. Det upplyses ju i utskottets utlåtande, att vi för närvarande endast hafva 11 kollektivafтал, omfattande 639 arbetare inom jordbruket. Jag tror icke heller, att det är stora utsikter för att dessa förhållanden skola ändras, ty kollektivafталet passar icke för andra än möjligen de stora jordbruken. Men här i Sverige hafva vi till öfvervägande del inom jordbruket medelstora och små jordbruk, och då kollektivafтал icke passa för sådana, så förefaller det mig uppenbart, att dessa fortfarande som hittills komma att lita till de enskilda arbetsaftalen. Det är därför, mina herrar, på de enskilda arbetsaftalens område och hvad som stadgas om dem, som själfva hufvudvikten ligger för jordbruket, såvidt jag kan begripa. Hvad de enskilda arbetsaftalen beträffar, så uttalar denna lagstiftning uttryckligen en grundsats, som borde vara själfklar, men som visst icke har den respekt, som den borde ha, och det är den grundsatsen, att arbetsafтал skall hållas. Stadgandena härom återfinnas i vissa paragrafer, som äro tillagda nu i år i den lag, som handlar om arbetstvister, och därför kommer för jordbrukets del tyngdpunkten i denna lagstiftning att ligga på denna tillagda del af lagen om arbetstvister och på lagen om de enskilda arbetsaftalen. Ty i berörda del af lagen om arbetstvister säges det, att om ett afтал

är ingånget för bestämd tid, får det icke rubbas genom arbetsinställelse. Om sålunda ett sådant aftal ingås på ett år eller sex månader, så har man lagens skydd för att arbetet skall fortgå under denna tid, oafsedt strejker eller arbetsinställelser, som kunna finnas på annat håll. Här stadgas också, att om aftal är ställt på uppsägning, arbetsinställelse icke får äga rum med mindre tillkännagifvande skett därom så lång tid förut, som beträffande uppsägningen är stadgad. Antag t. ex. att arbetet på en plats inställes med en månads uppsägning, så förefinnes trygghet för att arbetet under denna tid skall fortgå och arbetsgifvarne har tid på sig för att ordna förhållandena, om så skulle behövas. Denna grundsats är enligt min uppfattning af en mycket stor betydelse för arbetsfreden, ty känslan af arbetsaftalets helgd är med alla de strider, vi haft på arbetsmarknaden under de sista åren, ganska liten, mina herrar. Nu har på en del håll gjorts gällande, att när det blir fråga om att sluta upp med arbetet i stridssyfte, man skulle hafva en fördel af att icke säga till alls eller endast en åtta dagar förut, oafsedt för hur lång tid arbetsaftalet är ingånget. Detta visar, att ett dylikt stadgande om arbetsaftalets helgd bör komma in i lagen, och kommer det in, så kommer det att göra nytta. Hvad kollektivafताल inom jordbruket beträffar, där sådana äro önskvärda och möjliga, har jag förut sagt, att man kan taga för alldeles gifvet, att icke några sådana aftal skola komma att slutas, om icke en klausul i dem finnes införd med förbud mot hvarje slags arbetsinställelse. Man säger då: detta är nog bra, men arbetarne komma icke att gå med på att få en sådan klausul införd bland aftalsbestämmelserna. Ja, mina herrar, detta är en maktfråga, öfver hvilken ingen lag råder, och föröfrigt tror jag icke, att jordbruket och arbetsgifvarne inom jordbruket äro så svaga, att om de veta, att deras väl och ve beror på en sådan bestämmelse, de icke skulle kunna införa den. Eljest ligger det väl nära till hands för dem att afböja hvarje kollektivafताल och säga: vi reda oss med det enskilda arbetsaftalet.

Så kommer jag till de lösa arbetarne i jordbruket, dem som ha en kortvarig anställning. Det finnes också sådana arbetare inom jordbruket. Då torde det säga sig själf, att om jordbrukarne vilja anställa arbetare på så kort tid, att de kunna skilja dem från arbetet när som helst, så att de taga dem i dag och släppa dem i morgon, då få arbetsgifvarne naturligen bereda sig på, att arbetaren har motsvarande rätt, d. v. s. att han går, när han själf vill. Och den saken hjälpes icke ens, om grefve Hamiltons förslag om obligatorisk skiljedom på jordbrukets område går igenom, ty äfven under en sådan regim kan icke förnekas arbetarens rätt att gå, när arbetsaftalstiden är slut. Jag vågar sålunda hålla före, att de lagar, som nu äro framlagda, innehålla ungefär hvad som är möjligt att för närvarande i lag

Lag om kollektivafताल mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

göra för jordbrukets skyddande, och att, om de bli antagna med fastslående af principen om det ingångna aftalets helgd och med den nödiga regleringen af de enskilda arbetsaftalen, jordbruket skall reda sig mycket långt med dessa bestämmelser.

Nu skall jag icke mycket längre taga herrarnas tålmod i anspråk, men jag måste säga några ord om det tal om rättsinstinktens förstörande, som man också tagit upp för att slå ihjäl lagarna. Man säger, att rättsinstinkten, rättskänslan, skulle förslöas och förslappas genom sympatistridens legaliserande, och att rättskänslan sedan icke skulle reagera mot t. ex. skördestrejk, mjölkningsstrejk o. s. v. Den, som resonerar så, måste gå ut ifrån, att hvad som en lag icke förbjuder, det godkänner den, det anser den vara rätt och riktigt; hvad en lag icke förbjuder skulle ingå i rättsmedvetandet såsom något, om hvilket man icke har något som helst att säga. Men så är det icke, mina herrar. Det är mycket, som icke kan betecknas som olagligt, vare sig civilt eller kriminellt, men som rättskänslan reser sig starkt emot. Det finnes här ingen lag, som hindrar en person att med armarna i kors åse, huru en människa drunknar, äfven om han skulle kunna rädda henne genom ett så enkelt grepp som att kasta ut en räddningsboj, som kanske finnes i närheten. Men hvad säger rättskänslan härom? Det gifves många tillfällen, då en person kan använda sin fullt lagliga rätt på ett brutalt, hänsynslöst sätt, som tillskyndar en annan stor skada. Lagen har ingenting att säga därom, men nog reagerar rättskänslan däremot, det är ganska visst. Så är det, och så kommer det att blifva äfven i fråga om sympatistriden. Lagen talar icke om dem, anser sig icke böra förbjuda dem. De äro i många fall fullt berättigade, fullt befogade — man kan icke förneka detta — men i andra fall brutala, hänsynslösa och obilliga, och detta gäller särskildt med hänsyn till sådana strejker, som direkt åstadkomma stor förstöring af nyttiga värden, såsom skördar och dylikt. Mot sådant kommer enligt min uppfattning rättskänslan att resa sig lika starkt framdeles som hittills, ty rättsmedvetandet och rättskänslan bestämmas af den konkreta verkligheten och icke af de juridiska konklusionerna. Jag kan taga ett exempel från närliggande håll, som belyser detta på ett oförtydligt sätt. Om en arbetsgifvare lockoutar och sedan låter afhysa sin arbetarestam från deras bostäder, så kan detta ske alldeles i strikt öfverensstämmelse med lagens bestämmelser. Han kan enligt lagen hafva fullkomlig rätt att förfara på detta sätt, och likväl reser sig i många fall rättskänslan så starkt däremot, att han icke vågar göra det. En annan sak. Landt-befolkningen, som är sysselsatt med att så och skörda, som sköter kreaturen och växer samman med och in i dessa förhållanden, kommer att gå med eller icke gå med på skördestrejker och mjölkningsstrejker lika mycket och lika litet, om denna lag

finnes eller ej, ty det är andra faktorer, som bestämma, hvad de därvid komma att göra. Däremot skulle nog rättskänslan få ett ganska behöfligt stöd i en viss del af detta förslag: den skulle nämligen mycket väl behöfva stödjas på den punkt, som säger, att aftal böra hållas, ty där är rättskänslan för närvarande i en sådan fara, att stödet icke vore obehöfligt.

Nu endast några ord till.

Reservanterna erkänna oförbehållsamt, att en lagstiftning på detta område dock är önskvärd. Jag skulle vilja gå ett steg längre; jag skulle vilja säga, att den är trängande nödvändig. Vi hafva här i landet 2,000 kollektivaftal. Under dessa lefva något 10,000-tal arbetsgifvare och några 100,000-tal arbetare. Men hvad ett kollektivaftal är, hvad det betyder, hvilka rättsverkningar det medför på det ena eller andra området, det vet ingen. Därom råda mycket tvifvelaktiga och stridande meningar.

En enda gång har kollektivaftalet varit föremål för domstols bedömande i fråga om dess rättsverkan, och det var, såsom herrarna mycket väl känna, då typograferna stämdes för den strejk de gjorde under storstrejken. Då led kollektivaftalet såsom rättsinstitut det jämmerligaste skeppsbrott. Ty rådstufvurättens utslag är grundadt på den uppfattningen, att ett kollektivaftal icke grundlägger några särskilda rättigheter och skyldigheter mellan de aftalsslutande organisationerna, utan den enda betydelse, som ett kollektivaftal har, finnes, om och i den mån det ingår som ett led i det enskilda arbetsaftalet. Häraf följer, att en organisation är lagligen oförhindrad att företaga hvilka som helst åtgärder, som den finner lämpliga för att störta omkull eller ändra ett kollektivaftal, som den har skrivit under en månad förut. Förhållandena äro med andra ord sådana, att kollektivaftalet har betydelse nätt och jämt så långt som det konvenerar bägge sidorna.

Om nu denna rådstufvurättens dom är riktig — det vill jag icke inlåta mig på, ty den är, såsom herrarna veta, öfverklagad — så visar det, att de nya socialrättsliga bildningar, som vi nu stå inför på detta område, icke kunna inpassas i våra hittillsvarande rättsformer utan kräfva sin egen reglering. Det är nytt vin i gamla flaskor, som spränger de gamla flaskorna. Är det då klokt, är det skäligt, är det rimligt att afvisa den möjlighet till reglering, som nu föreligger här?

Det erkännes af alla, att dessa lagar skulle i åtskilliga hänseenden medföra afsevärda fördelar i jämförelse med status quo. Först och främst klara linjer i fråga om aftalens natur och rättsverkningar, i fråga om rättigheter och skyldigheter — många anledningar till slitning och tvist skulle därigenom bringas ur världen; vidare ett rättsligt afgörande af alla rättstvister — öppna konflikter af sådan anledning skulle man icke vidare hafva att räkna med; vidare en verksam utveckling af vårt

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

förlikningsförfarande, som hittills i stort sedt verkat välgörande, men som nu skulle stärkas; vidare vissa enkla regler för fackliga strider, som otvifvelaktigt skulle komma att i sin mån verka återhållande och dämpande på striderna på detta område; och slutligen en laglig reglering af det enskilda arbetsaftalet, visserligen äfven den inskränkande sig till vissa allmängiltiga grundläggande satsar, men dock ytterligt önskvärd just därför, att vi på detta område knappast hafva någon lag.

De grunder, på hvilka de liberala reservanterna stödt sitt afslagsyrkande, äro efter mitt förmenande icke hållbara eller åtminstone icke utaf den vikt och betydelse, att de borde föranleda ett afslag, och det tror jag mig hafva uppvisat under mitt anförande. Det har blifvit så långt, därför att jag ansett det nödvändigt att klara ut detta. Jag vill då säga, att man är mycket säker på sig själf, om man nu vill taga ansvaret för att afvisa det betydande steg till en bättre ordning på arbetsmarknaden, som de nu föreliggande förslagen otvifvelaktigt innebära.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Jag har i denna fråga såväl som många gånger tillföre intagit en mellanställning, och jag vill försöka att dels utreda min ställning till frågan och dels angifva, huru det kommit till, att jag intager denna isolerade position.

Jag vill då börja med att fästa mig litet vid den af socialisterna afgifna reservationen. Dessa hafva yrkat afslag på den kungliga propositionen dels därför, att man ännu icke har något lagstadgad föreningskydd, hvilket de anse böra föregå denna lagstiftning, dels därför att de hafva önskat, att 7 och 11 §§ i förslaget till lag om kollektivafstal borde utgå, och dels därför att de anse, att det vore en plikt för Riksdagens Andra kammar att med sina genom ändring af grundlagen utdömda mandat vägra godkännande af det föreliggande förslaget.

Hvilken betydelse man än tillerkänner dessa invändningar, så har i alla fall såväl utskottets majoritet som de liberala reservanterna och undertecknad samfäldt ansett, att dessa omständigheter i och för sig icke borde utgöra ett skäl för afslag på förslaget. Men dessutom hafva dessa socialdemokratiska reservanter framhållit, att alltjämt kvarstår grundanmärkningen mot 8 § och likaså anmärkningen mot skadeståndsbestämmelsen i 9 §. Då dessa anmärkningar mot 8 och 9 §§ äfven återfinnas i den liberala reservationen, så öfvergår jag nu till den.

Den liberala reservationen börjar med följande punkt: »Vi dela utskottets uppfattning, att det är ett önskemål att få till stånd en lagstiftning, i lämplig omfattning, om kollektivafstalet. Ett aftal, som vunnit så stor utbredning och som för närvarande så djupt ingriper i förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare,

bör utan onödigt dröjsmål omhändertagas af lagstiftningen och inordnas i rättsordningen». Denna punkt instämmer jag till alla delar i. Men de tillägga också: »Men ännu viktigare är det att tillse, att denna lagstiftning, hvilken är lika svår som den är betydelsefull, från början blir baserad på fullt riktiga grunder». Jag gifver dem rätt äfven i denna uppfattning.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Hvad är det då för fordringar, som dessa reserwanter framställa på en dylik lagstiftning? Jo, det är tre fordringar. Den första är den, att den skall skipa full rättvisa mellan aftalets parter. Den andra är den, att den skall, så långt förhållandena medgifva, främja arbetsfreden. Den tredje fordringen är den, att den icke får innehålla bestämmelser, som direkt eller indirekt skada organisationerna å någondera sidan.

De liberala reserwanterna säga vidare: »De delar af det föreliggande lagförslaget, som ur nu angifna synpunkter äro af största intresse, äro stadgandena i 8 § och 9 §.»

Nu vill jag säga, att jag instämmer i alla delar med reserwanterna, då de säga, att man skall söka att skipa full rättvisa mellan aftalets parter. Jag instämmer till alla delar med dem, då de säga, att man skall, så långt förhållandena medgifva, främja arbetsfreden, och instämmer delvis med dem, när de säga, att lagstiftningen icke får innehålla bestämmelser, som direkt eller indirekt skada eller hämma organisationerna. Man bör vara mycket försiktig med sådana bestämmelser. Men det kan icke hjälpas, att en eller annan sådan bestämmelse likväl måste finnas i förslaget.

Af detta framgår emellertid, att jag i all hufvudsak har precis samma uppfattning som dessa reserwanter. Men ehuru jag har det, så har jag dock kommit till ett helt olika slut med dem. Under det att dessa reserwanter på ofvannämnda grunder anse, att lagförslagen böra afslås, så har jag å min sida ansett, att man i stället bör borttaga 8 § och den del af 9 §, som hör ihop med den förra, och göra de ändringar, hvilka därmed stå i sammanhang, men att man i öfrigt bör bifalla förslagen i hufvudsak.

Jag skall nu söka klargöra denna min ställning. Då framställer sig först den frågan. Hvad menas med ett kollektivafstal? Ja, någon allmängiltig definition på detta känner jag icke. Men vid det föredrag, som herr Hjalmar von Sydow höll inför svenska arbetsgifvareföreningen, definierade han det på följande sätt: »Kollektivaftalet är en nyhet inom rättssystemet. Det innehåller allenast ett schema, vissa normer i fråga om arbetslöner, arbetsvillkor o. d., som under en viss tid skola tillämpas hos en viss eller flera arbetsgifvare under förutsättning att arbetet där pågår. Kollektivaftalet är icke något arbetsafstal. Det tvingar hvarken arbetsgifvaren att lämna arbete åt någon eller arbetaren att

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

arbeta hos någon arbetsgifvare». Jag tror, att denna definition är riktig.

En annan fråga är emellertid af mycket stor betydelse och mycket omstridd, och det är den frågan: Innebär kollektivaftalet en alldeles obestridlig fredsgaranti? Är det, som man säger, ett oinskränkt fredsdokument?

Vid första påseendet kan man väl icke annat än allmänt hafva den uppfattningen, att det vore synnerligen önskvärdt, om kollektivaftalet vore ett oinskränkt fredsdokument. Den stora allmänheten och samhället skulle ingenting hellre önska, liksom vi alla gärna skulle se, om ingen lockout eller strejk hädanefter komme att äga rum. Men, mina herrar, lika litet som en sådan bestämmelse, att intet krig får äga rum, kan genomföras i närvarande tid, lika litet tror jag, att det kan komma därhän, att vi kunna säga, att ingen arbetsinställelse får äga rum.

Hvad har då regeringen intagit för ställning till frågan om arbetsaftalens betydelse som ett fredsdokument? Jo, regeringen har i det fallet gjort en skillnad mellan de små primära inställelserna och de stora sekundära sympatiinställelserna. Den har i § 8 sagt, att dessa små inställelser, de primära inställelserna, under aftalstiden äro absolut förbjudna och att således aftalet i detta fall skall vara ett fullständigt fredsdokument. Men med afseende på de stora striderna, sympatistriderna, har lagförslaget icke vågat gå denna linje, hvilken skulle vara den s. k. Refvingelinjen. När man nu vet, att den allmänna uppfattningen är den, att dessa småstrider, de primära striderna, äro arbetarnes starkaste vapen, och att de stora striderna, sympatistriderna, allmänneligen anses och under normala förhållanden gifvetvis också äro arbetsgifvarnes starkaste vapen, så kan man väl knappast annat än tycka, att i den punkten är enligt förslaget full likställighet icke rådande mellan de olika parterna. Man har i en paragraf frantagit den ena sidan dess starkaste vapen, men icke vågat samtidigt frantaga den andra sidan dess starkaste vapen.

Jag vill nu om förslagen i deras helhet säga, att min uppfattning utaf dem har varit, att regeringen har sökt, såvidt möjligt är, att på alla punkter ställa kyrkan midt i byn. Den har icke fallit undan för de öfverdrifna önskemål, som från bäggedera sidorna ha framkommit. Detta har också gifvit anledning till att förslaget icke med någon vidare sympati har mottagits från någondera sidan.

Men på samma gång förslaget sålunda enligt min mening i hufvudsak har gått den gyllene medelvägen, kan jag icke neka till, att på denna speciella punkt förslaget, enligt hvad mig synes, icke har gått medelvägen, då den, som sagdt, just i denna viktiga fråga har beröfvat ena sidan dess starkaste vapen, men

låt it den andra, låt vara under vissa begränsningar, få behålla sitt starkaste vapen.

Jag tror nu för min del, att det rätta är, att man med afseende på både små och stora strider låter bli att förbjuda dem, men söker att såvidt möjligt är begränsa dem och reglera dem.

Under den debatt, som har förekommit inom utskottet, har man nog litet hvar haft den känslan, att bestämmelserna här i 8 § och hvad därmed sammanhänger icke äro fullt riktiga, och den känslan gjorde sig äfven gällande i fjol, men man visste icke, hur man skulle i detta fall kunna åstadkomma en ändring. Man ville göra det på det sättet, att man ville bringa sympatiinställelserna i likhet med de små inställelserna, det vill säga ytterligare begränsa och om möjligt helt och hållet aflysa dem. Allvarliga försök ha också gjorts i denna riktning utaf många motionärer och äfven inom utskottet, men de hafva misslyckats, och jag får säga, att jag hade ännu vid afslutandet af utskottsbehandlingen den uppfattning, att det var ogörligt att lösa denna fråga. Det var först när jag sedan under påsken fick tillfälle att mera i lugn öfverväga denna fråga, som jag kom till en annan uppfattning. För mig ställde då det gamla ordspråket sig fram: »Om icke berget kan gå till Muhammed, kan Muhammed gå till berget», det vill säga, om man icke kan bringa bestämmelserna om sympatiinställelse i paritet med bestämmelserna om de små inställelserna, så skall det kanske vara möjligt att bringa bestämmelserna i fråga om de små inställelserna i paritet med bestämmelserna om sympatiinställelserna. Hur skulle det gå till? Jo, det är helt enkelt genom att stryka 8 § jämte de i sammanhang därmed stående skadeståndsbestämmelserna i 9 §. Det hade jag ganska snart klart för mig, men jag var rädd för den verkan detta skulle kunna medföra. Jag undrade: skulle det icke vara möjligt, att därigenom hela den verkan man hade tänkt sig af lagstiftningen förfelades? Skulle det icke bli ett för slappt tillstånd, och skulle verkligen arbetsro och arbetsfred därigenom kunna främjas? Jag kom emellertid till den uppfattningen, att under förutsättning, att man bibehölle de utaf utskottet föreslagna bestämmelserna i § 18 och följande paragrafer i lagen om vissa arbetstvister, detta skulle lyckas. Nu är det väl sant, att de liberala reservanterna ha velat stryka dessa paragrafer, men jag tror icke, att det har varit därför, att de ha ansett dessa paragrafer olämpliga, utan därför att, när de ville stryka bestämmelsen om kollektivaftalen, de ha ansett, att som en konsekvens däraf äfven dessa bestämmelser skulle strykas.

Jag utgår emellertid bestämdt ifrån, att äfven dessa bestämmelser skola bibehållas, och jag vill då söka framställa, hur lagarna i så fall komme att verka.

§ 18 stadgar, att en inställelse icke får äga rum, utan att

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

man iakttagert gällande uppsägningstid, eller att, om uppsägningstid icke är stadgad, det skall vara en viss varskoningstid och att, innan den gått till ända, inställelsen icke får äga rum. Om nu 8 § uteslutes, blir följden den, att denna paragraf kommer att gälla lika för storstriderna och lika för småstriderna. Det kommer onekligen att ha ett visst inflytande på arbetsfreden, samma inflytande, som, låt mig säga, en bestämmelse, att ett krig icke får börjas utan att krigsförklaring en tid förut utfärdats. Det har ju alltid någon betydelse.

Den 19 §, som är så synnerligen viktig, stadgar, att inställelse icke får medföra en rubbning af arbetsaftal, som äro slutna på bestämd tid. Om denna paragraf antages, kommer samma bestämmelse att bli gällande för de stora som för de små inställelsorna, att de icke få rubba arbetsaftalen. Detta har en orimligt stor betydelse, särskildt på landbrukets område.

Den 20 § skulle medföra det förhållandet, att de stora striderna icke få börja, utan att en föregående förhandling har ägt rum beträffande föregående småstrider, och sålunda komma därigenom också dessa förhandlingar att blifva regel vid småstriderna. Äfven detta har en stor betydelse, att man söker bilägga striderna, innan de komma till stånd.

Vidare innehåller den 21 paragrafen, att inställelse icke får äga rum i strid med hvad som är särskildt stadgadt eller i aftal bestämdt; innehåller sålunda aftalet, att småstrider icke få äga rum eller att sympatistrider icke få äga rum, så måste det hållas, och detta är ju betydelsefullt.

Jag kan nu icke fatta annat, än att med antagandet af dessa bestämmelser man har fyllt de båda första villkor, som reservanternas uppställt, nämligen det, att förslaget skall skipa full rättvisa mellan aftalets parter, och att det skall, så långt förhållandena medgifva, främja arbetsfreden. Längre tror jag icke man kan gå.

Med afseende på skadeståndsbestämmelserna kan jag icke neka till, att jag tycker, och det har nog förefallit många inom utskottet på samma sätt, att de äro väl stränga. De strängaste bestämmelserna och de, som i den socialistiska motionen mest äro motstridda, innehållas i den 9 paragrafen. Denna paragrafs påföljds bestämmelser, i hvad som beror på § 8, anser jag för min del böra strykas, och de måste bortfalla i och med att 8 § utgår.

Emellertid kvarstå skadeståndsbestämmelserna i den 24 § uti lagen om vissa arbetstvister. Men hvad dessa skadeståndsbestämmelser angår, ha de under utskottsbehandlingen blifvit på ett mycket verksamt sätt begränsade, och den motivering, som herrarna kunnat läsa till denna 24 §, är så pass kraftig, så att jag tror icke, att man kan säga, att det kan vara möjligt att framkomma med onaturliga skadeståndspåföljder med iakt-

tagande af paragrafen och den motivering, som är gifven till densamma. Då därtill ytterligare kommer, att skadeståndssummorna kunna utaf domstolen nedsättas och äfven i vissa fall bortfalla, tror jag sålunda, att äfven i denna del ha, så långt lämpligt är, de liberala reservanternas önskingar blifvit uppfyllda. Under sådana förhållanden har jag för min del omöjligt kunnat underlåta att här lämna mitt bifall till ett positivt beslut, och när jag det gör, är det med tanke därpå, att jag anser det vara synnerligen önskligt att få en reglering till stånd, att få stabilitet och ordnade förhållanden, där sådana nu icke finnas, att vi skola kunna få en arbetsdomstol, som på samma gång är sakkunnig och förmår att skyndsamt behandla dessa tvister, som ju behöfva framför andra en skyndsamt behandling, och att vi på samma gång skola kunna få ett utveckladt medlingsförfarande. Hvad detta beträffar, ingår i denna önskan på ett utveckladt medlingsförfarande äfven en önskan på förlikningskommission, och jag har för min del inom utskottet röstat för densamma, fastän jag icke har reserverat mig mot utskottets beslut i denna del. Detta är emellertid en sak, som ligger vid sidan af den öfriga frågan.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Vare sig denna förlikningskommission kommer till stånd eller ej, innebära bestämmelserna för öfrigt i denna lag om vissa arbetstvister ett mycket förbättradt medlingsförfarande.

Till dessa mina skäl för att biträda ett positivt beslut får jag ändtligen lägga, hvad som förut är betonadt, att här icke af reservanternas framlagts någon annan utväg till en lycklig lösning utaf frågan, och när så icke skett, kan jag för min del icke finna, hur regeringen skall kunna utarbete förslag på grund af hvad under denna riksdag förekommit, och om regeringen skulle göra det och framlägga ytterligare förslag till Riksdagen, är det min öfvertygelse, att detta förslag i allt väsentligt komme att öfverensstämma med det nu föreliggande. Frågan skall emellertid gång på gång återkomma till Riksdagen, ty den måste lösas, och detta kommer att medföra ständiga slitningar på detta område, där enighet och arbetsro böra råda.

Af dessa skäl, herr talman, yrkar jag för min del bifall till första paragrafen, men då jag på samma gång har den bestämda uppfattningen, som reservanternas här först framhållit, nämligen att full rättvisa bör skipas mellan aftalets parter, och då jag för min del har klart för mig, att det icke blir full rättvisa, om icke bestämmelserna för småstriderna och för storstriderna bli lika, vill jag redan nu säga, att, hur än ett blifvande sammanjämningsförslag kan komma att te sig, jag icke kommer att rösta för ett bifall till detta, under den förutsättning, att i detta förslag ingår 8 § och den del af 9 §, som därmed står i sammanhang.

Som frågan emellertid nu föreligger, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Lag om
kollektivafftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

Herr Thyren: Herr talman, mina herrar! Vid diskussionen här i § 1 ha vi ju att behandla den allmänna frågan om lagförslagets vara eller icke vara, och då hvars och ens ståndpunkt till den frågan torde väsentligen betingas af hans uppfattning angående arbetsinställelse, alltså angående §§ 8 och 9, har jag, då jag såsom motionär i fråga om åttonde paragrafen nu tager till orda, tänkt mig, att det skulle kunna vara till någon nytta, åtminstone för de ärade ledamöter, som icke äro jurister eller utskottsledamöter, att här göra en orienterande öfversikt öfver de olika vägar, som äro tänkbara med hänsyn till denna frågas lösning.

Först och främst måste man naturligtvis skilja mellan en lagstiftning, som reglerar denna punkt, och en, som i likhet med herr Zetterstrands nyss gjorda yrkande går öfver eller förbi denna punkt, lämnar den oreglerad. Om lagstiftningen här skall reglera punkten i fråga, föreligga två *och endast två* möjligheter; antingen regleras den så, att den gör *tillåtelsen* till regel med eller utan undantag, eller ock regleras den så, att den gör *förbudet* till regel med eller utan undantag — någonting tredje kan icke rimligen uppställas, utan detta är hvad man har att välja på. Jag vill emellertid i det följande inskränka mig till frågans kärna för att göra den något mera öfverskådlig. Kärnan här är naturligtvis *sympatiinställelse under aftalstiden*.

Man kan här således antingen säga *ja* eller också säga *nej*, det är de två möjligheter, som finnas. Hvad innebär då ja-principen, tillåtelsen till sympatiinställelse? Jo, den innebär, att när som helst och hvar som helst kan inställelse ske, utan att de beträffande parterna själfva äro i någon som helst tvist, alltså, eftersom detta kan ske i hur stor omfattning som helst, kan man också uttrycka det så, att öfver båda parterna *i hvarje ögonblick* — naturligtvis med reservation för de inskränkingar, som förlikningsförfarandet och annat skulle kunna uppställa — sväfvar såsom ett damoklessvärd möjligheten af en *massinställelse*. Ja, detta är teoretiskt riktigt, men det är icke alltid, som det teoretiska kan alldeles omedelbart öfversätta sig i det praktiska. Hur ställer det sig då i praktiken? Jo, rätt olika alltefter de olika faktiska förhållandena. Skulle det vara så, att dessa två parter, arbetsgifvare och arbetare inom landet, i det hela äro någorlunda jämställda i styrka, d. v. s. om lockoutvapnets styrka är någorlunda lika med strejkvapnets, eller om öfvervikten hastigt växlar än åt det ena och än åt det andra hållet, ja, då blir det troligtvis så, att vi få en masstrejk i dag, en masslockout i morgon, en masstrejk i öfvermorgon o. s. v. i oändlighet, alltså *gungning* i ordets mest veritabla mening. Men skulle nämnda förhållande ligga annorlunda, blir den praktiska verkan också helt annorlunda. Om det nämligen är så, att det ena vapnet, t. ex. lockouten, är mera *definitivt* öfvervägande eller, får man tillägga,

anses af motparten så vara — ty här kommer det mest an på hvad motparten inbillar sig — om, som sagdt, det ena vapnet har en dylik öfvervikt, så behöfver den starkare endast, så att säga, sätta sitt vapen på den svagares strupe utan att någonsin egentligen använda det, eller åtminstone behöfver han endast sällan använda det för att visa, att det finns. Lockouthotet kommer att bli afgörande, om *det* är det starkaste, och den andra parten har då i det stora hela taget, efter kanske några misslyckade försök att spjärna emot, endast att foga sig, hvarken mer eller mindre.

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

I det följande tillåter jag mig att, i trots af det herr justitieministern nämnde angående konjunkturernas inflytande på denna fråga, utgå ifrån hvad de allra flesta, äfven från arbetsgifvarehåll, för ögonblicket känna sig öfvertygade om. I förbigående vill jag anmärka, att detta lagförslags behandling på vissa håll bäst visar, att man där känner sig öfvertygad om lockoutens öfverlägsenhet för en tämligen lång framtid. Skulle emellertid konjunkturerna slå om och det mot mångas förmodan skulle gå så, som herr justitieministern antydde, då icke minst blefve det väl af nytta, att man satt sig i stånd att hindra de stora inställelserna. Detta är emellertid en sak för sig. Jag utgår nu, som sagdt, i alla fall från att lockouten har öfverhanden. Må vi sätta oss in i arbetarnas läge. De ha, som jag sade, knifven på strupen, de kunna icke röra sig, hvad skola de göra? Hvad skulle enhvar af oss göra, som kommenderade dem såsom högste chef? Jag antager nu, att vi icke besvärades af några hänsyn, som vi kanske skulle i främsta rummet vilja åberopa, utan att kriget och ingenting annat gäller. Komma de att kapitulera och ge sig till tals och kanske söka sig ersättning genom att på kooperationens väg göra inbesparingar på inköp m. m.? Ja, det vore kanske det klokaste, och det är möjligt, att de så göra. Möjligt och föga troligt. Komma de att släppa organisationerna och ge sig in på en mera maskerad strid, på det, som man med ett oriktigt ord brukar kalla för syndikalism? Att således formera fria skyttelinjer i stället för de slutna kolonnerna? Mera möjligt, men dock icke egentligen troligt, att de så göra, förrän de först öfverblickat krigsskådeplatsen och sökt finna ut någon svag punkt, som skulle kunna åtkommas med det gamla vapnet, som de känna och som det är helt naturligt att de mest lita på, någon punkt, där sålunda den *stora strejken* skulle kunna verka. Ja, sådana svaga punkter finna de då först och främst i industrien, såsom, för att taga ett exempel på måfå, pumpverk, som i många fall måste hållas i gång för att undvika oerhörda förluster, och mycket annat. Men dessa svaga punkter äro dock inom industrien icke flera, än att arbetsgifvarna, som nog komma att vara förtänksamma, äro i stånd att kunna täcka dem genom fasta anställningar, genom hvarjehanda reserver, alltnog täcka

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

dem. Det är således stopp på den linjen, där komma arbetarna icke fram.

Då se de framför sig — det är icke möjligt annat — ett mycket stort område, hvarest, om de där skulle kunna applicera strejkvapnet, detta icke allenast är starkt, utan oemotståndligt, absolut oemotståndligt, och där lockouten väger fjäderlätt mot strejken. Jag behöfver icke säga, hvilket detta område är, det veta vi alla: det är jordbruket. Det är visserligen sant, att mycket stora yttre svårigheter ställa sig i vägen i vårt land för en genomförd organisation för hela riket af jordbruksarbetarna. Javäl, mycket stora, men dock icke ööfvervinneliga. Hvad som då sker, beror på två frågor: ha arbetarna nog energi för att öfvervinna de yttre hinder, som jag nämnde? Det är det ena. Och för det andra, ha de nog hänsynslöshet för att, i fall de kunna göra det, äfven vilja göra det, genom t. ex. skördestrejk, mjölkningsstrejk o. s. v.? Vi ha rätt ofta allesammans sett i tidningarna, och vi ha äfven, om jag icke misstar mig, under fjolårets debatt hört här i kammaren sägas, att detta, som jag nu kommer att utveckla, är svartmålning o. s. v., som det icke är något konstigt att rita upp, men som icke har någon betydelse i verkligheten. Ja, så mycket är nog sant, att vi människor ingenting veta om framtiden, dess bättre, men vi äro både berättigade och skyldiga att försöka bilda oss en mening om densamma på grundvalen af det folks psykologi, för hvilket vi lagstifta, och icke utan vidare låta afspisa oss med en så billig fras som svartmålning eller något liknande. Och bland alla de många beskyllningar, som med mer eller mindre fog ha riktats mot de svenska arbetarna, har jag dock aldrig någonsin hört den, att de skulle sakna energi i striden. Hvad de slåss för, detta svenska folk, växlar ganska starkt och hastigt; någon skulle kanske vilja säga, att det är dem relativt ligkiltigt. Men om de det ena århundradet marschera efter Karl XII och det andra efter Branting, så marschera göra de och slåss göra de och väja icke för Pultava, om det så skall vara. Jag får ärligt tillstå, att jag för min del icke önskar dem i den delen annorlunda än de äro, och jag tror också, att det behöfves mer än en generations industrilif för att mjuka upp dem. Man må emellertid tycka i den delen hvad man vill, man måste dock räkna med fakta, och man skall icke rimligen kunna betvifla, att de i fråga om hvad som rör energi i striden uppfylla alla rimliga pretentioner.

Så komma vi till den andra mycket ömtåliga frågan, nämligen frågan om hvad vi skola tänka om arbetarnas hänsynslöshet. Jag vill då först säga — hvad jag för öfrigt tänker mig, att vi nästan alla äro ense om — att jag långt mindre fruktar af den svenske arbetaren, att han skall låta hänföra sig till att i smyg gå och göra en saboterande handling, till dessa mer eller

mindre nidingsartade dåd, som man betecknar med ordet sabotage, det tror jag mycket mindre på, än jag tänker mig möjligheten af, att de skulle, i öppen strid, under vissa förutsättningar kunna i stridens hetta drifvas öfver alla rimliga gränser. I hufvudsak få vi svara på denna fråga om deras hänsynslöshet, att den kräfver först uppställandet af en motfråga, på hvilken den väsentligen hänger, nämligen den frågan: hvad kunna vi antaga angående *arbetsgifvarnas* sätt att begagna sin öfvermakt, att begagna lockouten? Kunna vi i lagstiftningen t. ex. våga gå ut ifrån, att arbetsgifvarna *aldrig* komma att förfara annorlunda än med måttfullhet, billighet, själfbehärskning o. s. v., *aldrig* komma att uppträda orättfärdigt eller utmanande. Jag för min del vågar det icke, framför allt därför att jag icke kan veta, hur personerna i ledningen kunna växla och det snart nog, och äfven om jag finge antaga, att ledningen af kapitalet i det väsentliga komme att stanna inom Sverige och hos den svenska rasen. Därmed vill jag icke ha uttalat någon misstro mot arbetsgifvarna, jag vill blott ha sagt, hvad som gäller för hvarje lagstiftare, att han alltid får räkna med människorna såsom ofullkomliga varelser. Redan romarne sade, att lagarna icke äro till för de goda medborgarnas skull, och det hade de nog rätt uti. Vore människorna fullkomliga, behöfde vi inga lagar, utan kunde lugnt vara anarkister allihopa. Men människorna äro icke fullkomliga, arbetsgifvarna lika litet som andra. Vi måste således förnuftigtvis räkna med, att lockout eller lockout-hot, likagodt hvilket, kommer att missbrukas en eller annan gång, och det behöfver icke ske så ofta för att elden i alla fall skall flamma upp under askan.

Huru ställer det sig då för arbetarna? — vi måste fortfarande söka sätta oss in i deras läge och icke se saken ofvanifrån. Jo, de ha den känslan, att lockouten är orättfärdig mot dem, och de ha vidare den känslan, att det är samhället, som lagstiftat så, att dylikt är möjligt. Må hända ha de orätt i denna reflexion; de göra den emellertid. Missnöjet hos dem måste växa; de känna sig utlämnade på nåd och onåd, bundna till händer och fötter, agitatorerna komma att säga: *förråd*a åt fienden. Det kan icke hjälpas, att man därmed skapar en drifkraft till missnöje, långt starkare än den, som förut låg uti inställelsen, och det kan icke hjälpas, att samtidigt med att man skapar denna *drifkraft*, har man rifvit ned det *skyddsvärn*, som efter min bestämda mening för närvarande verkligen finnes, nämligen denna rättsinstinkt eller rättskänsla, som fördömer t. ex. en skördestrejk; det kan icke hjälpas, att, när lagen indelar inställelserna på det sätt, att den förbjuder några och icke andra, den därmed dock pekat på, att de senare äro juridiskt tillätna. Hvad herr justitieministern nyss anförde i den delen har lika litet kunnat öfvertyga mig om motsatsen som en reflexion af utskottet, då nämligen utskottet

*Lag om
kollektivavtal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

vill påvisa en motsägelse hos mig i motiveringen till min motion. Det är stor skillnad mellan att lagstifta så långt man kan och sedan tåga, därför att resten icke alls ligger under lagstiftningen, att t. ex. säga, att under aftalstiden får ingen inställelse ske, och sedan tåga med hvad som kan förekomma utom aftalstiden, och att å andra sidan säga: inom det område, som regleras genom aftalet, får ni göra ibland så och ibland så. Det kan icke nekas till, att detta kommer att påverka rättsuppfattningen; det uppstår hvad man med rätta kallar *legalisering*.

Jag vill emellertid icke lämna denna viktiga och omtvistade punkt utan att stödja mig på ett särskildt intressant argument, som visserligen är här i dag en gång anfördt, men som jag ber att nu än en gång få komma tillbaka till. Det är ett uttalande i en nyligen utkommen broschyr, som till författare har en person, hvilken mer än de allra flesta vet hvad han talar om, nämligen verkställande direktören i svenska arbetsgifvareföreningen, herr Hjalmar von Sydow, alltså en man, som sällan, om ens någonsin, har misstänkts för socialistiskt medlöperi eller öfver hufvud radikala tendenser. Han skrifver ordagrant följande: »Hvad särskildt landtbruket beträffar, kunna vi icke förtänka dess målsmän, att de hysa starka betänkligheter mot en lagstiftning, som faktiskt, om också icke på papperet, medgifver sympatistrejker utan att innehålla förbud för strejker, som äro farliga för samhället eller för enskildas lif och egendom. Ty i och med detta vore äfven skördestrejkerna, som landtbruket fruktas mer än något annat, legaliserade. Fastän jag helt naturligt saknar något uppdrag att tala särskildt å landtbrukets vägnar, kan jag icke underlåta att uttala den mening, att äfven med hänsyn till denna Sveriges viktigaste näring det framlagda förslaget är oantagligt». Detta uttalande har så mycket större intresse, som det visar en märklig utveckling på den sidan, hvarifrån det kommer, en utveckling från i följ så här till års till nu. Mot mig personligen t. ex. riktades uti högerpressen förra året den invändningen, att jag icke kom med någonting annat än teoretiska funderingar — en invändning, som för öfrigt en klok motståndare alltid bör försöka mot en professor. Men när man nu finner, att denna teori har besmittat äfven män, som stå så midt uppe i den praktiska ledningen, undrar jag, om det ändå icke är skäl för jordbrukarna, de må stå mera till höger eller till vänster, att fundera ytterligare på saken och tänka sig väl in i, om icke detta tal om legalisering, när det kommer från så pass skilda håll, torde ha något berättigande.

Jag vill dessutom särskildt draga en annan slutsats af herr von Sydows yttrande, då han, som bekant, är en person, som känner maskineriet på detta område. Han har här icke med ett ord berört den parad, som man likaledes i följ hörde så mycket talas om, och hvilken man äfven hört nu i år, nämligen att

jordbrukarna kunna ordentligt skydda sig med enskilda arbetsaftal, en sak, som jag skall komma till senare. Han talar icke om detta medel, antagligen därför, att han icke tror därpå, utan han har ett annat medikament, nämligen de samhällsfarliga lagarna, ja, jag menar lagarna om samhällsfarliga inställelser, till hvilka jag likaledes längre fram skall återkomma.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Den, som nu, på dessa premisser, vågar stå upp och försäkra, att en skördestrejk aldrig kommer att inträffa, han är åtminstone icke någon pessimist. Det är icke heller utskottets majoritet, ty den lugnar sig här med den reflexionen, att det för närvarande inom jordbruket här i Sverige endast finnes 600 arbetare i kollektivafstal. Ja, *nu*, när icke någon legalisering af lockouten skett och när dessutom lockoutens öfvermakt funnits blott helt kort tid. Den, som kan hämta någon tröst af detta argument, honom missunnar jag det icke. Eftersom skottet icke har brunnit af, innan man satt luntan till, kan man med lugn sätta luntan till Gentemot herr justitieministern, som upptog en liknande tanke, skall jag blott säga, att jag icke är säker på i hvad samklang detta står till hans tal här förut om växlande konjunkturers inverkan.

Om jag emellertid af detta måste draga den slutsatsen, att en legalisering utan vidare, den *rena ja*-principen, om jag så får säga, är förkastlig framför allt af hänsyn till jordbruket, så vore det ju dock icke på förhand otänkbart, att man kunde finna på sådana inskränkningar, hvarigenom faran minskades, så att man ändå kunde tillåta sig att släppa in i någon mån dessa sympatiinställelser. En och den närmast till hands liggande inskränkningen i denna riktning är själfklar, men tyvärr ganska litet gifvande i praktiken, och det är, att man låter de aftalande kontrahenterna — äfven detta har ju förut berörts af herr justitieministern såsom den »naturliga vägen» — skydda sig själfva genom att sinsemellan förbjuda dylika arbetsinställelser. Jag vill icke säga, att detta vapen är fullständigt värdelöst eller att denna parad ingenting kan uträtta, men jag vill däremot säga, att det återigen helt och hållet beror på det faktiska läget, om detta sätt duger någonting till eller icke. Ty skulle det förhålla sig så, att partierna äro något så när jämnstarka eller, låtom oss kanske mera logiskt säga, något så när *jämnrädda* för hvarandra, så att den ene är lika rädd för den andres strejk som den andre för den enes lockout, då kunde man tänka sig, att det skulle kunna bli något resultat af detta, då hade parterna ett visst intresse af att garantera sig gentemot risken härvidlag, och då kunde man tänka sig, att dessa aftalsinskränkningar skulle kunna komma till stånd. Men man behöfver icke räkna så särdeles långt eller vara så särdeles stor profet för att säga, att i samma mån som den ena parten har ett säkert öfvertag, i samma mån kommer den naturligtvis att visa sin styrka äfven

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

vid aftalens ingående och hålla sitt vapen öppet för sig, eftersom den litar på detta sitt vapen. *Arbetsgifvarna* inom industrien t. ex. kunna, kanske just genom lockout eller lockouthot, tilltvinga sig vid aftalens ingående lockouträtt äfven för framtiden, och på samma sätt är det med *arbetarna* inom jordbruket. I det första fallet står arbetarnas strejkrätt på papperet, i det andra fallet står arbetsgifvarnas lockouträtt på papperet. Alldeles samma resonemang gäller naturligtvis om det så kallade enskilda arbetsaftalet. Inom industrien söka arbetarna kanske att få lång uppsägningstid för att skydda sig för sympatilockout. Arbetsgifvarna neka dem en dylik lång uppsägningstid och drifva i stället igenom en uppsägningstid å fjorton dagar eller så. Inom jordbruket är det på samma sätt; där dominerar arbetaren och där drifver *han* igenom en kort uppsägningstid.

Nu vet jag väl, att man gentemot detta säger — det har man sagt många gånger förut, och det har sagts äfven här i dag — att om så skulle vara, att jordbrukaren icke är herre öfver situationen, när han ingår aftal med sina arbetare, då är han i alla fall tillspillogifven, då hjälper det icke att komma med något förbud, utan då tilltvinga sig arbetarna, äfven om man har förbud i lagen, sådana villkor uti kollektivaftalet angående dess giltighetstid etc., att jordbrukaren likväl har strejk inpå lifvet, när skördetiden kommer. Ja, detta resonemang låter rimligt vid första ögonkastet, men om man endast tänker sig något in i saken, skall man finna, att det förbiser själfva den afgörande punkten, själfva motorn i hela maskineriet. Drifkraften till någonting sådant som skördestrejk kommer icke af ingenting eller af sig själf. Jag vill här åberopa hvad herr justitieministern själf nyss nämnde, när han talade om dessa människor, som gingo och passade djuren och hade svårt att göra mjölkningsstrejk, dessa arbetare, som hade svårt att se grödan, som de själfva frambragt, fördärfvas inför sina ögon m. m. Ja, just häri ligger det, att någonting sådant icke kommer af sig själf, utan för att man skall framtvinga en dylik orimlig och förfärlig situation, fordras det betydliga felgrepp af lagstiftningen. Det fordras först, att man gjort människorna desperata genom att man skapat en lagstiftning, hvilken de med mer eller mindre fog uppfattat såsom riktad mot sig, och så fordras ytterligare, att man rifver ned den skranka, som rättskänslan har upprest och ännu håller kvar. Om man jämför nu och då, visar det sig, huru mycket hela resonemanget är värdt. Nu saknas drifkraften och *finnes* skyddsvärnet; då *finnes* drifkraften, men *saknas* skyddsvärnet.

Det vore således efter min mening lättsinnigt att lita på, att arbetsgifvarna inom jordbruket skulle med någon säkerhet kunna förskaffa sig sådana förmånliga aftal. Men antag, att på något obegripligt sätt sådana aftal kunna komma till stånd, som

binda arbetarnas händer i fråga om strejk, kan man då taga för gifvet, att arbetarna komma att respektera dessa aftal och obrottsligt hålla desamma? Det vore ett nytt lättsinne att taga något sådant för gifvet, och det gör man då icke heller. Visserligen har ingenting kommit fram därom i det nu föreliggande förslaget, men vi veta i alla fall från diskussionen och vi se det äfven på sätt och vis i den liberala reservationen, om också där endast antydt, att man tänker sig en ytterligare kugge i maskineriet, en sista hållhake att lita på. Det är lagarna om de samhällsfarliga inställelserna, alltså precis detsamma, som vi nyss hörde i herr von Sydows uttalande. Det skulle vara det stora medikamentet här. Men hvarje sådant undergörande medikament bör noga analyseras, innan man sväljer ner det. Går man dessa lagar om farliga inställelser närmare på lifvet, tror jag icke, att det återstår så synnerligen mycket af dem, när det gäller jordbruket.

Jag vill nu genast medgifva, att det finnes ett betydligt och viktigt område af samhällslifvet, där detta medel, lagar mot samhällsfarliga inställelser, är icke blott befogadt och utförbart, utan nödvändigt. Vi ha ju för öfrigt här i Andra kammaren på sätt och vis någorlunda kommit öfverens om, i hvad riktning man här bör gå fram. Jag syftar naturligtvis på fjolårets beslut i den frågan. Så snart man kan ställa så till, att arbetaren har motsvarande förmåner, så att han för det första icke kan lockoutas, utan har en fast anställning och kanske äfven pensionsrätt, om det är ställdt så, att, såsom jag tror det heter i herr Schottes reservation från i fjol, aflöningsvillkoren ha karaktären af tjänstemannaförmåner, då är det fullkomligt befogadt att upptaga och genomföra denna tanke, då är det ingen orättvisa, att man hindrar honom från att strejka. På det sättet vill jag antaga, att statens och kommunens arbetare komma att ställas, och kanske äfven en del arbetare på vissa andra områden, så att man skyddar t. ex. renhållning, vattenledning och en del annat genom nu angifna medel. Men det är *en* sak, och en helt annan fråga är den: kunna vi i dessa *stora*, omfattande inställelser, sådana som skördestrejk öfver landet och dylikt, någonsin tänka oss någon valuta af en dylik lagstiftning? Uppenbarligen icke. Jag anmärker detta närmast i anledning af herr von Sydows uttalanden, men också för att klarera hvad som är oklart i den liberala reservationen, där jag icke vet, hur långt reservanterna tänkt sig, att det skall gå. Samhällsfarliga lockouter och samhällsfarliga strejker, ja, hvad är det? Och först och främst: hvad är en »samhällsfarlig lockout»? Jag såg nyligen det uttrycket användt i en artikel i *Industria*, men man aktade sig där visligen för att säga, hvad man därmed menade, utan man blott uppställde själfva ordet. Är kanske en samhällsfarlig lockout en sådan, som går ut på egendomsskada, som man

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.
(Forts.)

säger i juridiken, d. v. s. skada på sak; t. ex. om arbetares hundar och kattor svälta ihjäl? Eller erkänner man en samhällsfara däri, att lockouten utsätter arbetarne för svält och umbäranden? T. ex. oorganiserade arbetare, som ingen gemensam kassa ha? Organiserade, när deras kassa tagit slut? Sådana arbetare, som icke kunna få annan anställning och icke heller ha någon sparad penning? Eller arbetarefamiljer, där det finnes hafvande kvinnor, små barn, sjuka o. s. v., som kunna fara illa af lockouten? Eller skall man kanske fordra läkarettest om, att någon ljugit döden eller kroppsskada af svält, och skall domaren sedan utröna, att denna svält orsakats af lockouten? Eller skall det kanske komma an på, huruvida arbetaren varit i stånd att genom eftergifter eller utträde ur organisation eller dylikt få sitt arbete tillbaka? Eller kanske man vill helt enkelt säga, att *hvarje* lockout är samhällsfarlig, som framkallar starkt missnöje och klasshat bland folket? Det sista vore en synnerligen enkel lösning, ty förmodligen komme den att leda därhän, att hvarje större lockout blir placerad. Men jag fruktar, att man i praktiken med eller mot sin vilja kommer ut på den motsatta, likaledes mycket enkla ståndpunkten, att *ingen* lockout är samhällsfarlig. Och komma vi först dit, bör det icke vara svårt att förstå för dem, som vilja förstå, att dessa lagar mot samhällsfarliga arbetsinställelser ingenting äro värda såsom skyddsvärn mot de missförhållanden, hvarom vi nu talat, utan tvärtom ytterligare förvärra saken. Då opererar den lockoutade arbetaren i sitt hufvud med dessa begrepp: kollektivafstal, som medge lockout, enskilda arbetsafstal, som icke medge strejk; lockouter, som äro icke samhällsfarliga, strejker som äro samhällsfarliga; »egendomsskada», som är något farligt, löneförlust, som är något ofarligt o. s. v. Jag får säga, att då arbetaren icke är och omöjlig kan vara jurist, så förtänker jag honom icke, att det går rundt i hans hjärna. Han fattar icke dessa cirkulerande begrepp, utan hvad han fattar af allt är ett naket faktum, att när han vill strejka, så får han icke, och att när man på andra sidan vill lockouta, så lockoutar man. Så långt begriper han och icke någonting däröfver.

För att nu icke på något sätt ha stuckit under stol med min innersta tanke, vill jag säga rent ut, att, fast ingen människa i högre grad än jag afskyr och fördömer sådana handlingar som exempelvis skördestrejck och mjölkkningsstrejk såsom i högsta grad samhällsfientliga, jag däremot, om man gör den där skillnaden mellan dessa nyssnämnda strejker såsom samhällsfarliga och lockouter, hvilka utsätta massor af människor för svält och umbäranden, såsom icke samhällsfarliga, måste bekänna, att den skillnaden är mig för subtil; jag fattar den icke, jag vet icke, hvori den ligger eller hur man skall kunna genomföra den. Jag tror sålunda, att den sista villan blir värre än den första, ifall

man här ger sig in på att genom samhällsfarlighet reglera jordbruksfrågan. Arbetaren skyr i en sådan situation ingenting. Han öfverträder lagen, och så stå vi där med våra laga påföljder, skadestånd och straff. Ja, om nu Sveriges årsskörd är värd, låt oss säga, 400 millioner kronor och allenast $\frac{1}{20}$ af denna skörd går till spillo genom en stor skördestrejk, så är det 20 millioner att uttaga af dessa strejkande drängar. Bötesstraffet är ungefär lika effektivt, och så ha vi till slut fängelse, d. v. s. den ena hälften af rikets inbyggare som fångvaktare åt den andra hälften eller någonting ditåt. Vill man åter göra på det sättet, att man plockar ut ledarne och sätter in dem, skulle man i själfva verket sätta in dem endast för att släppa ut dem som hjältar och martyrer för folkets rätt. Det vore verkligen att »rubba grundvalarna för det bestående». Det vore att riskera eller spilla vördnaden för lagen, så att man rakt icke vet, hvart det sedan bär hän.

Jag kan sålunda omöjligen säga annat, än att såsom medikament betraktadt är detta mycket dåligt och ingen bit bättre än andra undergörande medikament, som man äfven rätt ofta ser åberopas i tidningarna. Med det komma vi ingen väg, och det är en chimär att tro, att hot om straff och skadestånd skulle inverka i sådana fall. Jag vill säga än en gång att det, för att komma därhän, att det skall bli något af med en skördestrejk, fordras, att människorna befinna sig i ursinne. Göra de icke det, så blir det ingen skördestrejk, och göra de det, så hjälpa hvarken skadestånd eller straffbestämmelser. När man ser detta växelspel af maktmedel, som gripa in i hvarandra, först ett maktmedel för att kufva *en* fara och sedan ett annat för att kufva reflexverkningarna af det första o. s. v. — ja, äfven om jag är så litet sentimental som möjligt och äfven om jag är den siste att underkänna straffens betydelse och nytta, när man kan något så när isolera brottslingen, kan jag icke undgå att erinra mig de berömda orden af tidehvarfvens kanske största tänkare: »Non odio, amore vincuntur animi». Det vill här i fri öfversättning säga, att i stället för att först skapa till ett sådant maktmedel som lockout för att kufva okynnesstrejker och sedan finna ut ett annat för att kufva missnöjet och efterverkningarna af det första, i stället för denna farliga och komplicerade maskin, som aldrig kommer att arbeta säkert, så bör man från början tränga in i de människors själar, för hvilka man har att lagstifta, och försöka att förstå, *att* och *hvarför* missnöje måste uppstå, och åtminstone göra sitt yttersta för att allvarligt se efter, om det icke finnes någon väg, som mera garanterar, att icke detta sker.

Jag måste sålunda komma till det, att beträffande denna ja-väg finnes det icke någon möjlighet, med eller utan inskränkning, med eller utan garantier, nu eller utan framdeles; hvarje legali-

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

sering af sympatistriderna är efter min mening absolut förkastlig, och detta framför allt ur jordbrukets synpunkt.

De betänkligheter, som nu uttalats mot *nej*-linjen, *förbuds*-linjen, äro, såvidt de verkligen väga något, hufvudsakligen två. Den ena är den, som vi hört dryftas i dag och i år, men icke hörde så mycket om i fjol, nämligen faran af alltför stora, oberoändliga skadestånd, företrädesvis framställd från arbetarnas sida, men också från det andra hållet. Det är den ena betänkligheten; den andra återigen — väl den mest brännande punkten — är arbetsgifvarnas farhåga för att stå vapenlösa mot de små s. k. okynnesstrejkerna.

Hvad nu beträffar den första af dessa betänkligheter, så skall jag icke närmare gå in på den. Jag vill blott säga så mycket, att om det kommer — som jag önskar — till realbehandling af denna lag, och man anser det nödvändigt att i § 9 göra en effektiv inskränkning, ett syfte, som redan i fjol betonades af herr Åkerman och som sedan vunnit, som vi sett, mycket insteg äfven på andra håll, så tror jag, att det syftet ganska lätt kunde vinnas exempelvis genom att insätta i 9 § som tredje stycke en sådan bestämmelse, som jag nu tillåter mig läsa upp, och som jag tror grundlagsenligt kan införas, enär den blott innefattar en inskränkning i hvad som förut yrkats: »Är skada orsakad af arbetsinställelse (lockout eller strejk), må, till den del inställelsen icke innefattar öfverträdelse af enskildt arbetsafstal, ej till högre skadestånd dömas än en sjättedel af det sammanlagda lönebelopp, hvilket, under den tid inställelsen olagligen pågår, skulle utgått till de uti densamma inbegripna arbetare» o. s. v. lika med regeringsförslaget. Detta är en enkel och till sina verkningar ganska öfverskådlig bestämmelse, och är det endast skadestandsfrågan man är rädd för, tror jag icke, att det skall möta svårighet att under debatten utreda denna sak, så att den skulle när som helst kunna af kammaren beslutas.

Jag skall icke närmare ingå på den sidan af saken för att icke trötta kammaren med för mycket juridiska detaljer och detaljer i allmänhet, utan går nu öfver till den andra punkten, den, som torde vara mest brännande, nämligen arbetsgifvarnas så ofta uttalade och så envist fasthållna åsikt, hvars riktighet jag icke vågar förneka, att de icke kunna vara med om lockoutförbud, därför att de behöfva lockouten som vapen mot de här och där uppdykande okynnesstrejkerna. Det ligger nära till hands att söka afspisa denna betänklighet från arbetsgifvarna med den anmärkningen, att de ha två andra medel att kämpa med, nämligen dels inbördes försäkring eller eljest understöd mot de där små katastroferna och dels också konsolidering af de små aftalen till riksafstal, så att de utlöpa på en gång. Emellertid vågar jag för min del gentemot arbetsgifvarnas bestämda försäkran, att dessa två medel äfven sammanlagda äro otillräckliga, icke

påstå motsatsen; jag vågar icke bestrida, att det icke kan behövas mera. Jag vågar icke heller gå på den linje, fyndig nog för resten, som af herr Olsson i Kullenbergstorp är föreslagen, nämligen att man skulle med maktspråk i lagen konsolidera arbetsaftalen, så att alla aftalen för hela riket utlöpte på en och samma tid. Jag tror, att man måste dela utskottets betänkligheter mot den sistnämnda lösningen, och framför allt fruktar jag, att den skulle leda därhän, att alla dessa, för hvilka aftalet samtidigt utlöpte, skulle alltför mycket inledas i frestelse att göra mycket omfattande arbetsinställelser. Det skulle kunna gå därhän, att vi här i Sverige finge regelbundna julferier den 1 januari hvarje år, det vill säga regelbundna med hänsyn till begynnelsepunkten, men så mycket mera oberäknliga med hänsyn till slutpunkten, och jag tror dessutom, att man skulle stöta på en ny svårighet, som utskottet icke beräknat, nämligen att det skulle bli stor tvist om det närmare fastställandet af denna *nationalstrejkdag*, om jag så får säga. Det skulle från arbetsgifvarehall påyrkas t. ex. den 1 januari, som herr Olsson vill, under det jag är säker på, att arbetarna vida föredraga t. ex. den 1 juli. Som sagdt, detta medel må vara ett slags kolumbusägg; men det är så pass hårdhänt, att det är fara värdt, att ägget krossas, ifall man använder det. Jag tror, att man får öfverlämna detta åt den naturliga utvecklingen, hvilken tvifvelsutan kommer att i viss mån gå åt det af herr Olsson och äfven af utskottet antydda hållet. Då nu icke detta går, måste vi på allvar se till, om några effektiva *inskränkingar* i förbudet kunna göras utan att medföra legalisering. Ja, det föreligger här till behandling en motion af herr Johansson i Jönköping, som innehåller samma tanke, som förut framstälts af förlikningsmännen och som förtjänar tagas i betraktande. Den går ut på, att man visserligen förbjuder, men lämnar fritt åt parterna att, om de så vilja, öfverenskomma om rätt till inställelse. Jag får likväl säga, att jag i likhet med herr justitieministern icke särskildt kan rekommendera den linjen sådan den är utan förändring. Det skulle efter min uppfattning ställa sig så, att det blefve två slagsmål i stället för ett. Först skulle man, när aftalet ingås, slåss, om man där skulle få lof att inrycka bestämmelser om lockout, och sedan skulle arbetsgifvaren åter lockouta, när han finge särskildt skäl därtill. Sålunda blefve det två slagsmål, och därtill kommer, hvad som är kanske värre, nämligen att man på så sätt icke hade ringaste garanti för, att just i nödvärnsfallen inställelsevapnet komme till användning. Tvärtom: det blefve de starka, som skulle bli ytterligare stärkta. Jag tror därför icke, att man kan rekommendera den begränsningen annat än med en förändring, och den förändringen antydde jag här för ett år sedan i sammanjämningsdebatten, nämligen att man visserligen icke definitivt, men

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

under viss tid, t. ex. fem år från lagens ikraftträdande, skulle tillåta, att aftalen innehölle medgifvande om sympatilockout och sympatistrejck. Äfven detta är ett enkelt sätt, som synes mig böra vara för kammaren så mycket lättare att sätta sig in i med afseende på dess verkningar, som kammaren i fjol hade under behandling och antog ett förslag om förkortande af giltighetstiden för *hela lagen* till fem år. Det bör därför ej nu möta betänkligheter att låta denna *aftalsbefogenhet* existera i blott fem år. Detta kunde mycket lätt ske genom följande tillägg till § 8: »dock må i kollektivafstal, som ingås senast 5 år efter det denna lag trädte i kraft, det förbehåll göras, att sådan åtgärd må vidtagas för att bispringa annan, i fall, då för honom icke gäller förbud mot att själf vidtaga åtgärden». Således t. ex. när primärtvisten uppstått mellan två, hvilkas kollektivafstal utlupit, då ju för dem icke gäller förbud. Jag tror, att med den förändringen kan denna linje vara fullständigt användbar för den, som anser en inskränkning nödig.

Men jag kommer nu slutligen till den inskränkning, som jag anser för den bästa, och hvilken mycket väl skulle kunna stå tillsammans med de två förut nämnda, men som jag för min del anser ensam tillräcklig och i hvarje fall för den hufvudsakliga. Det är precis samma medel, som regeringen själf framlagt, visserligen icke i fråga om sympatistrider, men med hänsyn till alla andra inställelser under aftalstid, då nämligen regeringen, såsom man tydligen finner genom att jämföra § 8 med § 9, tredje punkten, har öfverlämnat åt domstolen den diskretionära befogenheten att nedsätta skadeståndets belopp eller, när särskilda omständigheter därtill föranleda, låta detsamma helt och hållet bortfalla. Hvad är nämligen naturligare än att tänka sig, att just nödvärnsfallen, det vill säga de ömmande fallen, komma att af en förnuftigt dömande domstol lämnas utan påföljd af skadestånd? Jag upprepar ännu en gång, att det icke är min idé detta, utan regeringens; och detta säger jag för ingen del för att skjuta skulden från mig på regeringen, utan jag säger det tvärtom därför, att jag alldeles oförtjänt fått äran af den här och där. Så har t. ex. skett i »*Industria*», där det talas om »den Thyrénska bakporten». Men det är ingen Thyrénsk bakport, utan det är Kungl. Maj:ts regerings bakport, och en ganska bra bakport, som jag med mycket lugn skall försvara. Således, den utvägen att låta domstol diskretionärt afgöra skadeståndsbeloppet är efter min mening den, som framtiden säkrast kommer att upptaga och behålla, låt vara att den först försöker att famla sig fram på andra vägar; och genast när jag såg denna tanke i regeringsförslaget, slog det mig, att där och icke annorstädes ligger den verkliga lösningen.

Nu säger man, att domstolen icke kan sätta sig in i intresse-tvisterna, de primära tvisterna, att domstolen icke kan förstå

dessas. Jag vill då fråga: hvarför skall det vara mera omöjligt för arbetsdomstolen att förstå detta, än det är för en fackförbundsstyrelse eller ledning på hvilket håll som helst att afgöra, huruvida strejkunderstöd skall lämnas eller icke? Dessa senare styrelser äro ju, för att fatta ett sådant beslut, tvungna att skilja emellan hvad som är okynnesstrejk och hvad som icke är det; och arbetsgifvarna likaså i motsvarande fall. Hvarför skulle det då precis för arbetsdomstolen vara absolut omöjligt? Det är mycket sant, att det tager tid och besvär; men vi hafva väl icke att vänta oss en sympatilockout i veckan, utan det bör väl vara nog med t. ex. en om året — den kan ju i stället göras så mycket större; och kommer det endast en om året, då bör arbetsdomstolen kunna hinna med att, med sakkunnigt biträde, sätta sig in i saken. Jag kan icke finna annat, än att det är rena spegelfäkteriet att påstå, att det just för arbetsdomstolen skulle vara omöjligt att komma till ett resultat.

Men så säger man vidare från arbetsgifvarehåll: »vi arbetsgifvare, när vi skola till att använda sympatilockouten, kunna omöjligan våga att förlita oss på hvad en arbetsdomstol *främdeles* kan komma till för beslut; vi vilja hafva svart på hvitt *förut*». Hvad skulle man säga, om någon i fråga om straffrättslig lagstiftning resonerade så här: Ifall jag öfverfallas af en bandit, kan jag, därest det finns förbud mot mord och dråp, icke våga att försvara mig, därför att jag icke riktigt vet, om jag kan lita på att domstolen kommer att frikänna mig; följaktligen måste jag fordra, att lagen tillåter mig att skjuta ner folk, när jag vill. Jag kan medgifva, att det exemplet går längre; men det går i samma riktning som det andra resonemanget.

Arbetsgifvarna syfta naturligtvis härmed på sin stora ekonomiska risk, om de göra en stor sympatilockout och utestänga t. ex. 50,000 arbetare. Hvilka kolossala kapital riskera vi icke, säga de, om domstolen sedan förklarar, att arbetarne skola ersättas, att vi icke hade fog för lockouten, att den icke varit nödvärnsåtgärd? Den invändningen har jag märkvärdigt nog sett upprepas äfven från andra håll. Jag kan icke förstå den annorlunda, än att de, som så resonera, icke tillräckligt gått in i ett konkret fall och tänkt sig, huru det i verkligheten ställer sig. Nu är jag arbetsgifvarnas chef och förklarar till arbetarnas högsta ledning: »antingen stoppa vi understödet till denna okynnesstrejk, eller också sympatilockoutar jag er allesamman». Huru skall detta verka på arbetarna? Jo, de veta, att om lockouten gäller 50,000 man, som hafva en krona per dag hvar, — det är ju det understöd, som arbetareledningen plägar betala till lockoutade — och de äro lockoutade under en månad, så gör det en summa på 1 1/2 million kronor för dem. Om de icke foga sig, och om domstolen dömer emot dem, så riskera de alltså halfannan million. Jag vill då fråga, om icke denna risk för

*Lag om
kollektivafstäl
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

dem bör tagas med i räkningen, när de skola afgöra, om de skola fortsätta med striden eller icke. Arbetsgifvaren måste säga sig, att om arbetarna hafva sjukt samvete, om de veta med sig, att det är en okynnesstrejk, då måste de, i mån som de äro öfvertygade härom, i samma mån också veta, att de få betala hvad det kostar; de få då underhålla sina lockoutade skaror och få ingen ersättning för det af domstolen. Omvändt, ifall arbetsgifvarna själfva hafva sjukt samvete; då våga de *icke* att lockouta, och det är icke heller meningen, att de skola våga. Och skulle det vara så, att båda två hafva, så att säga, halfsjukt samvete — något, som ingalunda ligger utom det möjligas sfär — ja, då veta de, att de få betala halfva förlusten hvar; ty då ned-sätter domstolen skadeståndet, så att en del af förlusten stannar på arbetarnas sida och arbetsgifvarna få betala den andra delen.

Alla möjligheter blifva sålunda tillgodosedda genom detta medel; och jag upprepar ännu en gång, att jag tror, att många skarpsinniga män få fundera ganska länge, innan de hitta på ett så smidigt och bra vapen som detta af regeringen föreslagna (och alls icke af mig upptäckta) medel är. Man kan icke tänka sig någon bättre metod, och det stämmer så väl öfverens med hela rättsutvecklingen under föregående skeden, att jag är öfvertygad om, att hvad vi i dag än besluta, blir detta förr eller senare den väg, som kommer att beträdas. Alldeles som våra förfäder aldrig skulle hafva tålt sig med ett förbud mot att dräpa, utan skulle hafva förklarat, att människan har en naturlig rättighet att slå ihjäl andra människor, alldeles som under hela tyska medeltiden man höll på näfrätten och på inga villkor ville helt uppgifva den, alldeles så håller man nu på denna ekonomiska näfrätt. Men den ekonomiska näfrätten kan väl icke vara evigt, utan skall väl försvinna på ett eller annat sätt; och när den försvinner, kan man icke tänka sig en bättre afveckling än denna. Det enda jag har att anmärka mot regeringsförslaget är, att det icke låtit denna högst förståndiga princip gälla äfven för sympati-strider.

Jag skall nu icke längre trötta kammaren, utan draga konklusum med afseende på den föreliggande frågan af hvad jag velat säga. Jag besparar mig då, på grund af herr Zetterstrands förut hafda yttrande, att gå igenom den möjligheten, som han framlade; det är tydligt, att äfven den finnes. Men såsom konklusum af det sagda vill jag säga, att jag icke kan förstå annat än att, då denna kammare i fjol var fullständigt besluten att i § 8 fatta ett positivt beslut, hvilket äfven nu föreligger såsom yrkande, och då den utan betänkande tog § 9, då blir det väl ändå, mina herrar, bra besynnerligt, framför allt i alla utomstående ögon, om vi nu *för dessa samma paragrafers skull* skulle icke blott låta förslaget falla, utan på förhand neka att gå in i någon debatt därom, att vi skulle helt plötsligt förklara det så svårlöst, att

man rakt icke kan diskutera det. En sådan ståndpunkt kan jag icke förstå. Jag kan icke se annat, än att det finnes möjligheter tillräckligt. Vill man sätta ned skadeståndet — jag skall icke inlåta mig på skälen för och emot — kan det ännu grundlagsenligt låta sig göra genom ett mycket enkelt handgrepp, en sådan bestämmelse, som jag nyss tog mig friheten att uppläsa. Vill man inskränka Refvingelinjen, kan det ske genom en sådan modifierad Jönköpingslinje, som jag äfvenledes nyss uppläste. Vill man återigen behålla § 8 likadan som i fjol, så föreligger äfven ett sådant yrkande; och märk väl, mina herrar, att Refvingelinjen, som vänstern nu tycks anse vara alltför hård mot arbetsgifvarna, märk väl, mina herrar, att den ställer sig för arbetsgifvarna betydligt mycket lindrigare nu än förra året. Ty hvad vi beslöto i fjol öppnade icke någon befogenhet för domstol att taga hänsyn till nödvärnsfall; men besluta vi i år Refvingelinjen, så öppnas för domstolen denna möjlighet.

Jag vill dessutom alldeles särskildt betona, att det, som för mig varit det afgörande skälet för att önska en realdebatt, är, att jag anser synnerligen önskvärdt, att jordbrukarna slå fast, att inga sympatistrider få etableras. Men det kunna vi icke slå fast utan att votera om § 8; och särskildt gör det mig betänksam, att den liberala reservationen, i hvilken jag, beträffande dess första del, i åtskilliga punkter kan instämma, i detta afseende är så pass sväfvande, som den är. Det finnes två möjligheter: *ja* (eventuellt med undantag) och *nej* (eventuellt med undantag); men det finnes ingen tredje möjlighet. Då dessa reservanter först tala om sympatistridernas legalisering och äro fullt på det klara med dess vådor, hvori jag naturligen instämmer, så förvånar det mig mycket, att de sedan synas räcka ett finger åt den ståndpunkten, att dessa strider dock måste legaliseras. Hvad reservanterna anfört mot lagen om samhällsfarliga arbetsinställelser, därom har jag redan sagt min mening, och hvad reservationen sedan talar om, att finna något medel för att skydda jordbruket, är mig i hög grad mysteriöst. Jag har icke någon aning om i hvad riktning denna linje skulle kunna gå. Skulle det händelsevis vara rent förbud mot allt hvad organisationer heter inom jordbruk? Det kan ju omöjligen vara reservanternas mening, och det är klart, att det är ingen framkomlig väg.

Jag måste således anse, att alldeles öfvervägande skäl tala för att icke nu på förhand afvisa en pröfning. En så våldsamt åtgärd skulle ovillkorligen i alla händelser kräfva mycket starka, mångdubbelt starkare skäl, än hvad här presterats, eftersom vi själfva i fjol beslöto dessa paragrafer. Jag måste således anse, att hela förslaget, som jag i de flesta väsentliga punkterna finner innebära mycket stora fördelar för båda parterna och för landet i dess helhet, äfven om jag bestämdt håller på en ändring särskildt af § 8, bör komma under diskussion; och jag anser,

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

att förslaget innehåller så mycket möjligheter till mellanlinjer och att så effektiva inskränkningar kunna göras — vi lida icke någon brist på uppslag i den vägen — att vi ej kunna försvara att utan vidare låta det falla.

(Forts.)

Jag måste således, herr talman, på nu anförda skäl yrka bifall till första paragrafen.

Herr Lindqvist: Ja, herr talman, det är med yttersta tvekan, som jag i detta ögonblick stiger upp i talarstolen, där en af kammarens helst hörda talare nyss haft ordet. Jag känner alltför väl till, att efter ett sådant anförande vilja kammarens ledamöter gärna taga sig en liten pratstund, och den, som vill yttra något därefter, kommer alltid i bakhand. Jag har emellertid icke kunnat få någon annan plats på talarelistan, och då jag ansett det vara nödvändigt, att i den diskussion, som föregår det viktiga beslut, vi snart skola gå att fatta, rörande lagar, som, därest de komma till stånd, skola träffa hundratusentals arbetare ute i landet och deras förhållanden, det äfven höjes en röst direkt från arbetarehåll, så har jag velat föra fram några synpunkter på frågan.

Skulle man nu få draga ut konklusionerna af det sist hållna yttrandet, kunde vi väl alla vara eniga om, att det är ganska öfverflödigt att nu diskutera längre. Den siste ärade talaren trodde sig kunna gifva uppslaget till lösningen i denna svåra fråga, och det skulle ligga i den så kallade Thyrénska bakporten. Vi ha ju nu åtskilliga uppslag — jag erinrade mig det, när jag hörde hans anförande — vi ha Refvingelinjen, vi ha Jönköpingslinjen, Norrköpingslinjen och vi ha den Thyrénska bakporten. Men för mig står det klart, oaktadt eller kanske just därför, att jag i fyra på hvarandra följande år deltagit i öfverläggningen om dessa lagförslag, att ingen af dessa vägar kan anses vara af den art, att man här utan vidare pröfning skulle vilja definitivt besluta sig för någon af dem. Jag tror sålunda icke, att saken är så enkel, som herr Thyrén förmenade, då han sade, att han funnit lösningen på gåtan, och nu skulle vi vara färdiga att med frejdigt mod ge vårt bifall till § 1 i kollektivaftalslagen, för att sedan fortsätta och på de grunderna bygga upp dessa lagar.

Om man kastar en blick på det föreliggande lagförslaget eller på det utlåtande, som däröfver afgifvits af utskottet, så mötes man redan i de första raderna af utlåtandet af följande sats: »En granskning af de nu föreliggande förslagen gifver vid handen, att desamma i hufvudsakliga delar hvila på samma principer, hvilka legat till grund vid upprättandet af de förslag i samma ämne, som af Kungl. Maj:t framlades för 1910 års Riksdag». När man har fått bekräftelse på detta från utskottet, tror jag det vore riktigare att med samma utgångspunkt säga,

att då Andra kammaren beträffande dessa lagförslag förlidet år intog en så bestämd ståndpunkt emot desamma, så kan det väl icke föreligga någon egentlig anledning åtminstone för denna kammare att i år upptaga denna sak till så långvarig ompröfning. Men som vi alla veta, så går det ju icke an att affärda dylika saker endast på det sättet, och därför äro naturligtvis pröfningar och diskussioner nödvändiga. Det är också af den anledningen, som jag vill tillägga några ord ytterligare i dessa saker, hvilka redan ganska utförligt blifvit debatterade här.

Om man då frågar sig, hvarför det kungl. förslaget från i år i sina grundprinciper är lika med fjolårets förslag, så tror jag, att anledningen härtill är att söka i den brådska, som Kungl. Maj:t lagt i dagen, då det gällt att sammanfoga dessa lagförslag. Vi minnas nog alla, att vi voro i tillfälle att beteckna 1910 års förslag som ett fuskverk, tillkommet i en uppjagad situation. Regeringen fann sig nämligen föranlåten att på grund af 1909 års händelser omedelbart gripa in i dessa förhållanden och söka åstadkomma lagförslag, som skulle genomföras i den vind, som blåste efter 1909 års kraftmätning. Sedan dess har väl regeringen låtit pröfva förslagen, men vi känna ju alla till och vi ha ju sett det af det utlåtande, som inkommit, att tiden för den pröfningen varit alldeles otillfredsställande knappt tilltagen. Af det föreliggande förslaget finna vi, att Kungl. Maj:t icke haft tillräcklig tid till sitt förfogande, så att vederbörlig uppmärksamhet kunnat riktas på alla de svåra problem, som ligga inneslutna i dessa lagförslag, och detta har varit anledningen till att vi i år icke kunnat få fram på bordet förslag, som varit så rättvisa och så väl afvägda, att de skulle kunna ha några utsikter att vinna kammarens bifall.

Emellertid vill jag omedelbart taga upp till bemötande ett yttrande, som fälldes af herr justitieministern i hans anförande. Han håller fortfarande med bestämdhet före, att någon Refvingelinje kan det icke bli tal om. Herr justitieministern eller Kungl. Maj:t skulle icke kunna reflektera på något förbud för sympatiloekouter eller sympatistrejker. Det föreligger ingen möjlighet att tänka sig ett genomförande häraf, ty det skulle ju, som man sagt flera gånger, medföra en sådan förändring i arbetsgifvarnas ställning, att man icke rättvisligen kan från statsmaktens sida kräfvat något sådant.

Han kom emellertid i sitt anförande att med ett alldeles särskildt tonfall rikta en stöt mot arbetarnas organisationer genom uttrycket, att han erinrade om 1909 års *hufvudlösa stortrekstiltag*.

Jag tycker, att det är ganska märkvärdigt, att man år 1911 från statsrådsbänken skall behöfvat höra ett dylikt yttrande fällas efter den diskussion om händelserna 1909, som vi hade här i kammaren förlidet år. Och det är än mera anmärkningsvärdt,

*Lag om
kollektivafial
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

när herr justitieministern samtidigt med all gewalt sträfvar att bibehålla åt arbetsgifvarna denna rätt till sympatilockouter, i kraft af hvilken de när som helst skulle kunna åvägabringa precis samma situation, hvori vi befunno oss år 1909. Jag kan icke annat än ännu en gång upprepa, hvad vi förut sagt så tydligt, och hvilket borde kunna stå klart för hvar och en och framför allt för vår justitieminister här i landet: att det icke var arbetarnas storstrejk 1909, som åstadkom den tillspetsade ställningen på arbetsmarknaden. Det är icke i denna storstrejk vi hafva att söka ursprunget till den ställning, hvori vi då befunno oss här i landet, utan just i det sakförhållande, som herr justitieministern så ifrigt försvarar, nämligen rätten för arbetsgifvarna att när som helst och hur ofta som helst etablera generallockouter utöfver Sveriges land. Det var en generallockout, som proklamerades äfven år 1908, men hvilken då i sista ögonblicket afvärdades. Det var generallockouten, som upprepades 1909, och hade icke arbetarna då trädt fram till själf försvar, hade striden säkerligen ändå fått ungefär samma *dimensioner*, men måhända blifvit af en ännu mera häpnadsväckande *karaktär*, i det att arbetarna då successivt hade utestängts af arbetsgifvarna. Arbetsgifvarna hade tvifvelsutän icke nöjt sig med mindre, än att utestängningen blifvit allmän; de hade icke stannat, förrän de stängt ute alla arbetare från verkstäder och fabriker, och så hade vi då befunnit oss i samma läge, som då arbetarna själfva gingo fram till själf försvar.

Jag tror, att det är skäl i att man belyser herr justitieministerns yttrande på det sättet, ty därigenom får man också en ganska klar bild af just den sak, som Kungl. Maj:t så energiskt sträfvar efter att skydda, nämligen arbetsgifvarnas rätt att göra storlockout. Så länge man vidhåller den uppfattningen, och så länge man står kvar på den ståndpunkten, och så länge man från statsmakternas sida icke vill göra något annat för att skaffa arbetsro än hvad man hittills visat sig villig till, ja, så länge äro, enligt min bestämda mening, dessa lagar icke af något verkligt behof påkallade och komma framför allt icke att bli till någon nytta. Därför kunna vi saklöst afslå dem ännu en gång, så att de få ligga till sig och bli ytterligare pröfvade.

Vi ha i den kritik, som vi riktat mot det lagförslag, som nu är föredraget, nämligen förslaget till lag om kollektivafstal, vändt oss i första rummet mot den bestämmelse jag nu vidrört, nämligen bestämmelsen angående sympatilockouten. Vi ha sagt, att väl kan det från arbetarnas sida vara till fördel att ha kvar rätten till sympatistrejck, och väl är det troligt, att i en kommande tid den rätten äfven skall komma att utnyttjas till arbetarnas och arbetareorganisationernas fördel, men när vi ställa oss på lagstiftarnas ståndpunkt, då anse vi oss icke ha någon rätt att få behålla denna frihet, om vi nämligen öfver hufvud taget

skola gå lagstiftningsvägen. Är man af den åsikten, att här måste lagstiftas, så böra väl statsmakterna tillse, att det råder lugn på arbetsmarknaden åtminstone under den tid, som kollektivaftalen äro gällande. Den motsvarande rätten, som skulle tillkomma arbetsgifvarna, är för öfrigt af en väsentligt olika beskaffenhet i jämförelse med den, som beskäres arbetarna i liknande fall. Skillnaden är så stor, att vi för vår del måste säga, att vi gärna afstå från rätten till sympatistrejck mot villkor att det ohyggliga kampmedlet tages bort, som består i de ständigt återkommande och ständigt upprepade storlockouterna.

Jag fäste mig särskildt vid några yttranden af herr Thyren just vid denna punkt. Han nämnde något om lockouthotet och talade om, att den ena parten sätter knifven på strupen på den andra och tvingar honom till underkastelse. Ja, mina herrar, det är kanske det, som är det farligaste med alla dessa sympatilockouter, om det förhållandet får passera, att man vid hvarje rörelse, som sker från arbetarsidan, kan träda fram och i kraft af en sådan bestämmelse — förutsatt nu, att lagen blir genomförd — mot arbetarna och deras organisationer slunga fram hotet om generallockout och sålunda sätta knifven på strupen på arbetarna. Och om dessa då icke alltid och vid alla tillfällen äro så väl rustade, att de kunna taga emot en dylik lockout, ja, då är deras öde besegladt, och det blir arbetsgifvarna, som i kraft af detta lockouthot diktera villkoren. Jag vill gärna erkänna, att det inträder en förändrad ställning, så snart arbetarnas organisationer äro så väl sammanfogade, att de icke allenast kunna taga emot en sådan lockout, utan äfven vid något tillfälle måhända gå fram till själf försvar eller motanfall. Men vid sådana förhållanden tillkommer en annan faktor, som man måste räkna med, och det är just hvad herr justitieministern erinrade om, då han i ett annat sammanhang sade, att då är det rättskänslan, som reglerar förhållandena, denna rättskänsla, som, så föllo hans ord, är starkare än alla juridiska konklusioner. När arbetarna gå fram till själf försvar, då uppjagas denna så kallade rättskänsla, och då säger man, att arbetarna öfverträdt sin befogenhet, då skall man med den makt, som samhället äger genom den allmänna opinionen, slå ned dem och tvinga dem till underkastelse.

Hur man sålunda vänder på dessa saker, så kan jag för min del icke finna annat, än att det här är fråga om att man skulle stifta en lag, som skulle bereda arbetsgifvarna och deras organisationer det mest effektiva skydd mot arbetarna, och detta utslutande på motpartens, på arbetarnas, bekostnad. Jag kommer till dessa slutsatser framför allt af den anledningen, att i svenska arbetsgifvareföreningens organ *Industria* för några månader sedan fanns att läsa en artikel om dessa aftalslagar, i hvilken artikel det heter bland annat, att »utan rätt till sympatilockout kunna arbetsgifvareorganisationerna lika gärna upphöra

Lag om kollektivaf-tal mellan arbets-gifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

*Lag om
kollektivavtal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

att existera». Ja, det är klart sagdt ifrån vid många tillfällen och i olika omgångar från arbetsgifvarehåll, att denna lockout-rätt är deras hjärtenerv, och det är när denna apparat sedan verkar i sin tillämpning, som sådana förhållanden åstadkommas, hvilka vi fingo bevittna 1909, och det är allt detta, som man nu skulle gå att genom lag skydda och bibehålla. Jag tror, att man behöfver betänka sig både två gånger och fler, innan man skri- der till ett definitivt beslut, som skänker oss en lag, men lämnar kvar alla dessa vådor, som skulle bli en följd af en sådan lags genomförande, då den i alla öfriga afseenden för arbetarne är i hög grad ofördelaktig.

Hvad vi i detta afseende funnit oss böra rikta oss starkast emot är den påföljd, som är föreskrifven i lagen, nämligen skadeståndsplikten. Jag skall icke ingå i detalj i den saken, ty vi diskuterade den redan förlidet år, och jag är öfvertygad, att medlemmar af det parti, som i en reservation än mer ingående vidrört denna fråga, komma att ytterligare belysa densamma. Jag ber endast att helt generellt ännu en gång få betona, att en skadeståndsbestämmelse så formad som den, hvilken är innesluten i kollektivavtalslagförslaget § 9, skulle vara döden för arbetarnas organisationer. Det skulle, enligt mitt sätt att se, efter en sådan lags genomförande icke förefinnas möjlighet att med våra nuvarande organisationer, fast formade som vi hafva dem, fortsätta verksamheten, utan arbetarne skulle drifvas in på nya och opröfvade vägar, drifvas in på områden och förhållanden, som nog icke blefve fördelaktiga för arbetarne, men minst fördelaktiga kanske för det samhälle, i hvilket arbetarne bygga och bo.

Herr Thyren har nu framlagt ett nytt förslag till lösning äfven af denna fråga. Jag får uppriktigt erkänna, att jag icke är mäktig att så snart efter förslagens framställande på något sätt betyga vare sig några antipatier eller sympatier för detsamma. Det är alldeles naturligt — och det vet nog herr Thyren själf bäst — att om det gäller att vara försiktig i lifvet i allmänhet, så bör denna försiktighet drifvas om möjligt ännu längre, när det är fråga om att pröfva uppslag i lagform eller förslag till lagtext. Såvidt jag kunde förstå af förslaget, då jag hörde det uppläsas, skulle detsamma icke rädda oss ifrån de vådor, hvilka eljest hota, om man skulle få en påföljdsbestämmelse så affattad, som herr Thyren föreslog. Det synes mig sålunda vara lyckligt, att alla dessa olika uppslag få pröfvas ytterligare, få vridas och vändas, tills man kan finna den rätta vägen, den rätta linjen, den rätta lösningen.

Det har då rörande möjligheten till lösning af denna fråga utaf herr justitieministern i dag uttalats, att en lösning på den så kallade Refvingelinjen af frågan om sympatistriderna är omöjlig att åstadkomma. Ja, det kan ju hända, att så är förhållan- det — jag skall icke tvista om den saken — men ur de diskussioner,

som förts, och ur den ytterligare pröfning, som dessa förslag ha undergått sedan i fjol, ha till debatten i dag kommit fram en hel del yrkanden, nya uppslag, utpekande af nya vägar; och det är väl icke otänkbart, att flera sådana nya uppslag kunna komma till stånd. Jag förstår så innerligen väl, att den, som sysslat i flera omgångar med ett sådant lagförslag, till sist skall komma till den slutsatsen, att det är omöjligt att finna nya uppslag, men det förefaller mig dock vara väl pessimistiskt att så bestämdt försäkra, att det är rent omöjligt och att sålunda icke annat skulle vara att göra än att antaga detta förslag.

Herr justitieministern nämnde emellertid i detta sammanhang, att den rätta linjen ej heller kunnat finnas i Danmark, det land, på hvars lagstiftningsväsen vi haft anledning att peka hän vid flera olika tillfällen. Han säger, att man har ej heller där kunnat gifva sig in på dessa frågor så djupt, att man träffat någon lösning, och att problemet sålunda är olöst äfven där. Ja, jag vet nu icke, om man kan fastlå, att detta är af den anledningen, att man i Danmark icke har kunnat finna ett lämpligt uppslag för lösningen af dessa frågor. Mig synes det vara mycket sannolikare, att man i Danmark icke funnit det nödigt att för närvarande tränga djupare in i saken än man gjort, och detta framgår också af det lagförslag, som blifvit en produkt af den danska riksdagens beslut. Man går ju i Danmark alltid försiktigare till väga, än vi göra här i Sverige, man känner sig för tämligen noga och vågar sig åtminstone på förevarande område icke ut på de linjer, som man försökt sig på här hemma. Man söker där i första hand att åstadkomma öfverenskommelse mellan de intresserade parterna om de bestämmelser, som eventuellt skola göras gällande, och när dessa parter, arbetare och arbetsgifvare, ha enat sig om ett förslag, hemställa de om riksdagens sanktion därå. Samma väg har jag rekommenderat äfven för oss flera gånger vid dessa frågor behandling, och jag vill ännu en gång understryka, att detta synes mig vara den väg, som är att anbefalla. Låt parterna själfva, representerade endast af organiserade arbetsgifvare och arbetare, försöka att göra upp bestämmelser, efter hvilka de känna med sig, att de kunna arbeta, och låt sedan de uppgjorda förslagen gå till Riksdagen för sanktion! Då tror jag, att vi äro inne på en väg, som skall leda säkrare fram till ett fördelaktigt och lyckligt mål än den bröstångspolitik, som hittills förts, då det gällt att drifva igenom lagar om arbetsaftal i olika riktningar.

Det finnes emellertid äfven en annan synpunkt, som jag, ehuru den blifvit påpekad vid flera föregående tillfällen, likväl anser mig böra i detta sammanhang ytterligare bringa i erinran. Vi ha från socialdemokratiska gruppens sida i vår motion till årets riksdag framfört den uppfattningen, att man, innan några lagar om arbetsaftal genomföras, må se till att lösa frågan om

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

skydd för föreningsrätten. Jag kan icke för mitt vidkommande ett ögonblick komma ifrån att detta är en nödvändig betingelse, för att de sedan eventuellt blifvande lagarna skola komma att hvilat på fast och säker grund. Det måste väl erkännas vara i hög grad oegentligt, om man stiftar en lag, som rör sig om kollektivafstal, utan att man på något sätt har skyddat föreningsrätten, så att sålunda arbetare, som i egenskap af medlemmar i en organisation äro intresserade i ett kollektivafstal, hvilket har sin reglering genom särskild lag, skulle kunna utan vidare af sina arbetsgifvare förhindras att tillhöra den organisation, med hvilken arbetsgifvarna ingått denna kollektiva öfverenskommelse. Om man ser närmare på dessa saker, skall man finna, att detta förhållande är en absurditet, när man väl en gång kommit in på dessa vägar, och att man måste vända om för att söka lösa den andra frågan först. Jag vet väl, att herr justitieministern har den uppfattningen, att äfven denna fråga skulle vara så godt som olöslig, men det är dock, såvidt jag vet, ännu icke pröfvadt, huruvida icke en lösning därpå kan vinnas, och jag har åtminstone kännedom om, att tidigare inom regeringen den mening gjort sig gällande, att denna fråga icke allenast kunde lösas, utan äfven att den borde lösas i samband med dessa lagförslag. Det brådskande arbete, som sedan kommit emellan, har väl, kan jag förstå, vållat, att man icke kunnat taga upp äfven denna sak, och på grund däraf har den blifvit hvilande. Emellertid anser jag, att detta spörsmål måste ägnas uppmärksamhet, och detta är således ytterligare ett viktigt skäl, hvarför lagförslagen i år icke böra antagas, utan göras ytterligare hvilande.

Det har i en af de föreliggande reservationerna framhållits, att det kanske i år skulle föreligga större anledning att antaga de framlagda förslagen, därför att det nu yppat sig missnöje med deras innehåll icke allenast på arbetaresidan, utan äfven inom arbetsgifvarnas läger. Man säger, att ett sådant på båda sidor förefintligt missnöje ofta utgör bevis för, att man träffat på den rätta linjen. Om herrarna granska det uttalande, som från arbetsgifvarehåll blifvit gjordt, så skola herrarna nog finna, att missnöjet hos dem icke är endast lätsadt, nej, de ha sagt ut tydligt och klart, att de icke äro nöjda, oaktadt de ha sin sympatilockoutsrätt kvar, och att deras missnöje grundar sig därpå, att denna rätt icke blifvit klart och tydligt utformad i lagtexten. Man vill ha denna rätt legaliserad icke på det sättet, att det icke står skrifvet något om densamma i lagen, utan genom en uttrycklig bestämmelse i själfva lagtexten. Ja, häri kan man spåra, huru långt arbetsgifvarna gå i sina kraf på lagstiftningen, när det gäller deras angelägenheter, men å andra sidan kan man vara öfvertygad om, att arbetsgifvarna ha känt det såsom en stor brist, att denna enligt deras mening naturliga

rätt icke blifvit dem formligen tillerkänd, och att de af denna anledning icke vilja gå med på förslaget.

Om man betänker, hvilket ofantligt svalg, som skiljer denna arbetsgifvarnas uppfattning från den, som gör sig gällande på arbetaresidan, vågar jag påstå, att det är sannerligen ingen rätt väg man här är inne på. Man går ingen medelväg, om man antar lagar af detta innehåll, mellan de vidt skilda uppfattningar, som göra sig gällande hos arbetarna och hos arbetsgifvarna.

På arbetaresidan är ställningen i år, liksom den var i fjol, fullständigt klar. Det har inströmmat till oss en otalig mängd af uttalanden från landets skilda delar, i hvilka man understryker på det allra kraftigaste och bestämdaste, att innehållet i dessa lagar är af sådan art, att de icke kunna anbefallas till antagande, och där det göres framställningar om, att vi skola medverka till att Riksdagen fattar ett beslut om uppskof. Jag har en mängd sådana resolutioner och en ligger nu framför mig, men jag skall icke trötta kammaren med att läsa upp den, utan ber blott att få nämna, att i inledningen till detta uttalande står omnämndt, att detsamma är insändt till socialdemokratiska riksdagsgruppen äfven, eller kanske främst, i det syftet att icke en representant här i kammaren, nämligen herr Ivan Svensson i Skyllberg, skulle vara i tillfälle att här stiga upp och säga, att hos hans valmän icke något missnöje gjorde sig gällande med de föreliggande lagförslagen, ty, säga resolutionens afsändare, de ha tillställt äfven honom samma uttalande. Jag skall, som sagdt, icke trötta med att läsa upp denna resolution, utan har endast velat omnämna detta förhållande. Jag är viss om, att en sådan återklang kommit fram äfven till andra ledamöter af kammaren, och att sålunda det måste vara klart ådagalagdt, att åtminstone de organiserade arbetarnas ställning är klar och bestämd. De ha den uppfattningen och den känslan, att antagandet af dessa förslag skulle vara att stäfja och förhindra deras frammarsch på den väg, på hvilken de nu arbetat i så många år, och de anse, att det icke föreligger någon anledning att nu genomföra lagar, som skulle ha en så ofördelaktig verkan med sig, att de skänkte fördelar åt den ena sidan, men gäfve uteslutande nackdelar åt den andra.

Jag tror för öfrigt icke, att vi kunna öfvertyga hvarandra något vidare i diskussionen. Mig förefaller det, som om saken redan vore klar. Vi hade måhända kunnat votera redan i morse, då vi började debatten, men det är påtagligt, att, när en gång diskussionen öppnats, någon representant ur hvardera partiet är skyldig att angifva den uppfattning man har, så att ingen sväfvar i okunnighet om, huruvida denna förändrat sig, sedan vi förra året diskuterade frågan. Jag är för min del fullständigt lugn för utgången, öfvertygad som jag är om att Riks-

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.* dagens Andra kammare i år är alldeles på det klara med, att de här framlagda förslagen icke kunna upphöjas till lag. Därför är det med stor trygghet jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr vice talmannen, som under herr Lindqvists anförande öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, gaf härefter ordet till

Herr Pettersson i Bjälbo, som anförde: Herr talman, mina herrar! Då jag tillhör utskottets majoritet, anser jag mig skyldig att säga några ord. Det erkändes ju allmänt förra året liksom i år, att det föreligger ett verkligt behof af en lagstiftning på här ifrågasvarande område, och detta behof har framförts som ett trängande sådant särskildt af den moderata gruppen i kammaren. De svårigheter, som förefunnos förra året, voro tillräckligt stora för att då förhindra ett positivt resultat. Likväl uttalades den förhoppningen, att man i år ändå skulle kunna komma till en plattform, på hvilken man kunde nå nödig enighet. Sedan dess har lagförslaget varit ute på remiss hos åtskilliga korporationer och myndigheter. Det har omarbetats med hänsyn till gjorda erinringar, det har ånyo framlagts för Riksdagen, ånyo varit föremål för särskilda utskottets behandling, och nu ligger det här på kammarens bord. Emellertid kunna vi konstatera, att den plattform till enighet, som vi då så mycket hoppades på, icke förefinnes. Den splittring, som var härskande förra året, råder fortfarande, och enigheten ligger fullkomligt lika fjärran som den gjorde då. Att få en lösning i samförståndets tecken är därför naturligtvis uteslutet.

Att de parter, som närmast beröras af lagförslaget, nämligen arbetare- och arbetsgifvaregrupperna, icke äro vidare tilltalade af detsamma, kan man förstå, ty här är det statsmakterna, som skola taga något från dem, inskränka på deras förutvarande befogenhet, och något sådant kan man ju i allmänhet icke vara särdeles angenämt berörd af. Det är nog äfven så, att både arbetarnas och arbetsgifvarnas organisationer för närvarande känna sig tillräckligt mäktiga att reda sig själfva, och under sådana förhållanden känna de statens ingripande såsom obehöfligt och hinderligt för sin rörelsefrihet, men den tid kan verkligen komma, då såväl den ena som den andra organisationen behöfver stödet af en lag. I alla händelser äro statsmakterna oförhindrade att ingripa, när samhällets intresse det fordrar. Påtagligt är emellertid, att skall man under här förhandenvarande förhållanden lagstifta, måste man gå fram med synnerlig varsamhet och försiktighet, och det är nödvändigt att icke göra bestämmelserna mera bindande och mera trånga, än som är af behofvet särskildt påkalladt. Denna tankegång tror jag

också har varit den ledande inom utskottet. Hela arbetet där har icke blott i år, utan äfven förra året gått i, om jag så får säga, förtunnande riktning mot att göra paragraferna mindre bindande. Det är ju klart, att det för dem, som ingen lag vilja ha, är ganska bra och angenämt att gå fram på den vägen så långt som möjligt. Men för oss, som vilja ha någonting i lagstiftningsväg på detta område, gäller det att se till, på hvilken punkt man skall stanna, för att lagen icke skall bli alltför tunn och därigenom mindervärdig, och min uppfattning är, att vi redan kommit till den punkt, genom hvars öfverskridande i riktning mot ytterligare förtunning vi i hög grad skulle åsidosätta lagens värde.

*Lag om
kollektivafstäl
mellan arbets-
gäfvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

Jag vill nu med några få ord gå in på de mest omstridda paragraferna, nämligen §§ 8 och 9. Jag börjar med den senare, hvilken handlar om skadeståndsskyldigheten. Det är ju tydligt för enhver, att det icke kan stiftas en lag, utan att det stadgas skadestånd däri. Man kan icke stanna vid att i lagen föreskrifva, att det eller det icke får göras, utan man måste pålägga skadeståndsplikt för brytande af lagen. Detta har i princip icke kunnat förnekas ens af de här närmast berörda parterna. Herr Schotte yttrade emellertid nyligen, att han icke anser så särdeles nödvändigt, att skadeståndsskyldigheten blir i lagen fastställd. Jag vill då konstatera, att han i detta fall till och med ligger ett par hästlängder framför herr Lindqvist. Det måste erkännas från alla håll, att skadeståndsbestämmelserna utgöra ryggraden i lagen, och att de icke kunna undvaras. Detta enkla förhållande har gjort, att arbetareorganisationerna i alla länder ställt sig afvisande mot en lagstiftning på detta område. Man har sagt, att då skadeståndsbestämmelser icke kunna undvikas, vill man icke ha någon lag alls. Så ha arbetarna resonerat i utlandet, och så göra de äfven här. Särskildt har man i Tyskland framhållit detta som det förnämsta skälet mot en lagstiftning i förevarande fall.

Beträffande skadeståndsskyldigheten har man i allmänhet påstått, att bestämmelserna äro för stränga, men man måste i detta sammanhang komma ihåg, att här framräckes till parterna en hel del organ, som de kunna begagna sig af för att icke gå ut i strid i otid. I första hand ha de förlikningsmännen att tillgå, hvilka skola behandla alla tvister. Vidare ha de förlikningskommissionen, visserligen icke sådan man ursprungligen tänkt sig den, men i sitt nu föreslagna skick enligt min uppfattning fullt lika lämplig. Dessutom har man föreslagit en domstol i arbetstvister, som skulle ha till åliggande icke endast att meddela utslag, utan äfven att tjänstgöra som upplysningsbyrå, till hvilken parterna kunde vända sig för att få reda på aftalens giltighetsbestånd och rätta innebörd. Således kan man säga, att det icke föreligger något särskildt stort behof för par-

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
givare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

terna att vidtaga olagliga åtgärder. Vidare stadgas i lagen, att domstolen vid förmildrande omständigheter kan nedsätta skadeståndet eller fullständigt frikalla därifrån. Tankegången är den, att domstolen skall taga all möjlig hänsyn till föreliggande omständigheter och att skadestånd skall utdömas endast under den förutsättningen, att parterna, trots förlikningsmännen, trots förlikningskommissionen och trots domstolen, uppenbarligen i full vetskap om det oriktiga i sitt förfarande och dess konsekvenser, gå ut i eller understödja en obefogad arbetsinställelse. Man kan verkligen fråga sig, om det under sådana förhållanden finnas några förmildrande omständigheter. Jag tror det knappast, utan jag tror, att man i det fallet gått så varsamt till väga, som man kan anse skäligt. Man har åberopat den danska lagen, men jag vill påpeka, att däri finnes en anordning, som kallas för »bot», hvilken på det hela taget, såsom blifvit framhållet i utskottet, motsvarar hvad som här blifvit föreslaget. Det är samma sak, fast i något olika form.

Jag vill nu öfvergå till § 8. Den handlar ju om förhållandena under kollektivaftalens giltighetstid och berör i första hand frågan om sympatistrejck och sympatilockout. Det torde väl numera af ytterst få förnekas, att sympatilockouten har berättigande som en nödvärnsåtgärd, och därmed är i själfva verket Refvingelinjen ur räkningen, och inom utskottet gjordes intet allvarligt försök att föra fram densamma. Egentligen är det ingen, som tror, att den är möjlig. Professor Thyréns linje fann man, inom utskottet åtminstone, vara lika omöjlig som Refvingelinjen. Den innebär för öfrigt alldeles detsamma som den förra, fastän den har en annan motivering. Man ansåg, och jag har också den uppfattningen, att den skulle omöjliggöra sympatistriden i lika hög grad som den rena Refvingelinjen, ty risken att företaga sympatilockout blefve med det förslagets antagande så oerhördt stor, att ingen vågade sig på det. Dessutom är här att beakta en annan synpunkt, som jag icke tror blifvit framhållen förut, nämligen att domstolen skulle få en synnerligen svår ställning och kanske så småningom förlora sin auktoritet genom den stora svårigheten att skipa rätt, så att alla parter blefve belåtna, hvilket, som sagdt, kunde leda till att dess prestige blefve undergräfd.

Jag vill här något sysselsätta mig med frågan om Refvingelinjens verkningar på jordbrukets område, därför att den saken särskildt tagits upp af professor Thyrén i detta sammanhang. Han dväljes uppe på de juridiska och teoretiska höjderna, och där kan jag icke följa honom, men jag vill återföra frågan till det område, där jag är van att vistas, nämligen jordbrukets. Jag vill då erinra om en sak, som förut blifvit framhållen af herr justitieministern, nämligen att kollektivaftalens förekomst inom jordbruket för närvarande är mycket begränsad. Han

yttrade, att där förefunnos vid förra årets slut kollektivaftal, ingångna mellan 11 arbetsgifvare och 639 arbetare. Han gjorde sig därvid skyldig till ett litet misstag. De af kollektivaftalen berörda arbetsgifvarne inom jordbruket äro 15. Men om man granskar saken närmare, finner man, att af dessa ej mindre än sju äro bruk, vid hvilka bruksarbetarna ingått kollektivaftal med sina arbetsgifvare, och där sålunda för den skull landtarbetarna blifvit inbegripna i kollektivaftalen. Inom det rena landtbruket förekommer sålunda icke kollektivaftal mera än mellan 8 arbetsgifvare och, låt oss säga, 300 à 400 arbetare. Detta är hela det område, som kollektivaftalen täcka inom jordbruket. Men, säger man, det må visserligen vara sant, att det för närvarande är så, dock vet man icke, hur det kan bli framdeles, de kollektiva aftalen kunna då breda ut sig och få stor utsträckning. Äfven därvidlag ger statistiken god ledning. Af hushållningssällskapens redogörelse för jordfördelningen inom landet finner man, att 90 % af Sveriges jordbruk omfatta 1—40 tunnland, och ingen vill väl påstå, att kollektivaftal kunna förekomma vid jordbruk, som äro så små, att de endast omfatta 40 tunnland, och äfven utaf dem, som komma närmast öfver denna gräns, finnes det en massa egendomar, där kollektivaftal icke gärna kunna förekomma. Summa summarum blir, att kollektivaftalen inom landtbruket icke kunna existera annat än för en ytterst ringa procent, låt oss säga för 5 % af samtliga jordbruk. Därmed förminskas dimensionerna af den fara, som herr Thyréns utmålade, förminskas så, att den öfverdrift, som han erkände, att han gjort sig skyldig till, i detta fall visar sig vara ganska stor. Han målade upp en mycket mörk tafla, huru det skulle ställa sig, om en legalisering komme till stånd. Ja, förra året förekom en direkt legalisering af sympatistrejck och sympatilockout därigenom att § 8 uttryckligen sade, att, ifall man ställde sig vissa formella förhållanden till efterrättelse, så hade man rättighet att vidtaga sympatiåtgärder. Men i år är det icke alls något tal om den saken i lagen, åtminstone icke i § 8. Men så säger man, att detta är en legalisering i alla fall, en indirekt legalisering. Ja, är det en legalisering, att man icke talar om sympatistrejck och lockout, då är det också så, att legalisering förekommer i det nuvarande tillståndet, ty nu finnes icke heller någon lag, som talar om något sådant. Att det skulle bli en så förfärande stor skillnad mellan nuvarande förhållanden och de, som skulle komma att bli rådande, om utskottets förslag antoges, att detta skulle i så hög grad demoralisera förhållandena på landsbygden, det är åtminstone för mig alldeles omöjligt att inse. För öfrigt är det inte alls visadt, att Refvingelinjen skulle hindra sympatistrejck på landsbygden; det har man som sagdt icke på något sätt kunnat bevisa. Jag tror för min del icke, att Refvingelinjen eller professor Thyréns linje har den minsta betydelse för landtbruket.

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

Den kan möjligen vara ett storgodsintresse och storbondeintresse, men den är absolut ingenting annat. Den kan icke, som jag yttrade, för öfver 95 % af Sveriges jordbrukare ha den minsta betydelse. Under sådana förhållanden tror jag, att vi böra reducera denna Refvingelinjes, denna sympatistrejks betydelse för landtbruket till dess rätta dimensioner.

Jag vill icke gå in på en del andra paragrafer utan endast göra några små anmärkningar. Denna lag gör ju icke anspråk på att på något sätt vara uttömmande, den har fastmera karaktär af att få fram några fasta punkter, och dessa fasta punkter i kollektivafstalslagen äro nödvändiga, för att en domstol skall kunna komma till stånd, och den domstolen, får jag säga, tillmäter jag en mycket stor betydelse. Kollektivaftalet har ju fått en ganska stor omfattning i vårt land, och många tvister ha ju uppstått på grund därpå. Den tanken har också kommit fram, att man borde ha en domstol, ett forum, där dessa tvister kunde lösas på ett kontinuerligt och för landet gynnsamt och godt sätt. Denna domstol skulle då ha till uppgift att taga hand om allt, som sammanhänger med kollektivaftalet, samt meddela utslag angående kollektivafstalslagen, natur och rätta innebörd. Den domstolen tror jag för min del skulle komma att få en stor betydelse. Den skulle blifva en ryggrad i hela utvecklingen och blifva i tillfälle att leda kollektivafstalen samt gifva likformig, enhetlig och konsekvent utveckling åt desamma, och härigenom kunde man hoppas, att åtminstone i någon mån lugn och stadga på detta område skulle kunna vinnas.

Till slut vill jag endast framhålla några anmärkningar i anledning af den hållning, som reservanterna från liberala samlingspartiet visat. Förra året var det liberala samlingspartiets hufvudposition Refvingelinjen och den begränsade giltighetstiden, men i år är den positionen fullständigt uppgifven. I år har man således måst intaga andra positioner eller, man kunde rättare säga, inga positioner alls. Paragraf 8 vill man ej godkänna, men man har heller ingenting annat att sätta i stället. Den begränsade giltighetstiden har man också uppgifvit. Skadeståndsskyldigheten antogs i fjol ungefär så, som utskottet formulerat den i år. Men i år vill man på inga villkor vara med på den saken, på denna punkt har man tydligt koncentrerat sitt motstånd, men man har icke heller här någonting att sätta i stället. Och så säger man slutligen, att någon möjlighet att bringa lagen i tillfredsställande skick förefinnes icke — hvarför får man ej veta. Såvidt jag kan se, har man i år koncentrerat sig på att få afslag vid 1 § för att slippa obehaget att precisera sin ställning och för att slippa att göra något bindande uttalande, som kunde bli besvärligt efteråt. Förra året begagnade man den taktiken, att man trasade sönder hela förslaget, så att en sammanjämkning blef så godt som omöjlig. I år använder man

en annan taktik. Målet är emellertid i bägge fallen alldeles desamma, det kan man tydligt se. Emellertid undrar jag, om icke vårt land ändå kan fordra att, då man nu på det här viset afslår det hela, få veta, hvad man från det hållet egentligen vill. Man skulle verkligen kunna fordra att efter två års kommittéarbete och två års riksdagsarbete reservanterna från det liberala samlingspartiet kommit med något annat än yrkandet på förnyad utredning och förnyad pröfning. Man tycker, att man med ett visst berättigande skulle kunna fordra, att dessa reservanter hunnit fatta åtminstone något så när fast position i någon enda af dessa viktiga punkter, men det ha de nu icke gjort. Det enda man yrkar på är utredning, och beträffande afsikten med denna utredning får man någon smula klarhet, om man läser motiveringen för reservanternas reservation här. Det står på sid. 115: »Man torde äga anledning hoppas, att en förnyad ompröfning af denna lagstiftningsfråga med ledning såväl af den kritik, som mött hittills framlagda förslag, som af ökad erfarenhet från in- och utlandet skall kunna leda till en praktisk och tillfredsställande lösning af de svårigheter, som ännu återstå. Härvid torde måhända försiktigheten bjuda, att man, såsom skett i Österrike och Nederländerna, till en början inskränker sig till att fastställa kollektivaftalets begrepp och allmänna rättsverkningar, särskildt med afseende på det personliga arbetsaftalet». Ja, här yrkar man således på undersökning och pekar tydligt på hvad man tänker vinna för resultat af denna blifvande undersökning. Det är nämligen det resultat, det tillstånd man har i Österrike och Nederländerna. Det kan då vara ganska intressant att se till, huru det står till i Österrike och Nederländerna, för att se, hvart liberala samlingspartiet vill komma. Vi ha här en sammanfattning af kollektivafptalen i den öfversikt af Gustav Olin, som ställts till utskottets förfogande och som jag har anledning tro, att reservanterna hämtat sin kunskap ifrån. Här står angående Österrike: »Det af lagstiftningen behandlade institutet har dock föga gemensamt med kollektivafptalet, sådant detta utbildats i andra länder. Först och främst falla inom lagens rayon endast de såsom handverk drifna yrkena men ej industrien. Därtill kommer emellertid, att den kollektiva reglering af arbetsvillkoren, som genom nämnda lagstiftning vunnit erkännande, försiggår i så rent offentligrättsliga former, att den icke alls har karaktär af aftal».

Således se vi, att i Österrike finnes icke kollektivafptal i vanlig mening.

Gå vi sedan till Nederländerna och se, huru där står till, så står det i nämnda öfversikt: »Den nya lagen trädde i kraft den 1 februari 1909. Stadgandet angående det kollektiva aftalet meddelas i art. 1637 n. och innehåller blott en definition af begreppet samt bestämmelsen, att arbetsaftal mellan arbets-

Lag om kollektivafptal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

gifvare och arbetare, hvilket står i strid med ett kollektivafstal, af hvilket båda äro bundna, kan förklaras ogiltigt på talan af enhvar, som vid det kollektiva aftalet varit part, med undantag af den arbetsgifvare, som ingått arbetsaftalet». Ja, detta innebär ju så godt som ingenting, det är ju heller ingenting annat, än hvad som står i §§ 1 och 4 af föreliggande förslag.

Detta är således det resultat, hvartill reservanterna från det liberala samlingspartiet vilja komma. Man yrkar på en förnyad utredning och pröfning och säger, att just resultatet af denna förnyade pröfning blir det, som man uppnått i Österrike och Nederländerna. Och när man sedan ser efter, så finner man egentligen intet resultat alls. Ja, hvad skall då den förnyade undersökningen och pröfningen tjäna till; man kunde lika gärna säga rent ifrån, att man icke vill ha något kollektivafstal alls, och man sluppe då att gå denna stora och besvärliga omväg. Det är ett egendomligt sätt att göra ett yrkande.

Jag har endast velat säga detta för att ställa yrkandet på utredning från reservanterna inom det liberala samlingspartiet i dess rätta belysning.

Beträffande sedan herr Zetterstrands yrkande i ett och annat afseende, så intager han likvisst en position, han har ett bestämdt yrkande, och det kan man hålla honom räkning för. Detta yrkande kan möjligen sedan komma upp på dagordningen, men för närvarande vill jag icke upptaga kammarens tid med att ingå i någon kritik af detsamma.

Huru är det nu i vårt land? Jo, ständigt oro råder, strider äro alltid öfverhängande på ett eller flera områden, men ändock vill man intet göra. Jo, man vill gå med på en utredning, af hvilken det blir intet resultat, och så vill man gå med på medlingsförfarandet. Jag vet ej, om det är en tillfällighet, att detta medlingsförfarande är den enda delen af lagkomplexet, som de socialdemokratiska representanterna i denna kammare också äro med på. Men, mina herrar, om nu situationen förvärras, om strider snart uppstå, som skaka hela näringslivet och hvilka möjligen kunnat dämpas eller förminsкас genom antagande af denna lag, ja, då veta vi, hvar vi skola lägga ansvaret, det är icke tu tal om den saken.

Ja, hvad skall man säga om reservanternas skrivelseförslag? Med den motivering, som man gjort för detta förslag, kan ingen människa gå med på detsamma. Det är alldeles tydligt, att skrivelseförslaget med denna motivering endast är en täckmantel för att man ingenting vill i detta hänseende. Jag för min del har den åsikten, att faller lagförslaget i år, så bör det ligga, till dess det uppstår ett nödläge, som tvingar oss att taga fram saken, och som tvingar oss att verkligen göra någonting. Men att ånyo komma med utredningar och upptaga Riksdagens dyrbara tid med dessa, då det icke ligger någon allvarlig afsikt till

grund för yrkandena härutinnan, det anser jag under sådana förhållanden vara alldeles förspild tid.

Jag vill vidare yttra ett par ord gentemot herr Lindqvist. Han ansåg som ett fel, ett stort fel, att föreningsrättsbestämmelser i år icke kommit fram i sammanhang med denna lag. I föl förekommo föreningsrättsbestämmelser i samband med lagen, och jag för min del motionerade ju om, att man skulle göra dessa föreningsrättsbestämmelser och i sammanhang därmed arbetsfriheten ännu mera effektiva, än den kungl. propositionen afsåg. Men hvad fick man då höra? Jo, herr Lindqvist sade, att man skulle afslå lagen det året, därför att föreningsrättsbestämmelser vore förknippade med förslaget, bestämmelser, som icke hörde till denna lagstiftning, utan skulle regleras i samband med en lag angående föreningsrätten. I år säger han, att vi skola afslå denna kollektivavtalslag, därför att det *icke* finnes föreningsrättsbestämmelser, det vill säga, samma skäl, som i föl å hans sida tjänade som stöd för afslagsyrkande, använder han äfven i år för samma ändamål, oaktadt dessa skäl icke längre äro för handen. Det är ju ett ganska egendomligt resonemang detta. På det viset kan man ju alltid få skäl mot detta lagförslag.

Sedan föreslog herr Lindqvist, att vi skulle ombestyras förnyad utredning och pröfning, och den nya kommitté, som skulle få dessa frågor om hand, skulle bestå uteslutande af representanter för de organiserade arbetarna och arbetsgifvarna, d. v. s. de oorganiserade arbetarna skulle icke få vara med, icke alls beröras af denna nya lagstiftning. Vid en sådan anordning skulle naturligtvis ställas så till, att herr Lindqvist såsom förste representant för de organiserade arbetarna och herr von Sydow såsom förste representant för arbetsgifvarna skulle ånyo sammanträda och diskutera saken. Och så ställer kommittén till med en lockout och en storstrejk emellanåt, och så kunde vi få vänta en tio år framåt. Man vet icke hur länge, men man har skäl att misstänka, att det skulle draga ut på tiden ganska länge. För öfrigt kan jag icke förstå, att herr Lindqvist, som liksom jag blef upplöst, skulle hafva någon benägenhet för att börja om igen. För min del får jag säga, att det skulle icke vara särdeles lockande.

Herr talman! Jag skall icke längre taga kammarens tid i anspråk. De öfriga delarne af lagarne, särskildt den personliga arbetsaftalslagen, kommer jag att framdeles yttra mig om. Jag vill därför för närvarande inskränka mig till att yrka bifall till 1 § i föreliggande kollektivavtalslag.

Sedan herr talmannen nu återtagit ledningen af förhandlingarna, yttrade

*Lag om
kollektivavtal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

Herr Söderberg i Stockholm: Herr talman: Den föregående ärade talaren sade som sin uppfattning, att utskottets majoritet hade så mycket som möjligt vinnlagt sig om att — såsom han sade — förtunna dessa lagförslag, så att de skulle kunna blifva mera acceptabla. Då jag ånyo, medan han hade ordet, genomsett utskottets förslag och jämfört det med Kungl. Maj:ts proposition, har jag fortfarande icke kunnat finna annat än att de afvikelser eller tillägg, som utskottet gjort, äro af oväsentlig beskaffenhet. Det är bara några förtydliganden här och där i kollektivafstalslagen, några dito i lagen om vissa arbetsafstal etc. Men om den ärade talaren menade, att man i utskottet har förtunnat lagförslagen så till vida, att man har ryckt bort något väsentligt ur dem, så skall jag gifva honom rätt. Ty det som var den väsentliga saken i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen en förlikningskommission, en institution, som skulle bilda så att säga ett socialt samvete i vårt land och som skulle hafva till uppgift att gripa in vid tillfällena, då det komme att behöfvas en alldeles särskild auktoritet för att ena parterna i deras tvister, det har man tagit bort, och i det afseendet har arbetet gått i en förtunnande riktning.

Det, som för mig i första hand står alldeles klart vid bedömandet af frågans läge i år, det är att afgöra, huruvida något egentligt stort behof eller något större behof än som visade sig i fjol vid behandlingen af dessa lagförslag nu förefinnes för landet att upphöja dessa förslag till lag. Jag har icke kunnat förmärka något sådant vidgad behof. De organiserade arbetarna hafva absolut icke något behof därpå och de organiserade arbetsgifvarna å sin sida hafva icke heller, enligt egen utsago, något dylikt behof. Ingen af dem har det, fast af skilda anledningar. Men bägge *parterna* komma till samma slut. Och den allmänhet, som skulle representera den tredje parten, har ej heller, enligt hvad jag kunnat förmärka, visat genom sina organ på något sätt under det gångna året eller rättare $\frac{3}{4}$ året, sedan frågan här i Riksdagen afgjordes, att för den uppstått något ökad behof af en lagstiftning på detta område. Men bevars, man kan ju drifva den saken, att behofvet af en lagstiftning i en viss riktning är alldeles öfverväldigande stort, och det påståendet kan man drifva så långt, att man till slut nära på tror det själf och säger: se ni icke, hur stort behofvet af denna lagstiftning är? Men jag vågar säga, att behofvet af en lagstiftning är icke så stort. Behofvet af att arbetare och arbetsgifvare skola kunna göra upp sina mellanhafvanden utan förödande strider är däremot stort, men jag kan icke finna, att det behofvet skulle tillmötesgåas i någon nämnvärd utsträckning genom bifall till Kungl. Maj:ts af utskottet förtunnade förslag, som här föreligger.

Herr justitieministern uppehöll sig vid särskilda punkter och han gjorde bland annat en konklusion, hur förhållandena skulle

gestalta sig, särskildt beträffande 8 § i kollektivaftalslagen. Men om den punkten blefve antagen, toge man därigenom bort en fördel, som de organiserade arbetarne på vissa områden nu äga, därför att i en hel del kollektivaftal är det förutsatt, att, om man icke, under det ett aftal är gällande, genom förhandlingar eller på annat sätt kan ena sig om en reglering af förhållanden, hvarom tvist uppstått under aftalstiden, på grund af att de icke blifvit reglerade af det träffade kollektivaftalet, är det icke parterna förbjudet att vidtaga en arbetsinställelse för att genom dess påverkan få förhållandena ordnade. Jag tänker alldeles särskildt på järn- och metallarbetareförbundets aftal med verkstadsföreningen. I detta aftal är det icke utsatt, att parterna icke få gripa till strid för att få oreglerade förhållanden ordnade, fastän parterna naturligtvis draga sig därför. Det är dock en väsentlig sak, att denna möjlighet icke är dem betagen, men genom antagande af denna punkt skulle denna möjlighet blifva för t. ex. denna grupp utesluten, och ingenting skulle i kollektivaftalet blifva utskrifvet om hur dessa förhållanden skulle ordnas, så att båda parterna blefve tillfredsställda. Det sades mycket bestämdt ifrån i utskottet, vill jag erinra mig, att om ett sådant oregleradt förhållande uppstår, få parterna finna sig däri, till dess att aftalstiden löpt ut, hvarefter det ju kan regleras; och detta huru stora de uppstående missförhållandena än kunna blifva. Det blefve sålunda en tillbakagång från rådande förhållanden, och icke kan man tro så sangviniskt som herr justitieministern gjorde, att den nöten knäcker man nog, ty parterna skola nog i sina aftal införa bestämmelser om hur det vid sådana tillfällen skall ordnas, genom förhandlingar, skiljedom o. s. v., och att allt skall bli godt och väl. Jag tror visst, att herr justitieministern tänker godt i dessa stycken, det vill jag icke betvifla, men jag tror, att han icke känner förhållandena tillräckligt och att han icke vet, hur ofantligt svårt det i de flesta fall är för en arbetareorganisation att under det aftalet gäller få dylika förhållanden tillfredsställande ordnade med arbetsgifvareorganisationerna. Naturligtvis blefve det då i anslutning till lagen utskrifvet i aftalet, att arbetareparten icke får begagna sig under några förhållanden af strejkkvapnet. Så att icke må man tro, att utsikterna att få förhållandena ordnade blefve så stora. Nej, 8 § kommer att blifva ett hinder, att verka hämmande på möjligheten att få nyuppstående förhållanden ordnade under aftalstiden, hvilket man hittills dock i viss utsträckning kunnat få.

Man säger, att detta är icke en så väsentlig sak, ty parterna kunna förebygga svårigheter genom att ordna alla förhållanden, när kollektivaftalet träffas. Men betänk dock, att aftalstiden är t. ex. fem år. Under denna tid uppstå en massa nya förhållanden angående nya arbetsmetoder, nya maskiner etc., som

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

hafva inverkan på arbetarnes inkomster, och det skall man då icke kunna göra något åt, om icke arbetsgifvareparten vill det, och den partens benägenhet är icke så ofantligt stor, efter hvad vi känna till.

(Forts.)

Vidare sade herr justitieministern, att det är icke något hinder att i aftalet rycka in bestämmelser, som förbjuda tillgripandet af sympatistrid under aftalstiden. Det är en from önskan, som icke torde kunna uppfyllas genom förhandlingar. Det pröfvade vi på år 1906 under förhandlingarna med svenska arbetsgifvareföreningen. Då stodo vi inför den eventualiteten, att vi skulle afhända oss rätten till strejk under aftalstiden. Vi gjorde det icke, utan den bestämmelsen kom till stånd, att det är en tillåtlig handling, och detta var helt naturligt, ty när arbetsgifvarna förbehöllo sig rätten till sympatilockout, måste vi ju hafva rätt till sympatistrejk. Det var arbetsgifvarna, som sade, att sympatilockouten var absolut nödvändig för deras vidkommande, och faktum är, att då det i kollektivafvalen fastställes, att sympatilockout och sympatistrejk skola användas såsom stridsmedel, så är detta ett *arbetsgifvareorganisationernas* yrkande.

Om en sådan lag, som här är föreslagen, skulle vara gällande nu, tro herrarne då, att det skulle kunna förhindra utbrottet af en eventuell byggnadskonflikt, som nu hotar? Tro herrarne det, när alla medlingsförfaranden genomlupits, medlingskommissioner anlåtats o. s. v., men arbetsgifvarna ändock säga *nej* till uppörelse? Äfven om det nu funnes kollektivafvalslag, lag om arbetsdomstol, lag om vissa arbetsaftal m. fl. lagar, tror jag icke, att dessa skulle kunna förhindra strid. Om icke arbetsgifvarne vilja gifva med sig, är utbrottet af en stor och hela landet omfattande byggnadskonflikt oundviklig. Det är klart, att när det kommer till stora konflikter, är denna lagkomplex värdelös. Parterna ha visserligen fått lära sig, att innan de slåss, skola de hafva passerat vissa stadier, och när de sedan slåss, så skall det ske efter noter. Sympatistrid under aftalstiden får det dock bli under alla förhållanden, när den starkare vågar sig på det.

Vidare sade herr justitieministern, att vi skola icke stifta lagar, som ingripa i den ekonomiska utvecklingen och i de förhållanden, som skapas af den. Ja, vi framställde ett förslag i utskottet att begränsa giltighetstiden för aftalen till tre år, under det att Kungl. Maj:t och utskottets majoritet stannat vid fem år. Arbetsgifvarna komma säkerligen att i största utsträckning fordra en aftalstid på fem år, under hvilken konjunkturerna kunna förändra sig väsentligt. Det är väl ett ingripande i den ekonomiska utvecklingen, att de lönesaker, som arbetarna vid aftalens ingående kunnat pressats till att antaga, icke under fem år skola kunna ändras. Det skulle man kunna undvika genom att be-

stämman högsta aftalstiden till tre år, men det vill man icke. Det är väl ett ingripande i den ekonomiska utvecklingen, efter hvad jag kan se.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

Så ha vi skadeståndsskyldigheten. Det står klart för oss, att möjligheten att från vår sida, det vill säga från arbetareorganisationernas, kunna kräva ut något skadestånd är mycket liten, och att det blir mycket få fall af den beskaffenhet, att en arbetsdomstol skulle förklara, att arbetsgifvareparten är förfallen till skadestånd. Det kommer att bli något ofantligt sällsynt, då däremot det alltid skall bli lättare att få fram de fall, då arbetareparten blir utsatt för skadeståndsplikt. Det ligger i sakens natur, att detta skall gå fortare och lättare. Hur verkar nu detta? Jo, från arbetsgifvaresidan kan naturligtvis inför domstolen framställas kraf af mycket omfattande beskaffenhet. Vi veta ju, att när skadeståndskraf resas vid de allmänna domstolarna, så brukar man taga till ganska rundligt, och jag vill erinra om, att när arbetsgifvarna efter storstrejken kräfdes ut skadestånd af typograferna, så fordrade de ett mycket stort belopp. Arbetsgifvarna kan ju framställa kraf på ersättning för allt möjligt: driftens afstannande, förlust af beställningar, minskning i producerade varor att skicka ut i marknaden etc. Ja, alla möjliga kraf kunna af arbetsgifvaren resas mot arbetareorganisationerna på grund af en deras verksamhet, som haft till följd, att arbetet blifvit inställt, om det inför arbetsdomstolen kan ledas i bevis, att det föreligger aftalsbrott. Jag kan icke finna, att samma motsvarighet till detta finnes på arbetaresidan, att en sådan situation kan inträda, att arbetarna kunna få fram samma skadeståndsanspråk gentemot arbetsgifvarna och, om de göra det, att få en arbetsdomstol att ådöma arbetsgifvaren skadeståndsskyldighet. Arbetsgifvaren drabbas icke af detta alls så som arbetaren. Förhållandena ligga så väsentligen olika därvidlag, att jag icke vet, hur man skall kunna afväga detta i en lag, som är afsedd att fastställa denna skadeståndsplikt.

Herr justitieministern utgår ifrån, att man i arbetsdomstolen — det är framhäfdt i såväl regeringens som utskottets motivering, att alla förhållanden tala därför — skall ständigt låta sig angeläget vara att söka de mildaste utgångspunkterna, att hellre fria än fälla. Ja, men det beror väl på, huru denna domstol blir sammansatt, hvilka personer den kommer att bestå utaf. När man utgår ifrån, att dessa skola bilda sig en subjektiv uppfattning om det föreliggande fallet och på grund af denna subjektiva uppfattning bedöma, om det föreligger förmildrande eller försvårande omständigheter, hvilket skall afgöra, i hvad mån de olika parterna äro skadeståndsskyldiga, så kan jag icke finna annat, än att detta är en svag utgångspunkt. Man säger, att af humanitära och billighetshänsyn etc. skall domstolen icke fälla för stränga domar. Detta erinrar mig ovillkorligen om den mo-

(Forts.)

Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

tivering, som framlades, när Åkarpslagen antogs. Naturligtvis skulle den icke användas i oträngdt mål och icke användas på ett ohemult sätt. Men hur har icke den lagen tillämpats? Dessamma blir nog förhållandet här. Situationer kunna uppkomma, under hvilka domstolens ledamöter — de äro ju människor och komma icke från att vara det — icke skulle förmå taga hänsyn till och bilda sig en uppfattning af de förhållanden, som föreligga. Jag vågar icke förlita mig på, att rättvisa och billighet alltid skulle bli de bärande principerna, när skadeståndet skulle utportioneras för arbetareparten, utan jag tror, att det skulle komma att fällas ganska hårda domar.

Herr justitieministern omnämnde, att kollektivaftalen i England icke upphöjts till någon rättslig kapacitet. Men förhållandena i vårt land kunna ju mycket väl utveckla sig på samma sätt som i England, och vi utgå ju hela tiden ifrån, att det ligger i kollektivaftalens natur, att det skall ha sin bärkraft genom öfverenskommelsen parterna emellan. Och då kollektivaftalen i vårt land efterlevas i den största utsträckning, då kan jag icke finna, att denna kollektivaftalsprincip är i så stort behof af rättslig kapacitet. Kan den verka i ett så stort industriland som England utan några vidlyftiga lagbestämmelser, då anser jag, att den fortfarande kan verka så äfven i vårt land.

Jag hade gjort flera anteckningar här, om hvad herr justitieministern anförde om rättskänslan etc., men det har blifvit ganska utförligt bemött af herr Thyren. Jag vill därför ej uppehålla tiden med det. Hvad jag ytterligare vill säga, är endast ett par ord om det herr justitieministern sade om 1909 års händelser, och det för att söka klargöra hela den bakgrund, som 1909 års händelser måste ses emot. Denna bakgrund stod icke alls klar hvarken för herr justitieministern vid detta tillfälle eller för många andra vid bedömandet af arbetarnes uppträdande det året. Jag skall därför endast med några korta ord be att få fånga kammarens uppmärksamhet för den bakgrund, som 1909 års händelser måste ses emot. Arbetarne här i landet hade under en följd af år begagnat det fullt lagligen tillåtna medlet att organisera sig i fackföreningar, och genom dem hade de sökt att få litet mera med af arbetets afkastning, att få bättre betaldt, att förbättra sina villkor i öfrigt. De gjorde en stor och betydelsefull gärning för sin klass och de drefvos till att forcera detta arbete, därför att lefnadsomkostnaderna ständigt ökades; det blef dyrare att bo och leva i landet och skatterna ökades. Så gick tiden fram, tills arbetsgifvarnas organisationer kommo till stånd, och dessa kunde icke se någonting annat som sin uppgift än att försöka förhindra dessa sträfvanden från arbetarnas sida. Från Riksdagen blef det heller icke underlättadt för arbetarnas vidkommande, utan skatterna och bördorna ökades ständigt. Lagstiftningsarbetet fortgick under hela denna tid,

som om det vore oberördt af hvad som passerade på arbetsmarknadens område. Så kommo arbetsgifvareorganisationerna med sina program och åtgärder och ville förhindra, att arbetarna ökade sina löner, allt under det arbetarna pressades af ökade lefnadsomkostnader. Man sökte tvärtom att reducera arbetsvillkoren, att drifva arbetarna tillbaka från hvad de tillkämpat sig. Så kom man till 1908 och 1909. 1909 kom masslockouten och på den svarade arbetarna genom sin storstrejk. Det var deras nödvärnsrätt. Och det måste jag säga, mina herrar, att intet land torde ha gått så helskinnadt ur en sådan kris, som Sverige gjorde vid det tillfället, när så många omständigheter svetsade ihop sig för att bilda en svår social kris och öfverhufvud taget en svår situation för landet. Gifvetvis skulle detta i andra länder ha medfört ofantligt svårare konsekvenser, i länder, där icke organisationen gifvit arbetarna den disciplinära känsla och den hållning i sitt uppträdande, som de visade prof på i Sverige 1909. Trots sitt under striden ådagalagda lojala upp-trädande, ha dock arbetarna i stor utsträckning utsatts för svårigheter af mångahanda slag, förföljelser, omöjlighet att er-hålla arbete, o. s. v. Och när man kom till 1910 års riksdag, då ansåg regeringen, att verket skulle krönas genom att föreslå Riksdagen till antagande dessa förslag till kollektivaf-talslag och arbetsaftalslag. Jag håller fortfarande på, att det var en falsk väg, som regeringen då slog in på. Regeringen skulle i första hand ha haft sin uppmärksamhet riktad på, hvad det var för miss-förhållanden, som skapade den stora striden i Sverige 1909. Regeringen skulle ha sökt finna, om missförhållandena voro af den natur, att de afhjälptes genom aftalslagar, eller om det icke fastmer behöfdes en annan sorts lagstiftning här i landet för att förändra det sakernas sorgliga tillstånd, som ledde till striden.

Jag kan icke finna annat, än att denna kammare i fjol, när regeringen då kom med sina aftalslagar för att, enligt sin tro, förbättra de förhållanden i landet, som hade spetsat till sig så starkt, sade ifrån, att regeringen var ute på ett falskt resonemang. Kammaren afslog också förslagen, och det blef icke heller någon lagstiftning. Jag kan icke finna annat, än att äfven i år måste samma utgångspunkt vara normerande för det beslut, som fattas här i dag.

Om den Thyrénska linjen vill jag säga, att just det upp-slag, som han så talangfullt framförde, visar hur mycket diskussion en lagstiftning på det här området ännu måste tekniskt och juridiskt vara underkastad. Jag vill här, liksom jag gjorde i ut-skottet, anföra, att när man granskar och ser, hvilka stadier detta lagstiftningsförsök passerat, så kan man icke säga, att gränsen blifvit uppnådd, att ämnet nu är så undersökt och debatteradt, att vi kommit fram till den ståndpunkt, som kan sägas vara

*Lag om
kollektivaf-tal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

den riktiga, och som bör blifva upphöjd till lag. Man kan det ännu mindre, då man vet, att det, som en gång blifvit lag här i landet, är mycket svårt att få rättadt. Ty om det änskönt i motioner skulle påvisas, att dessa lagar verka ofördelaktigt, och pekade på vunna erfarenheter, så strandar det naturligtvis, om icke i denna kammare så i medkammaren, sådan den är sammansatt. Detta förhållande talar för mig starkt för, att man icke kan säga, att ämnet är utdebatteradt, trots det att man på vissa punkter tror sig ha kommit till ett visst resultat. Hur länge har för öfrigt icke andra stora frågor fått ligga till sig. Jag erinrar om rösträttsfrågan. Och ålderdomsförsäkringen, hvilka utredningar och undersökningar äro icke nödvändiga för den? Hvilka stationer har icke hela vår skyddslagstiftning att tränga sig förbi. På alla dessa områden måste stora undersökningar vidtagas. Då kunna vi icke heller på detta nu förevarande viktiga område säga, att vi nu äro färdiga. Hvad som förekommit är ju detta, att sedan aftalskommittén upplösts, tog justitiedepartementet utredningen om hand. Men icke kunde man därmed säga, att allt skulle bli klart? Så kom då regeringens förslag 1910 och passerade utskottet med en del ändringar till resultat. Förslaget afslogs i Riksdagen och blef sålunda icke lag. Så gick det tillbaka till regeringen, och herr justitieministern tyckes vara mycket medgörlig, då han tagit upp det mesta af hvad utskottet föreslagit. Så blef det ompröfning ute i landet, begränsad och ofullständig, som den varit, hvar efter frågan kom tillbaka för att granskas af lagrådet. Så ha vi förslaget här igen. Utskottet har gjort sina ändringar, och jag har icke alls hört, att herr justitieministern beklagat sig öfver att utskottet ur förslaget om medling i vissa arbetstvister, tagit bort förlikningskommissionen, hvarigenom utskottet sålunda strukit det *väsentligaste* för arbetsfredens bevarande, som regeringen framfört.

Allt detta säger mig, att denna fråga sannerligen icke förlovar på, om den ytterligare får ligga till sig.

Så vill jag säga till herr Pettersson i Bjälbo, med hänsyn till hvad han yttrade om arbetsdomstolens betydelse, att jag icke heller vill underskatta betydelsen utaf en sådan arbetsdomstols tillkomst. Men dess uppgift är ju ofantligt begränsad; hela denna dyrbara apparat, som skall kosta åtskilliga tiotusental kronor, får ju icke någon annan uppgift än att afdöma tvister om kollektivafstal under aftalstiden, och den får ju icke den uppgiften att söka ena parterna och få något resultat uti de verkligt tvistiga fallen, där det gäller skapandet och träffandet af nya kollektivafstal. Och det måste jag säga, att det är icke någon sådan ofantligt stor och dominerande uppgift, att man för den skull behöfver inrätta ett alldeles särskildt litet departement för att afgöra tvister, som kunna uppstå under det aftalet är gäl-

lande. Ty de äro icke så många, och de kunna ju ordnas af parterna själfva, om de så vilja. Byggnadsindustrien t. ex. har ju den saken ordnad, där ha de ju redan ett särskildt institut, som afgör sådana tvister.

Till sist skulle jag vilja säga några ord med anledning af hvad herr Pettersson yttrade om oron på arbetsmarknaden. Jag skall be att få upprepa, hvad jag sade förut om denna oro och de svårigheter, som förefinnas, att om detta förslag blir lag, bli de icke mindre för det. Det förhållandet kommer väl att fortfara, att när aftalen löpa ut få förlikningsmännen gripa in på samma sätt som de få göra nu. *Vilja* parterna komma öfverens, kunna de göra det redan nu, med den institution, förlikningsmännen, som nu finnes. Det värde, som skulle ligga däri, att en förlikningskommission inrättades, vore att det skulle bli ett ännu kraftigare institut, som, när förhållandena blefve särskildt svåra att reglera, skulle taga itu med saken och med samhällets auktoritet säga ifrån: »här fordrar samhället att ni ge med er», och detta skulle något kunna afhjälpa oron på arbetsmarknaden. Men den institutionens skapande har ju herr Pettersson själf varit med om att afslå. Dock, det som framförallt skulle hjälpa oron på arbetsmarknaden vore, att arbetarna finge så pass hygglig och skaplig ställning här i landet, att de icke jämt och samt behöfde slåss för brinnande lifvet för att kunna uppehålla sin möjlighet att lefva.

Ja, herr talman, jag har begagnat detta tillfälle, som gifvits mig, för att säga min ärliga och uppriktiga mening om detta lagförslag, och med den mening jag framlagt kan jag icke komma till annat resultat än att yrka bifall till den af herrar Lindqvist och Persson afgifna reservationen och afslag å första paragrafen i kollektivavtalslagen.

Som tiden nu var långt framskriden och flere talare anmält sig för yttrandes afgifvande, uppsköts den vidare behandlingen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

§ 7.

Hans excellens herr statsrådet greve *Taube* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Nämnda proposition bordlades.

Lag om kollektivavtal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

§ 8.

Härpå föredrogs statsutskottets till kammaren denna dag inkomna memorial, nr 59, angående anledning till anmärkning mot en statsrådsledamot; och remitterades detta ärende till konstitutionsutskottet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.6 e. m.

In fidem
Per Cronwall.